

ՄԱՍԻՍ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

35ԻԴ. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 41 (1741) ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 7, 2015
VOLUME 35, NO. 41 (1741) SATURDAY, NOVEMBER 7, 2015

Պաշտօնաթերթ՝
Ս. Գ. Հնչակեան Կուսակցության
Արևմտեան Ամերիկայի

MASSIS Weekly
1060 N. Allen Ave. Suite 101
Pasadena, California 91104

ՄԵՐ ԱՆԿԻՆԵՆ

Յաղթանակ, Որ Համազօր է Պարտութեան

Այս տարուայ Յունիսին տեղի ունեցան բուրբիոյ խորհրդարանի ընտրութիւնները, որոնց ընթացքին նախագահ Ռէնէֆ Էրտողան եւ իր գլխաւորած Արդարութիւն եւ Զարգացում կուսակցութիւնը կը յուսային, ոչ միայն պահել իրենց առաւելութիւնը, այլ նաեւ ձեռն ձգել երկու երրորդ մեծամասնութիւն, փոխել սահմանադրութիւնը եւ Էրտողանը դարձնել միահեծան ղեկավար: Սակայն, այդ ընտրութիւնները մեծ ապտակ մը եղան Էրտողանին անձնապէս եւ իշխող կուսակցութեան ընդհանրապէս: Քրտամէտ ժողովուրդներու Դեմոկրատական Կուսակցութիւնը կարողացաւ առաջին անգամ ըլլալով մուտք գործել խորհրդարան եւ իշխող կուսակցութիւնը գրկել, 13 տարիներու վրայ երկարող մեծամասնութիւնէն:

Համախոհակամ կառավարութիւն կազմելու ձեւակամ փորձերը աւարտել են, նշանակութեան երկրորդ ընտրութիւններ, որոնք տեղի ունեցան անցնող Կիրակի՝ Նոյեմբեր 1-ին: Իշխող կուսակցութիւնը մասամբ հասաւ իր նպատակին: Ապահովեց առանձին կառավարութիւն կազմելու համար անհրաժեշտ թուաքանակը, սակայն ոչ բաւարար՝ սահմանադրութիւնը փոփոխութեան ենթարկելու:

Այս արդիւնքին հասնելու նամբուն, Էրտողան Բալիկ հարիւրաւոր անմեղներու դիակներուն վրայէն: Տեղի ունեցան կասկածելի պայքարներ, իսլամական պետութեան դէմ պայքարի պատրուակին տակ թրփակեց օդանաւերը հարուածեցին Քուրտ յեղափոխականներու դիրքերը, վերջ տալով փոխուն գինադադարին, վերսկսելով պատերազմը երկու կողմերուն միջեւ: Սուրիացի գաղթականներ Բալիկ յեղափոխականներու դէպի Եւրոպա, նախապահին անոնցմէ շատեր կորսնցնելով իրենց կեանքը՝ միջերկրական ծովի ալիքներուն մէջ: Հալածանք շղթայագերծուեցաւ ընդդիմախօսներու դէմ, փակուեցան լրատուամիջոցներ, տնտեսութիւնը յայտնուեցաւ ծանր վիճակի մէջ: Այս ու նման բազմաթիւ երեւոյթներ վախի մթնոլորտ յառաջացուցին հասարակութեան մօտ, որոնցմէ շատեր ակամայնախընտրեցին իշխանութիւնը տալ Էրտողանին, քան թէ վտանգել իրենց բնականոն կեանքը:

Այս բոլորը անկկատ պիտի չմնան, միջազգային ու յատկապէս Եւրոպայի հանրային կարծիքին մօտ, որ եկաւ անգամը եւս տեսնելու բուրբիոյ իսկական դի-

Շարք էջ 4

Ուրը Հայեր Զոհուած են Մոսկուա-Երեւան Մարդատարի Արկածի Հետեւանքով

Մոսկուա - Երեւան մանապահին վրայ շրջուած մարդատարը

Նոյեմբեր 3-ի գիշերը Մոսկուա - Երեւան երթուղիի վրայ, Տուլայի մարզի մօտ տեղի ունեցած մարդատարի արկած հետեւանքով զոհուեցան ութը հայ ճամբորդներ, որոնց թիւը կրնայ բարձրանալ, նկատի առնելով որ կան նաեւ ծանր վիրաւորներ:

Մարդատարին մէջ եղած են 61 ճամբորդներ, որոնցմէ 13-ը չեն տուժած կամ ստացած են թեթեւ վնասուածքներ: Մնացածը փոխադրուած են Տուլայի մարզի տարբեր հիւանդանոցներ:

Ռուսաստանի իրաւապահները կը քննարկեն երկու վարկած՝ պատի անսարքութիւնը եւ մարդկային գործօնը: Երկու վարդոյնները չեն տուժած եւ փոխադրուած են Տուլայի ոստիկանութիւն, ուր հարցաքննութեան ենթարկուած են:

Արկածի կապակցութեամբ Հայաստանի մէջ ստեղծուեցաւ պետական յանձնաժողովը, ՀՀ տրանսպորտի եւ կապի նախարար Գագիկ

Բեգլարեանի գլխաւորութեամբ: Բեգլարեան եւ առողջապահութեան նախարար Արմէն Մուրադեան մեկնեցան դէպքի վայրը, իրենց ուսուցող զոհերին երեւոյն հետ համակարգելու զոհուած ուղեւորներու աճիւնները Հայաստան տեղափոխելու, սուժած քաղաքացիներուն եւ անոնց ընտանիքներուն անհրաժեշտ օգնութիւն ցուցաբերելու նպատակով:

Պաշտօնական տուեալներով վթարի հետեւանքով զոհուած են Յակոբեան Գառնիկ Գուրգէնի (1961-ի ծնունդ), Բաղալեան Հրաչ Արտաւազի (1981-ի ծնունդ), Մանուկեան Գագիկ Արմէնի (1961-ի ծնունդ), Ստեփանեան Վարուժ Ստեփանի (1954-ի ծնունդ), Նալբանդեան Սպարտակ Յոլակի (1947-ի ծնունդ), Ալիխանեան Յակոբ Լիւդվիգի (1960-ի ծնունդ), Յովհաննիսեան Հայկ Ժորայի, Յովհաննիսեան Արտաշէս Աւետիքի (1980-ի ծնունդ): Հիւանդանոցներու մէջ բուժում կ'ստանան 33 հոգի:

Հայաստանի Բնակչութեան 43%-ը Զուգեր Հեռանալ Երկիրէն

«Ինտեգրացիոն Պարոմէթր» հետազօտական ծրագրի այս տարուայ հանրային կարծիքի ուսումնասիրութեան արդիւնքներուն համաձայն, Հայաստանի բնակչութեան 18.4 տոկոսը կը փափաքի մնալուն բնակչութեան մեկնել Ռուսաստան, 11.7 տոկոսը՝ Միացեալ Նահանգներ, 11.0 տոկոսը՝ Ֆրանսա, իսկ 43.7 տոկոսը չի չի փափաքիր լքել երկիրը:

Հարցախոյզին պատասխանողներու 27.2 տոկոսը կը փափաքի ժամանակաւոր աշխատանքի մեկնել Ռուսաստան, 15.9 տոկոսը՝ Գերմանիա, 15.3 տոկոսը՝ ԱՄՆ, 15.1 տոկոսը՝ Ֆրանսա, 5.5 տոկոսը՝ Մեծ Բրիտանիա, 3.4 տոկոսը՝ Վրաստան, 1.4 տոկոսը՝ Հնդկաստան:

Մասնակիցներու 28.1 տոկոսը պատասխանած է, որ չուզեր այլ երկիր մեկնել ժամանակաւոր աշխատանքի համար:

Ռուսումնասիրութեան այլ հարցումներուն համաձայն, հարցա-

խոյզին մասնակցած 1105 քաղաքացիներու 58.9 տոկոսը կը խորհի, որ հնարաւորութեան պարագային կը նախընտրէ որ, Հայաստան միութիւն կազմէ Ռուսաստանի հետ:

Մասնակիցներու 28.1 տոկոսը կը կարծէ, որ Հայաստան ոչ մէկ պետութեան հետ պէտք չէ միաւորուի:

Եւրոպական Միութեան հետ միաւորուելուն կողմնակից են 8.2 տոկոսը, 1.3 տոկոսը՝ Վրաստանի, 1 տոկոսը՝ Պելաուսի:

Ապտուլլահ Կիւլան Ապօրէն Կերպով Ֆինանսաւորած է Գոնկրէսի Անդամներու Այցելութիւնները Թուրքիա

Ամերիկաբնակ Թուրք մեծահարուստ՝ Ապտուլլահ Կիւլան

Ամերիկաբնակ Թուրք մեծահարուստ՝ Ապտուլլահ Կիւլան 2008-էն առկին կազմակերպած ու ֆինանսաւորած է Ամերիկացի Գոնկրէսականներու եւ կամ անոնց աշխատակազմի անդամներու շուրջ 200 այցելութիւնները Թուրքիա: Այս մասին կը հաղորդէ «USA Today» օրաթերթը, աւելցնելով թէ այս այցելութիւնները հաւանաբար խախտած են Գոնկրէսի ներ-

Շարք էջ 5

«Թելեթոն-2015»-ը Նոյեմբեր 26-ին

«Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի աւանդական թելեթոնը այս տարի տեղի կ'ունենայ Նոյեմբեր 26-ին եւ կը կրէ «Մեր Տունը» խորագիրը:

Հիմնադրամի հրապարակած հաղորդագրութեան համաձայն՝ «Թելեթոն-2015»-ի գլխաւոր նպատակն է բնակարաններով ապահովել հինգ եւ աւելի երեխայ ունեցող բազմազաւակ ընտանիքներուն:

«Հեռուստատարութիւնը կը մեկնարկի Երեւանի ժամանակով ժամը 22:00-ին եւ կը շարունակուի մինչեւ առաւօտեան ժամը 10:00-ը: Տարուայ գլխաւոր դրամահաւաք միջոցառումը կը հեռարձակուի Հայաստանի հանրային, «Արմէնիա», «Շանթ», «Երկիր Մեզի» հեռուստալիքներով եւ ինտերնետային կայքով՝ www.himnadram.org եւ www.armeniafund.org կայքերի միջոցով», - ըստած է հաղորդագրութեան մէջ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

Օլիգարխների Վերջնագիրը
Վարչապետին
Կամ 700 հազար «Այո»-ի Պիւտճէն

ՅԱԿՈՒԲ ԲԱԴՆԱԼԵԱՆ

«Արտաքին պայմանների նման վատթարացման դէպքում հանրային բարեկեցութեան միակ ճանապարհը ներդրումների խթանման եւ տնտեսական աճի ապահովման միջոցով աշխատատեղերի ստեղծումն է: Հարկ է հնարաւորինս խթանել հայրենական արտադրողին, խրախուսել արտահանումը, ստեղծել երկարատեւ կայուն աճի նախադրեալներ», Նոյեմբերի 2-ին ասում է Յովիկ Աբրահամեանը, խորհրդարանին ներկայացնելով 2016 թուականի պիւտճէի նախագիծը:

Թէեւ Յովիկ Աբրահամեանն այդ մասին ասում է խորհրդարանի յանձնաժողովի նիստում, բայց միեւնոյն է, հրատապ է հարցը, թէ ո՞ւմ է ասում: Թէեւ, գուցէ այդ հարցն էլ վաղուց հրատապ է, որովհետեւ բոլորը գիտեն, հասկանում են, որ Յովիկ Աբրահամեանը պարզապէս ասում է, ինչպէս Հայաստանի ցանկացած բարձրաստիճան պաշտօնեայ՝ պարզապէս ասում են, որ պէտք է ստեղծել երկարատեւ աճի կայուն նախադրեալ:

Երկարատեւ աճի, աշխատատեղերի ստեղծման կայուն նախադրեալի մասին խօսում են մարդիկ, որոնք ի պաշտօնէ պէտք է ստեղծեն այդ նախադրեալները: Այդ նախադրեալ ստեղծելը նրանց գործն է, պարտականութիւնը՝ սահմանադրական պարտականութիւնը: Այդ մարդիկ պէտք է ոչ թէ ասեն, որ նախադրեալ ստեղծել է պէտք, այլ ներկայացնեն ստեղծած նախադրեալները: Ու ոչ թէ միջազգային այն զեկույցների տեսքով, թէ տեսէք ինչ հեշտ է Հայաստանում բիզնես սկսելը, այլ գործնական օրինակների, թէ Հայաստանում ինչ հեշտ է առանց տանիքի բիզնես վարելը: Վարելը, ոչ թէ մաքառելը:

Բայց Հայաստանում ստեղծել երկարատեւ աճի խթանման նախադրեալ, նշանակում է քանդել բոլոր այն նախադրեալները, որ իշխող համակարգը ստեղծել է երկարատեւ վերարտադրութեան համար, որը շարունակուում է արդէն առնուազն քսան տարի: Վերարտադրութեան առաջին «գիշերը» եղել է 1995 թուականին՝ խորհրդարանի ընտրութեան ու Սահմանադրութեան հանրաքուէի օրը: Դրանից յետոյ վերարտադրութեան գիշեր-ցերեկները շարունակուել են կանոնաւոր պարբերականութեամբ:

Չի կարող լինել իշխող համակարգի վերարտադրութեան նախադրեալների եւ տնտեսական երկարատեւ աճի նախադրեալների համատեղ գոյութիւն: Դրանք հակասում են իրար, կամ ինչպէս վերարտադրութեան նուիրեալներից մէկը կ'ասէր՝ «գենետիկորէն անհամատեղել» են: Վերարտադրութեան նախադրեալները ենթադրում են միայն դրա մասնակից սուբեկտների տնտեսական աճ, այսինքն ընտանեկան պիւտճէի, ընտանեկան տնտեսութեան աճ, որը կապ չունի հանրային շահի հետ:

Այդ աճից հանրութիւնը կա-

րող է օգտուել այնքան, ինչքանով որ ներգրաւուած է վերարտադրութեան նախադրեալների եւ դրանց վրայ կառուցող գործողութիւնների մէջ:

Ընդհանրապէս, Հայաստանի տնտեսութեան աճի մասին խօսելիս, շատ կարեւոր է գանազանել, թէ ինչ ենք ասում Հայաստանի տնտեսութիւն ասելիս: Մեծ հաշուով, Հայաստանի տնտեսութիւն ասուածը հենց քրէա-օլիգարխիկ համակարգն է: Այդ տնտեսութիւնը կ'աճի, թէ ոչ, միանիշ թիւով կ'աճի, երկնիշ, թէ եռանիշ, մեծ հաշուով Հայաստանի համար ունի քիչ տարբերութիւն, որովհետեւ այդ աճից հանրութեանը հասնում է այնքան բաժին, որքան պէտք է հանրութեանը վերարտադրութեան մեխանիզմին կապուած պահելու համար:

Հայաստանի տնտեսութիւնը հանրային տնտեսութիւն է, այլ մի քանի մարդկանց եւ ընտանիքի տնտեսութիւն է, որտեղ հանրութիւնը սպասարկող դերում է:

Հետեւաբար, տնտեսութեան այդ բնոյթի պայմաններում աճ հասկացութիւնն իսկ ունի նենգափոխուած բնոյթ: Հակառակ դէպքում, օրինակ մի քանի տարի շարունակ արձանագրուած երկնիշ տնտեսական աճի պայմաններում էջը կարող լինել 2008 թուական եւ Մարտի 1: Բայց իսկապէս կար երկնիշ տնտեսական աճ եւ նոյնիսկ միգրացիայի դրական սալտո: Այդ դուրսհանումն է մի քանի տարի ընթացող այդ աճը փաստացի էջը մեղմել իշխող համակարգի հանդէպ հանրութեան կուտակուած դժգոհութիւնը:

Հետեւաբար, երբ կառավարութիւնը յայտարարում է աճի նախադրեալներ ստեղծելու անհրաժեշտութեան մասին, դեռ մի կողմ թողած այն, որ ստեղծելու համար «ստեղծուածը» պէտք է գործ անի, ոչ թէ խօսի, պէտք է նախ տարբերակել, թէ ինչ աճի մասին է խօսքն ընդհանրապէս՝ հանրային, թէ՞ համակարգային:

Օրերս տեղեկութիւն էր տարածուել, որ Սահմանադրութեան փոփոխութեան «Այո»-ի ՀՀԿ շտաբի պետ Յովիկ Աբրահամեանը հանդիպել է ՀՀԿ մեծամասնական պատգամաւորներին, այսինքն օլիգարխիային, եւ խօսել հանրաքուէի համար 700 հազար ձայն բերելու անհրաժեշտութեան մասին: Իսկ այդ ձայները, ինչպէս յայտնի է, ձեռք են բերում խիստ կոնկրետ ֆինանսական ծախսի շնորհիւ: Հետեւաբար, կայ այդ ծախսը չեա բերելու խիստ կոնկրետ ակնկալիք:

Ըստ երեւոյթին, Յովիկ Աբրահամեանը «պիւտճէի շնորհանդէսին» փորձում է հաւաստիացնել, որ կառավարութիւնը կանի քայլեր, որպէսզի Հայաստանի տնտեսութիւնը տնօրինող համակարգը չեա բերի 700 հազար ձայնի ծախսը: Դա հնարաւոր է միայն աճի միջոցով, եւ օլիգարխիան ակնկալում է աճի նախադրեալներ, ինչն էլ խոստացում է նրանց «պիւտճէտային ուղերձով»:

«ԼՐԱԳԻՐ»

Համակարգային Փոփոխութիւն Տանող Եզակի Քայլի Հեռանկարը

ԱՐԱՄ ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Այն, որ քաղաքացիական անհնազանդութիւնը Հայաստանում հանդիսանում է իշխող համակարգի դէմ արդիւնաւէտ պայքարի գործնականում եզակի միջոցներից մէկը, եւ համակարգն իր ամենակուլ բնոյթով, մեծ հաշուով, չի թողնում դրան այլընտրանքային պայքարի որեւէ տարբերակ՝ թերեւս դժուար վիճելի է: Առաւել եւս, որ քաղաքացու անհնազանդութեան իրաւունքը սահմանադրական իրաւունք է, եւ այլ կերպ լինել էջը կարող, քանի որ հակառակ դէպքում իշխող ցանկացած մեծամասնութիւն կարող էր ցանկացած բան պարտադրել փոքրամասնութեանը:

Այդ տեսակէտից, համակարգի դէմ պայքարի քաղաքացիական անհնազանդութեան մեխանիզմի վերաբերեալ առաջարկները որեւէ կերպ պակաս իրաւական, պակաս սահմանադրական եւ նաեւ պակաս տրամաբանական ու ռացիոնալ չեն, քան պայքարի այլ առաջարկներ: Ի դեպ, դա նշանակում է նաեւ, որ պայքարի այլ առաջարկներն էլ որեւէ կերպ պակաս ռացիոնալ, տրամաբանական, հեռանկարային եւ անկեղծ չեն, քան քաղաքացիական անհնազանդութեան մեխանիզմի առաջարկը: Եւ այդ իմաստով, քաղաքացիական անհնազանդութեան մեխանիզմի ամենաբնորոշ գիծը լինելով իշխող համակարգի բնոյթի անհանդուրժողութիւնը՝ այդուհանդերձ, այդ գիծը չպէտք է տարածուի իշխող համակարգի դէմ պայքարի, համակարգային փոփոխութիւնների վերաբերեալ այլ առաջարկների հանդէպ:

Վերջին հաշուով, եթէ իշխանութեան համար պայքարում մրցակցութիւն չկայ, ու դա քաղաքական ասպարէզում անվիճելի-օրէն ընդունուած է որպէս Հայաստանի առաջընթացի եւ փոփոխութիւնների առանցքային խոչընդոտ, իշխանութեան ուզուրպացիայի (բռնատիրութիւն) հետեւանք, ապա դրանից եկող եզրակացութիւնը ընդգիծադիր ուժերի համար պէտք է լինի լիովին հակառակը, եւ այդ ուժերը համակարգի դէմ պայքարի մասով հանրութեանն ուղղուած իրենց առաջարկներում պէտք է ոչ միայն հանդուրժող լինեն այլընտրանքների հանդէպ, այլ, մեծ հաշուով, նոյնիսկ շահագրգռուած լինեն առաջարկների մրցակցութեան առկայութեամբ, քանի որ դա, մեծ հաշուով, ընդգիծադիր ուժին ճահճացումից, լճացումից փրկող իրողութիւն է:

Ընդհանրապէս, քաղաքական ասպարէզում ճահճացումն ու լճացումը յաղթահարելու կամ դրա վտանգը կանխարգելելու միակ գործուն մեխանիզմը քաղաքական մրցակցութիւնն է, ինչպէս տնտեսութեան զարգացման հարցում առանցքային, ելակետային հանգամանքը տնտեսական ազատ մրցակցութիւնն է: Բայց Հայաստանում չկայ քաղաքական մրցակցութիւն, կայ իշխանութեան ուզուրպացիա (բռնատիրութիւն), որը տեւում է արդէն աւելի քան երկու տասնամեակ: Դա բերում է նրան, որ Հայաստանում կայ իշխանութեան լիակատար ճահճացում, եւ իշխանութիւնը՝ անկախ իր ներ-

քին մղումների ազնուութիւնից (եթէ յարգենք ազնուութեան կամ անկեղծութեան կանխավարկածը, որքան էլ Հայաստանի իշխանութեան դէպքում դա անհնար է), չունենալով մրցակից, դառնում է իրականութեանը ոչ ադեկվատ բոլոր հարցերում: Իհարկէ, այլ հարց է, որ Հայաստանի իշխանութիւնն ինքն է իրեն զրկել մրցակիցներից, ընդ որում՝ ոչ թէ կառավարման գերարդիւնքով, այլ գերհակասահմանադրականութեամբ:

Այդ վիճակը՝ քաղաքական մրցակցութեան հնարաւորութիւնների երկտասնամեայ եւ աւելի երկար արգելափակումը, ճահճացման եւ ոչ ադեկուատութեան վտանգի առաջ է դնում նաեւ ընդգիծութեանը: Յաղթահարել գործող համակարգը բաւական դժուար է, առաւել եւս կայ մի քանի չստացուած փորձերի բացասական իմաստով ձնագնդի էֆեկտը՝ հիասթափութեան, յուսահատութեան, սեփական ուժերի անվստահութեան էֆեկտը հանրութեան շրջանում: Միւս կողմից՝ ընդգիծութեան մօտ էլ՝ անկախ մղումներից ու բնոյթից, առաջանում է ճահճացման «բնական» միջավայր՝ իշխանութեան զալը գործնականում չի ստացում, իսկ քաղաքական մրցակցութեան այլ ասպարէզ ուղղակի չկայ: Եւ այս իմաստով, ընդգիծադիր դաշտում առաջ եկող մրցակցութիւնը ինչ-որ առումով կարելու է իրողութիւն է, որի վրա ընդգիծադիր բոլոր ուժերը պէտք է թերեւս դողան, քանի դեռ գտնուած է յաջողութեան արդիւնաւէտ բանաձեւը:

Շաբ.բ էջ 20

ՄԱՍԻՍ
ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՊԱՇՏՏՆԱԹԵՐԹ
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈՒԿՐԱՏ ԶՆՁԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Մրջանի

ԽՍԲԱԳԻՐ՝
SOPB. UNCUY QWZUSGBUS

MASSIS Weekly
Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com

(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August

ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, \$100.00 (First Class)
Canada \$125.00 (Air Mail)
Overseas \$250.00 (Air Mail).
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.

Periodicals Postage Paid
at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY

Յրատարակելով հայաստանեան մամուլին մէջ լոյս տեսնող տարբեր յօդուածներ «ՄԱՍԻՍ» ամսալսմանօրէն չի բաժնէր հոն արտայայտուող բոլոր միտքերը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վոլոդիա Ալեքսեևիչի Ռեզնայսի Ե Յայտարարել

Ազատամարտիկ, 6,5 տարի ազատազրկման դատապարտուած Վոլոդիա Ալեքսեևիչի Ռեզնայսի 30-ին, անժամկետ հացադուլ է սկսել: Այս մասին NEWS.am-ի հետ զրույցում ասաց Վոլոդիա Ալեքսեևիչի կինը՝ Մարգարիտա Բաղդամեանը:

Մարգարիտա Բաղդամեանը նշեց, որ յանձնաժողովը այս անգամ նոյնպես մերժել է պատիժը կրելուց պայմանական վաղափես ազատելու, պատժի չկրած մասն աւելի մեղմ պատժատեսակով փոխարինելու մասին Վոլոդիա Ալեքսեևիչի հայցը, այդ պատճառով էլ նա հացադուլ է սկսել:

Յիշեցնենք, որ ամիսներ առաջ նույն յանձնաժողովը մերժել էր Վոլոդիա Ալեքսեևիչի վաղափես ազատելու հայցը:

Նշենք, որ Վոլոդիա Ալեքսեևիչի արցախեան ազատամարտի մասնակից է, եղել է Լեոնիդ Ազգալդեանի աջ ձեռքը, ունի 6 զուգակ, որոնցից 3-ն անչափահաս են, ընտանիքն էլ ծանր սոցիալական պայմաններում է ապրում:

Վոլոդիա Ալեքսեևիչը մեղադրուած էր խարդախութեան համար: Ըստ նրան առաջադրուած մեղադրանքի՝ նա 2000 դոլար կաշառք է վերցրել Հենրիկ Զաքարեանից՝ նրա թոռանը ժամկետային ծառայութիւնից ազատելու համար, եւ 500 դոլար է պահանջել Ալեքսեևիչի Մարգարիտայից նրա որդուն:

Ազատամարտիկ եւ Բաղախական քանտարկեալ Վոլոդիա Ալեքսեևիչ

զօրամասում համակարգչային օպերատոր նշանակելու հարցը լուծելու համար: Վոլոդիա Ալեքսեևիչը հերքում է մեղադրանքը: Նա եւ իր մարտական ընկերները կարծում են, որ սա քաղաքական հետապնդում է պահանջարկի գնդապետի դէմ՝ իրենց սոցիալական պայմանները բարելաւելու նպատակով ազատամարտիկների բողոքի շարժումը ղեկավարելու համար: Առաջին ատենի դատարանը 2014թ. Յուլիսի 17-ին Վոլոդիա Ալեքսեևիչին 6 տարի 6 ամիս ազատազրկման էր դատապարտել: Վերաքննիչ եւ Վճռաբեկ դատարանները մերժել են Վոլոդիա Ալեքսեևիչի փաստաբանի բողոքը:

Գազիկ Ծառուկեանի Ձեռնարկութիւններում «Եական Խախտումներ Չեն Յայտնաբերուել»

Գազիկ Ծառուկեանին պատկանող ձեռնարկութիւններում կատարուած ստուգումների արդիւնքում Ֆինանսների նախարարութիւնը խոշոր չափերի խախտումներ չի յայտնաբերել: Այս մասին լրագրողների հետ զրույցում յայտարարեց ֆինանսների նախարար Գազիկ Խաչատրեանը՝ ի վերջոյ փարատելով Սերժ Սարգսեանի՝ դեռեւս Փետրուարի 12-ին հնչեցրած մտահոգութիւնները:

Այս տարուայ սկզբին, երբ ոչ իշխանական ուժերը Գազիկ Ծառուկեանի գլխավորութեամբ Ազատութեան հրապարակում իշխանափոխութեան կոչեր էին հնչեցնում, Սերժ Սարգսեանը Հանրապետականի գործադիր մարմնի նիստում յայտարարեց. «Տարիներ ի վեր շարունակում են օդում կախուած մնալ չստուգուած լուրերը չմոծուած միլիարդաւոր դրամ հարկերի, տարեցների կենսաթոշակներից ու երիտասարդների կրթութեան իրաւունքից գողացուած միլիարդները չնչին, այսպէս ասած, «բարեգործութեան» անուան տակ քողարկելու մասին: Ես յորդորում եմ Հայաստանի Հանրապետութեան վարչապետին՝ յանձնարարել համապատասխան մարմիններին մինչեւ վերջ ու մանրամասն ստուգել այս լուրերի իսկութիւնը եւ բաց ներկայացնել բոլորին»:

Այս յայտարարութիւնից շուրջ 7 ամիս անց, երբ ԲՀԿ նախկին առաջնորդ Գազիկ Ծառուկեանն արդէն հեռացել է քաղաքականութիւնից, ԲՀԿ էլ կտրուկ փոխել է դիրքորոշումը եւ այլեւս պաշտպանում է սահմանադրական փոփոխութիւնները, ֆինանսների նախարար Գազիկ Խաչատրեանն յայտարարեց, որ առանձնակի մեծ խոշոր չափերի խախտումներ չեն յայտնաբերել:

Սերժ Սարգսեանը Շարունակում Է Լռել, Վերնախաւն Էլ Չի Կողմնորոշուում

«Ժողովուրդ»-ը տեղեկացել է, որ իշխանական վերնախաւում այդպէս էլ չեն կարողանում կողմնորոշուել՝ սահմանադրական փոփոխութիւնների քարոզարշաւին Սերժ Սարգսեանը պէ՞տք է մասնակցի, թէ՞ ոչ: Բանն այն է, որ մինչ օրս Սերժ Սարգսեանն իր կուսակիցներին այդ մասին ոչինչ չի ասել: Քարոզչութեան տեսանկիւնից Սերժ Սարգսեանի մասնակցութիւնն այդքան էլ ձեռնառու չէ, քանի որ ընտրողների հետ նրա շփումները, որպէս կանոն, աւարտուում են սկանդալներով: Միւս

կողմից, եթէ Սարգսեանն անձամբ մարզեր չայցելի, ապա իշխանական համակարգի մի մասը կարող է իմիջալոց մօտենալ սահմանադրական փոփոխութիւնների հանրաբուէին:

«Ժողովուրդ»-ը փորձել է Սերժ Սարգսեանի մամուլ խօսնակ Վլադիմիր Յակոբեանից պարզել ի վերջոյ, Ս. Սարգսեանը մասնակցելու է քարոզարշաւին, թէ՞ ոչ: «Նախագահի այցերի եւ հանդիպումների մասին տեղեկացուած է պարտաձ կարող եւ ժամանակին», - հակիրճ ասել է պարոն Յակոբեանը:

ՀՀԿ-ում Դեմ Են, Որ «Այո»-ի ճակատը Միասնական Իրականացնի Քարոզարշաւը

ՀՀԿ խմբակցութեան ղեկավար Վահրամ Բաղդասարեանն անձամբ դէմ է, որ «Այո»-ի ճակատը միասնաբար իրականացնի սահմանադրական փոփոխութիւնների քարոզը: Այս մասին նա Նոյեմբերի 2-ին յայտնել է NEWS.am-ի թղթակցի հետ զրույցում:

«Ես ի սկզբանէ դէմ եմ եղել դրան, որովհետեւ տարբեր քաղաքական ուժեր տարբեր մարտավարութիւն են տանում: Ի վերջոյ ընդդիմութիւն են եղել չէ՞, ընդդիմութիւն են, այսօր ինչ-որ մի աւերուելով՝ կարող են խառնաշփոթ առաջացնել», - նշել է նա:

Հարցին, թէ այդպիսով կը նոյնացուե՞ն իշխանութեան հետ, մինչդեռ արդիւնաւէտ է, որ «Այո»-ի քարոզն ընդդիմադիր դիրքերից անցկացնեն, ասաց. «Այո, նախ նման առաջարկութիւն չի եղել, որ մենք մերժենք կամ՝ ոչ, իրենք են ընտրել, որ առանձին իրենք պէտք է տանեն քարոզարշաւը: Ով է ասում, որ բոլոր դրոյթներին բոլորս միանման մեկնաբանութիւն ունենք, տարբեր մեկնաբանութիւններ կան: Դրոյթներ կան, որ մինչեւ այսօր էլ վիճելի են, նրանք իրենց մեկնաբանութիւնն ունեն, Հանրապետականը՝ իր: Ինչի մեր կարծիքը փաթեթներ է իրենց վրէժ, կամ իրենք՝ մեր: Մենք ասել ենք՝ մեր շտաբները բաց են, կարող էք փոխանակել ինֆորմացիա, բայց իւրաքանչիւր ուժ ունի իր մարտավարութիւնը»:

Հարցին, թէ կարո՞ղ են նրանք ինֆորմացիա փոխանակել

օրինակ արձանագրած ընտրակեղծիքների վերաբերեալ, ինչն օրինակ խոստանում է ԲՀԿ նախագահ Նաիրա Զոհրաբեանը: Վերջինս NEWS.am-ի հետ զրույցում ասել էր, որ լինելով «Այո»-ի ճակատում՝ անհազանգելու է խախտումների մասին նախկինի պէս:

«Ոչ միայն Բարգաւաձ Հայաստանը, ընդդիմութիւնը, Հանրապետականը, բոլորը պէտք է լծուեն ընտրակեղծիքների դէմ պայքարի գործին: Եթէ մայր օրէնքում ունեցանք նեգատիւ երեւոյթներ ու յանկարծ կասկածի տակ դրեցինք հանրաքուէն, բաւականին խնդիրներ կ'ունենանք, թէ՛ միջազգային իմիջի, թէ՛ հետագայում այն կիրառելու հետ կապուած»:

Մեր հարցին, թէ փաստօրէն ինքն էլ է անհանգստանում ընտրակեղծիքների հաւանականութիւնից, Բաղդասարեանը պատասխանեց. «Մենք անհանգստանում ենք սաղրանքներից, որ յանկարծ սաղրիչ գործողութիւններ չլինեն: Որ տեսնեն ամէն ինչ նորմալ է ընթացում, կարող են այնպիսի նեգատիւ երեւոյթներ ստեղծել, թմբկահարել, այդ իսկ պատճառով բոլորս պէտք է զգոն լինենք»:

Դիտարկմանը, թէ նախկին ընտրութիւններին բազմիցս արձանագրել են իշխանութեան ձեռամբ կատարած կեղծիքները, Բաղդասարեանն արձագանգեց. «Մենք ներկայի մասին ենք խօսում: Բնականաբար առաջին պարտուողը առաջին դրօշ դա է սարքում՝ ընտրութիւնները կեղծուած են»:

Ժիրայր Սեֆիլեան. «Կայ Մի Ծուղակ, Որը Սերժ Սարգսեանն Ինքն Իր Համար Ստեղծել Է

Կայ մի ծուղակ, որը Սերժ Սարգսեանն ինքն իր համար ստեղծել է: Այդ մասին Նոյեմբերի 1-ին Գիւմրիում «Նոր Հայաստան» նախաձեռնութեան հանրահասարակ մարտիկ, «Ընդդիմութեան միասնական շտաբի» ղեկավար Ժիրայր Սեֆիլեանը:

«Կայ մի ծուղակ, որը Սերժ Սարգսեանն ինքն իր համար ստեղծել է: Աղուէսը երկու թաթով է ընկնելու ծուղակը: Նա տարիներով մոգոնել է, թէ ինչպէս պիտի վերարտադրուի, բայց իր ծրագիրն իր մահկանացուն է կնքելու», - նշել է Սեֆիլեանը:

Նրա խօսքով, այս առիթը առաջին հերթին միաւորելու է ամբողջ ընդդիմութեանը: «Ես համոզուած եմ՝ մինչեւ Դեկտեմբերի 1-ը իսկական ընդդիմադիր ուժերը անպայման համախմբուելու են: Այդ պահանջը ժողովրդի պահանջն է: Մենք չունենք մի տարի եւս սպասելու, մենք իրաւունք չունենք այս առիթը բաց թողելու, այս տարի պէտք է լինի այս յանցաւոր ռեժիմի վերջը», - նշել է Սեֆիլեանը եւ յաւելել. «Հասկանում ենք՝ մեր ժողովրդի կորցրել է հաւատը ոչ միայն ընդդիմադիր գործիչների, այլեւ ամէն ինչի, բայց մենք աշխատելու ենք, վերականգնելու ենք այդ հաւատը»:

«Ոչ»-ի ճակատի Ուժերին Ոչինչ Չի Յաջողուի.- Արտակ Զաքարեան

Աժ պատգամաւոր, ՀՀԿ խմբակցութեան անդամ Արտակ Զաքարեանը համոզուած է, որ սահմանադրական փոփոխութիւնների դէմ պայքարող՝ «Ոչ»-ի ճակատի ուժերին ոչինչ չի յաջողուի:

«Նրանք ուզում են առաջնորդուել այն սկզբունքով, որ հասարակութեան մի մասը դժգոհ է եւ այն, ինչ առաջարկում է կառավարութիւնը, վատ է: Նրանց գործողութիւնները կառուցուած են ոչ ռացիոնալ քայլերի վրայ, ոչինչ չառաջարկող է: «Ոչ» նշանակում է մնալ նոյն տեղում, նպագայում նոյնպէս բոլոր պրոբլեմները բարձր գործող համակարգի վրայ», - Հոկտեմբերի 31-

ին, լրագրողների հետ հանդիպմանն ասաց Արտակ Զաքարեանը: Արտակ Զաքարեանի խօսքով՝ «Ոչ»-ի ճակատը քարոզարշաւի ընթացքում մէկ ամիս շարունակ հասարակութեանը նոյն բանն է ասելու, այնինչ իրենք՝ «Այո»-ի ճակատը, մեծ ծաւալի աշխատանք ունեն անելու, հասարակութեանը իսկապէս ասելիք ունեն:

Նշենք, որ «Ոչ»-ի ճակատին միացել են «Ժառանգութիւն», ՀԺԿ, Հայ Ազգային Գոնկրէս կուսակցութիւնների եւ «Հիմնադիր Խորհրդարանի» ներկայացուցիչները: Սահմանադրական փոփոխութիւնների հանրաբուէն տեղի կունենայ Դեկտեմբերի 6-ին:

ԼՈՒՐԵՐ

Թուրքիայում Երեք Հայ Թեկնածուները Վերընտրուել Են

Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովի 26-րդ գումարման ընտրութիւնների արդիւնքում երեք կուսակցութիւններից ներկայացուած հայ թեկնածուները կրկին պատգամաւոր են դարձել:

Ստամբուլի 2-րդ ընտրատարածքում «Ժողովրդա-հանրապետական» կուսակցութեան ընտրացուցակում առաջին հորիզոնականը զբաղեցնող հայազգի Սելինա Դողանը պատգամաւոր է վերընտրուել:

Ստամբուլի 2-րդ ընտրատարածքում «Արդարութիւն եւ Զարգացում» կուսակցութեան ընտրացուցակում 14-րդ հորիզոնականում գտնուող Մարգար Եսայեանը նույնպէս ընտրուել է:

Ստամբուլի 3-րդ ընտրատարածքում քրդական «Ժողովուրդների Դեմոկրատական» կուսակցութեան ընտրացուցակում 2-րդ

տեղը զբաղեցնող Կարո (Կարապետ) Փայլանը կրկին պատգամաւոր է դարձել:

Աւելի վաղ NEWS.am-ը յայտնել էր, որ Թուրքիական Milliyet-ի փոխանցմամբ՝ ընդհանուր քուէատուփերի 80 տոկոսը հաշուել են, եւ ստացուել է հետեւեալ պատկերը.

«Արդարութիւն եւ Զարգացում» կուսակցութիւն-49,3 տոկոս,

«Ժողովրդա-հանրապետական» կուսակցութիւն-25,4 տոկոս,

«Ազգայնական Շարժում» կուսակցութիւն-11,9 տոկոս,

«Ժողովուրդների Դեմոկրատական» կուսակցութիւն-10,9 տոկոս:

Նշենք, որ ընդդիմութիւնը առարկութիւններ է յայտնել բացուած քուէատուփերի արդիւնքների հետ կապուած՝ շեշտելով, թէ աւելի քիչ քուէատուփեր են բացուել, քան ներկայացրել ԿԸՀ-ն:

Պարագվայի Սենատորն Առաջարկել Է Հայոց Ցեղասպանութեան Զոհերին Փոխհատուցում Վճարել

Պարագվայի խորհրդարանի կողմից Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչումը կրնալ յանձնարարական գործընթացը եւ կօգնի փրկել պատմական յիշողութիւնը: Այդ մասին արժանթիւնական Agencia Prensa Armenia արժանթիւնական պարբերականին յայտնել է Պարագվայի սենատի անդամ Դեզիրէ Մասին, որը Պարագվայի Գոնկրէտում ներկայացրել էր Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման վերաբերեալ նախագիծը:

Պարագվայի սենատի անդամ Դեզիրէ Մասին

հնարաւորութեամբ», - յաւելել է սենատորը:

Պարագվայի սենատը հոկտեմբերի 29-ին միաձայն որոշում է կայացրել Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման վերաբերեալ:

«Մենք ճնշման հանդիպեցինք, յատկապէս՝ «ցեղասպանութիւն» բառի հետ կապուած, - ասել է նա: Այնուամենայնիւ, որոշումը միաձայն ընդունուեց:

«Ինչ-որ կերպ պիտի փոխատուցում վճարուի: Մենք հետաքրքրուած ենք դրանում: Ոչ միայն ճանաչմամբ, ինչը շատ կարեւոր է, այլեւ դրան հետեւելիք ինչ-որ տեսակի փոխհատուցման

«Լարուածութիւնը Նուազել Է, Բայց Մենք Միշտ Պաշտպանուցակ Ենք. Ս. Օհանեան

Ատրպէյձանի հետ սահմանին եւ դարաբաղ-ատրպէյձանական հակամարտութեան շփման գծում լարուածութիւնը նուազել է: Այս մասին, Նոյեմբերի 2-ին, խորհրդարանում լրագրողների հետ զրոյցում նշել է Հայաստանի պաշտպանութեան նախարար Սեյրան Օհանեանը:

Նրա խօսքով, վերջին երկու շաբաթներին հակառակորդը շատ քիչ է կրակում խոշոր տրամաչափի զէնքերից, մասնաւորապէս ականանետերից. օրական զրանցում է

5-10 ականանետային կրակոց:

«Ներկայ՝ համեմատաբար հանգիստ իրավիճակը կարելի է կապել մեր հարեւանների ներքին խնդիրների հետ, մասնաւորապէս, ընտրութիւնների (Նոյեմբերի 1-ին Ատրպէյձանում խորհրդարանական ընտրութիւններ են տեղի ունեցել-խմբ): Այդուհանդերձ, ինչ-պիսին էլ լինի իրավիճակը, համեմատաբար լարուած թէ խաղաղ, մեր զինուած ուժերը ապահովում են պաշտպանուցակութիւնը», - յաւելել է նախարարը:

Յաղթանակ, Որ Համագոր է Պարտութեան

Շարունակուած էջ 1-էն մագիծը եւ հաւանաբար այժմ պատրաստ է իր դոնորը աւելի ամուր փակելու, իր դաւանած սկզբունքներէն հեռու գտնուող

այդ երկրին առջեւ: Էրտողան թէեւ հասաւ ընտրական յաղթանակի, սակայն այդ յաղթանակը դարձաւ Թուրքիոյ համար իսկական պարտութիւն: «ՄԱՍԻՍ»

Սերժ Սարգսեանը Ներկայ Է Գտնուել Թբիլիսիի Սուրբ Գեորգ Եկեղեցու Վերածման

Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ձեռամբ կը կատարուի եկեղեցւոյ օծումը

Նախագահ Սերժ Սարգսեանը եւ տիկին Ռիտա Սարգսեանը Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի, Վիրահայոց թեմի առաջնորդ Վազգէն եպիսկոպոս Միրզախանեանի, եկեղեցու վերականգնման ծրագրի դռնօրները, բազմաթիւ հիւրերի եւ Վիրահայոց թեմի հաւատացեալների մասնակցութեամբ ներկայ են գտնուել Թբիլիսիի հնագոյն եկեղեցիներից մէկի՝ հայկական Սուրբ Գեորգ առաջնորդանիստ եկեղեցու վերածման արարողութեանը, որը վա-

րել է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը: Ինչպէս NEWS.am-ը տեղեկացնում է նախագահի պաշտօնական կայքից, արարողութեանը ներկայ է եղել նաեւ Վրաստանի նախկին վարչապետ Բիճինա Իվանիշվիլին, ով միւս բարերարների հետ վեհափառ Հայրապետի կողմից պարգեւատրուել է կողմից Հայ Առաքելական Եկեղեցու բարձր պարգեւներով: Արարողութիւնից յետոյ տեղի է ունեցել եկեղեցու վերակառուցման ծրագրի բարերարների անուններով յուշատախտակի բացումը:

ԼՂ-ն Կրկին Վստահեցնում Է՝ Ստեփանակերտի Օդանաւակայանը մօտ Ապագայում Շահագործման

Պաշտօնական Ստեփանակերտը շարունակում է վստահեցնել, թէ Ստեփանակերտի նորոգուած օդանաւակայանը մօտ ապագայում շահագործման կը յանձնուի, թէեւ արդէն 6 տարի է՝ այն այդպէս էլ իր նպատակին չի ծառայում:

Լեռնային Ղարաբաղի վարչապետի խօսնակ Արտակ Բեգլարեանն «Ազատութեան» հետ զրոյցում նշեց, թէ օդանաւակայանը տեխնիկական որեւէ խնդիր չունի:

«Արցախի Հանրապետութեան վարչապետը մի քանի անգամ տարբեր առիթներով՝ ասուլիսների, հարցազրոյցների ժամանակ արտայայտուել է, նշել է, որ օդանաւակայանի վերջնական շահագործման ուղղութեամբ ջանքեր կատարուած են, աշխատանքներ կան, տեխնիկական խնդիրներ, բնականաբար, չկան, արդէն վաղուց պատրաստ է: Սակայն կան որոշ դժուարութիւններ, քաղաքական խոչընդոտներ, որոնք պէտք է կարգաւորուեն: Յոյս ունենք, որ ոչ հեռու ապագայում արդէն կարողանալու

ենք օգտուել օդանաւակայանի ծառայութիւններից: Ենթադրաբար քաղաքական պայմանաւորուած է հիմնականում Ատրպէյձանի գործողութիւններով», - ասաց Բեգլարեանը:

Լեռնային Ղարաբաղի քաղաքապետի վարչութեան նախկին պետ Դմիտրի Աթբաշեանը եւս պնդեց, որ օդանաւակայանի գործարկումը ձգձգուած է քաղաքական պատճառով: Նրա խօսքով՝ առանց քաղաքական պայմանաւորուածութեան հնարաւոր չէ Ստեփանակերտի օդանաւակայանից թռիչքներ իրականացնել: Աւելի վաղ՝ Ատրպէյձանը զգուշացրել էր՝ Ստեփանակերտի օդանաւակայանից թռիչքների դէպքում «հարուածներ կը հասցնի իր օդային տարածքը խախտելու համար»:

«Ես օպտիմիստ եմ, գիտեմ, որ թռիչքներ անպայման կը լինեն, բայց վաղ, թէ ուշ, չեմ կարող ասել, դա արդէն քաղաքական հարց է: Քաղաքական գործիչները ինձանից լաւ կ'ասեն: Մենք լրիւ պատրաստ ենք», - ասաց Աթբաշեանը:

«Ես Կոչ Եմ Ուղղել Թուրքիայի Իշխանութիւններին՝ Հայկական Սփիւռքը Չճերկայացնել Իբրեւ Թշնամի»
Հարցազրոյց Թուրքիոյ Խորհրդարանի Անդամ Սելիմա Դողանի Հետ

Յունիսի 7-ին Թուրքիայի Խորհրդարանական ընտրութիւններուն առաջին անգամ պատգամաւոր ընտրուած հայկական ծագումով Սելիմա Դողանը (Սելիմա Օզուզուն Դողան) Նոյեմբերի 1-ի արտահերթ ընտրութիւններուն վերընտրուած է:

«Արեւելք» կայքէջը հարցազրոյց ունեցած է Թուրքիոյ Ժողովրդահանրապետական կուսակցութեան անդամ, իրաւաբան Սելիմա Դողանի հետ:

Գնահատելով Թուրքիայի վերջին ամիսների իրավիճակը՝ կին պատգամաւորը նշեց, որ Յունիսի 7-ից ի վեր երկիրն անցնում է ճգնաժամային հանգրուաններով: «Թուրքիայի նախագահը մերժեց ընդունել եւ յարգել ընտրողների կամքը: Նա ամէն ջանք գործադրեց՝ Խորհրդարանական վերընտրութիւններ կազմակերպելու համար, քանի որ սպառել էր համաձայնական կառավարութիւն կազմելու յոյսերը եւ բուն միջոցներ կիրառեց՝ միանձնեայ իշխանութեան վերադառնալու համար»:

Յիշեցնելով, որ Թուրքիայում գինուտրական գործողութիւնների հետեւանքով 900 մարդ է զոհուել, մեր գրուցակիցն ասաց. «Տեսնուած թիւերը ծանր վիճակում յայտնուեց: Վիճակն այնքան ծանր էր, որ շատ յաճախ ժողովուրդը էջր կարողանում սզալ իր գոհերի մահը: Երկրում խօսքի ազատութիւնը բռնաբարուեց, մամուլի անաչառութիւնը գիշեր իր դիրքերը, իսկ դատարիւրակական համակարգի հանդէպ ժողովրդի վստահութիւնը նուազեց եւ իջաւ 20%-ի: «Արդարութիւն ու զարգացում» (AKP) կուսակցութիւնը ոչ միայն ամէն ճիգ գործադրեց վերստանալու համար իր կորցրած քուէները, այլ նաեւ մի վտանգաւոր խաղ յօրինեց՝ այն PKK-ն, PYD-ն եւ «Իսլամական պետութիւնը» դրեց մի «կախարդական սնդուկում»՝ շահագործելով կրօնական եւ ազգայնական ծայրայեղ մտայնութիւններ: AKP-ի հետեւորդների մեծագոյն մասը սկսեց հաւատալ, թէ Անկարայի ոճրագործութեան հեղինակը նոյն ինքը՝ PKK-ն է: Իշխող կուսակցութիւնն ինչ-որ տեղ պատանդ վերցրեց հասարակական կարծիքն ու բարոյական արժէքները: Հանրութեան ամէն միջոցներով համոզում էին, որ եթէ AKP-ն իշխանութեան վրայ չլինի, երկիրը տնտեսական քաոսի կը գնայ: Տեղի էին ունենում յարձակումներ այն մամուլ կենտրոնների վրայ, որոնք քննադատում էին էրզողանին, երկրի բոլոր շրջաններում տարածուել էր ատեղութեան խօսելաոճը: Այս բոլոր հանգամանքները նկատի առնելով՝ կարելի է դիտարկել ընտրութեան արդիւնքը եւ ասել, որ իշխող կուսակցութիւնը «յաղթանակ» տարաւ»:

Սելիմա Դողանը նաեւ նշեց, որ նոյնիսկ ինքը՝ իշխող կուսակցութիւնը էջր ակնկալում, որ ընտրութիւններում նման յաղթանակ պիտի տօնի:

«Բայց պէտք է նշեմ, որ չնայած էրզողանն ու իր թիմակիցները կառավարութիւն կազմելու հնարաւորութիւն ստացան, բայց նրանք բարեբախտաբար

օրէնսդրական բաւարար ուժ չունեն՝ փոխելու երկրի սահմանադրութիւնը», - նշեց մեր գրուցակիցը:

Պատասխանելով քրդական հարցի մասին մեր հարցին, թէ ո՞ւր կարող են հասնել Թուրքքրդական բախումները, Սելիմա Դողանն ասաց.

«Քրդական հարցը մտահոգիչ է: Եթէ իշխանութիւնները դրական եւ օրինական միջոցառումներ չկարողանան ստեղծել երկրում, ապա այս բոլորն իրար է: Ամէն ինչ կախում ունի իշխող կուսակցութեան մտայնութիւնից: Այսինքն, եթէ իշխանութիւնը լուծումներ առաջարկի եւ անկեղծ լինի իր մտայնութիւններում, այդ բախումները կարող են վերջ գտնել»:

Իսկ ի՞նչ ծրագրեր ունի Սելիմա Դողանը, իբրեւ հայազգի պատգամաւոր. «Շարունակելու եմ պայքարել մարդկային իրաւունքների եւ յատկապէս՝ փոքրամասնութիւնների իրաւունքների ոտնահարումների դէմ: Ես չեմ ուզում իմ գործունէութեամբ ներկայանալ միայն որպէս հայ: Իմ պարտականութիւնն է վարուել նաեւ որպէս թուրք քաղաքացի: Ինչ վերաբերւում է հայ-թուրքական յարաբերութիւններին, ես իմ պարտականութիւնն եմ համարում սատար կանգնել բոլոր այն ջանքերին, որոնք միտուած են կամուրջներ ստեղծել Թուրքիայի, Հայաստանի եւ Եւրոպայի միջեւ: Իմ ընտրութեան առաջին օրուանից ես կոչ եմ ուղղել Թուրքիայի իշխանութիւններին՝ հայկական սփիւռքը չներկայացնել իբրեւ թշնամի: Որովհետեւ, ինչպէս Թուրքիայի վարչապետ Դաւութօղլուն է մի առիթով յայտարարել՝ սփիւռքի հայերը մեր թշնամիները չեն, այլ նրանք Անատոլիայի քաղաքացիներ են: Մենք պէտք է ճանապարհներ գտնենք՝ նրանց սիրաշահելու համար: Ես, որպէս Ժողովրդահանրապետական կուսակցութեան անդամ, իմ ծրագրերում առաջնահերթութիւն եմ նկատել վերադարձնել այն բոլոր հայերի քաղաքացիութիւնը, որոնք այս հողի ծնունդն են, եւ այս առումով պատրաստ եմ համագործակցել բոլորի հետ: Ասեմ նաեւ, որ իմ ներկայութիւնն այս կուսակցութեան մէջ, շատ դրական միջոցառում ստեղծեց: Այնքան ժամանակ, որ մենք միմեանց հետ չլիւրձեւ եւ համագործակցում ենք յարգանքի, խօսքի ազատութեան միջոցառում, շատ մեծ փոփոխութիւններ են ակնկալուում Թուրքիայում»:

ԱՆՈՒՇ ԹՐՈՒԱՆՑ

ՄԴՅՎ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԱՄ Ա.-Ի ՀԵՏ

Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Կեդրոնական Վարչութեան պատուիրակութիւնը Զորքը բաղկացրել է 28 Հոկտեմբերի կէսօրին այցելեց Անթիլիաս ու տեսակցեցաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոսին հետ:

Պատուիրակութեան մաս կազմեցին Կեդրոնական Վարչութեան ատենապետ Ընկ. Յակոբ Տիգրանեան, փոխ ատենապետ պետական երեսփոխան Ընկ. Սեպուհ Գալփաքեան եւ վարչութեան անդամ Ընկ. Տոքթ. Եղիկ Ճէրէճեան:

Մօտ ժամ մը տեւած տեսակցութեան ընթացքին քննարկուեցան

հայ ազգային կեանքը յուզող հարցերը, Հայաստան-Սփիւռք յարաբերութիւնները եւ զանոնք զարգացնելու միջոցները:

Կեդրոնական Վարչութեան պատուիրակութիւնը վեհափառ հայրապետին հետ կեդրոնացաւ սուրբահայերուն խնդիրներուն եւ զանոնք լուծելու գաղափարներուն վրայ: Անդրադարձ կատարուեցաւ նաեւ Հայոց ցեղասպանութեան հարիւրամեակին առթիւ Հայաստանի, Լիբանանի եւ Սփիւռքի այլ գաղթօճախներու մէջ կայացած ձեռնարկներուն ու նախաձեռնութիւններուն, նաեւ անոնց արդիւնքներուն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԸ՝ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԱԾ

Հայաստանի պաշտպանութեան նախարար Սէյրան Օհանեան յայտարարեց, որ Երեւան կը ցանկայ ԵԱՀԿի Մինսքի խմբակի համա-նախագահներէն տեւանել հասցէական գնահատականներ: «Մինսքի խմբակի տարիներու աշխատանքը ուղ ղուած է գինադարի դրութեան պահպանումին: Այսուհանդերձ, ժամանակը եւ իրավիճակները կը փոխուին: Ցանկալի պիտի ըլլար, որ գնահատականները եւ յայտարարութիւնները հասցէական ըլլային», ըսաւ նախարարը:

Անոր համաձայն, Հայաստանի սահմանադրական փոփոխութիւններու նախագիծը կը պահպանէ գինուած ուժերուն շահերը եւ մարտունակութիւնը: Խօսելով սահմանային դրութեան մասին, նախարար Օհանեան նշեց, որ կացութիւնը համեմատաբար հանդարտ է:

«Հանգիստ վիճակը կարելի է

կապել մեր հարեւաններու ներքին խնդիրներուն՝ մանաւանդ ընտրութիւններուն: Այսուհանդերձ, ինչ որ ալ ըլլայ կացութիւնը, լարուած թէ խաղաղ, մեր գինուած ուժերը կ'ապահովեն սահմանային պաշտպանութիւնը», հաստատեց պաշտպանութեան նախարարը:

Ապտուլլահ Կիւլան Ապօրէն Կերպով Ֆինանսաւորած է

Շարունակուած է 1-էն

քին կանոնները եւ կամ հաւանաբար նոյնիսկ, Միացեալ Նահանգներու Դաշնակցային օրէնքները:

«USA Today»-ի կողմէ կատարուած լրագրական հետազօտութիւնները յայտնաբերած են որ, այցելութիւններուն մասնակցողներէն շատեր իրենց յայտարարագրերուն մէջ ըսած են որ անձնապէս պիտի հոգան այցելութեան ծախսերը: Թերթը կըրցած է փաստել որ, այդ փաստաթուղթերէն շատերը կեղծ են:

Միայն այս տարուայ Յուլիսին, Կիւլանի հովանաւորած խմբակները 800 հազար տոլար ծախսած են այցելութիւններուն

վրայ: Ապտուլլահ Կիւլան երկար տարիներէ ի վեր Թուրքիոյ մէջ հաստատած է իսլամամէտ դպրոցներ եւ բարեսիրական կազմակերպութիւններ, որոնց շնորհիւ ներթափանցած է երկրի տարբեր կառույցներէն ներս, ինչպիսին են բանակը, դատախազութիւնը, մամուլը եւ այլն:

Սկզբնական շրջանին Կուլան աջակցած էր Ռէճեփ Էրտողանի կառավարութեան, սակայն հետագային ամբաստանուեցաւ յեղաշրջման փորձ կազմակերպելու մէջ եւ թրքական իշխանութիւնները կը պահանջեն Միացեալ Նահանգներէն՝ Ապտուլլահ Կիւլանի յանձնումը Թուրքիային:

ՈՒԵՍԹՄԻՍԹՈՐ ԱՐԲԱՅԱՐԱՆԻ ՄԷՋ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԷՔՈՒՄԵՆԻԿ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԶԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՍՈՒՐԲ ՆԱԶԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

28 Հոկտեմբերի երեկոյան, աշխարհի ամենէն յայտնի քրիստոնէական եկեղեցիներէն մէկուն՝ Ուեսթմինսթըր Աբբայարանին մէջ տեղի ունեցաւ պատմական աննախընթաց եկեղեցական արարողութիւն մը, նուիրուած Հայոց Յեղասպանութեան սուրբ նահատակներու յիշատակին, մասնակցութեամբ Հայաստանեայց Առաքելական եւ Անգլիկան եկեղեցիներու, նախագահութեամբ՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս եւ Մայրապետի Պատրիարքի:

Այս իրադարձութիւնն արդարեւ բացառիկ էր իր բնոյթով, քանի որ Հայոց Յեղասպանութեան զոհերու յիշատակին նուիրուած պատմական կարեւորութիւններ կայացնող նման եզակի ձեռնարկ մը մինչեւ այսօր չէր կազմակերպուած Միացեալ Թագաւորութեան մէջ:

Այսօր Ուեսթմինսթըր Աբբայարանն իր փառահեղ կամարներուն տակ կը հիւրընկալէր աւելի քան 2000 հոգի: Ներկայ էին գահաժառանգ Արքայազն Իշխան Չարլզը, որ կը ներկայացնէր արքայական ընտանիքը, ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսեանը, Հայաստանի Հանրապետութեան պաշտօնական պատուիրակութիւնը, Ուեսթմինսթըրի Լորտ քաղաքապետը, Մ. Թագաւորութեան կառավարութեան եւ խորհրդարանի անդամներ, տարբեր երկիրներու դեսպաններ եւ դիւանագէտներ, Մեծն Բրիտանիոյ Անգլիկան, Կաթողիկ եւ Ուղղափառ քոյր եկեղեցիներու առաջնորդներ, բրիտանահայեր, ինչպէս նաեւ աշխարհի բազմաթիւ երկիրներէն եկած

հայկական համայնքներու ներկայացուցիչներ:

Ուեսթմինսթըր Աբբայարանը Միացեալ Թագաւորութեան կարեւորագոյն եկեղեցին է, ուր տեղի կ'ունենան միջազգային եւ ազգային կարեւորութիւններ կայացնող իրադարձութիւններուն նուիրուած միջոցառումները, Թագաւորութիւնները, Թագաւորական ընտանիքի պսակադրութիւնները, համբաւաւոր պետական եւ քաղաքական գործիչներու թաղման եւ հոգեհանգստեան արարողութիւնները, դարակազմիկ պատմական դէպքերու յիշատակի հանդիսութիւնները:

Հայոց Յեղասպանութեան հարիւրամեայ տարելիցն ու մեր սուրբ նահատակներու յիշատակն արժանավայել ոգեկոչելու համար Ուեսթմինսթըր Աբբայարանէն աւելի պատշաճ վայր կարելի չէր գտնել Միացեալ Թագաւորութեան մէջ:

Այս միջոցառումը կազմակերպուած եւ հովանաւորուած էր Միացեալ Թագաւորութեան ՀՀ Դեսպան, Հայաստանի նախկին վարչապետ՝ Արմէն Սարգսեանի կողմէ: Ըլլալով Հայոց Յեղասպանութիւնը վերապրած հայորդիներու ժառանգորդ՝ Ա. Սարգսեանին համար այս արարողութիւնը բացի իր գուտ կրօնական եւ քաղաքական նշանակութենէն՝ էր նաեւ հոգիի պարտք, որուն անդրադաձած է ան այս առիթով պատրաստուած գրքովին մէջ:

Արարողութեան ընթացքին Անգլիկան եւ Հայ Առաքելական եկեղեցիներու հոգեւորականները յաջորդաբար կ'աղօթէին եւ Աւե-

տարանէն ընթերցումներ կը կատարէին, իսկ շարականները կ'երգէր՝ Լոնտոնի Ս. Եղիշէ եկեղեցոյ երգչախումբը:

Ուեսթմինսթըր Աբբայարանի Աւագերէց ձոն Հոլն իր քարոզին մէջ՝ Կայէնի կողմէ իր եղբօր Աբէլի սպանութեան պատմութեան միջոցով յիշատակեց Հայոց Յեղասպանութեան անհամար զոհերը, որոնց անմեղ արիւնը թափեցաւ ատելութեամբ լեցուն մոլեռանդ յանցագործներու ձեռքով: Ոգեկոչելով նոր սրբադասուած հայ նահատակները՝ Անգլիկան հոգեւորականը անոնց աղօթքն ու օրհնութիւնը հայցեց մեր հոգիներու փրկութեան համար:

Օրուան խորհուրդին շուրջ քարոզեց Քենթրպերիի Արքեպիսկոպոսի ներկայացուցիչը, Լոնտոնի Եպիսկոպոս եւ արքայական ընտանիքի հոգեւոր հովիւ, Նորին Սրբազնութիւն Լորտ Ռիչարտ

պատուելիներ Քրիստոֆը Շտոլցը, Վըրնոն Ուայթն ու Պարոնուհի Քարոլայն Քոքսը:

Արարողութիւնը աւարտեցաւ Ամենայն Հայոց Հայրապետի պատգամով, աղօթքով, օրհնութեամբ, Հայրապետական եւ Հայաստանի Հանրապետութեան ու Միացեալ Թագաւորութեան օրհներգներով:

Էջումենիկ այս արարողութիւնը, յիշաւի, դարձաւ Հայոց Յեղասպանութեան 100 ամեակին նուիրուած եւ ի սփիւռս աշխարհի իրականացուած միջոցառումներու արժանավայել եզրափակումը: Կարելի է հաստատել նաեւ՝ որ Հայոց Յեղասպանութեան ճանաչման հարցը Մեծն Բրիտանիոյ մէջ Հոկտեմբեր 28էն յետոյ կը թեւակոխէ նոր շրջան մը:

Այս առիթով, կարելի չէ գնահատանքի ջերմ խօսքեր չհասցնէ ազգել Միացեալ Թագաւորութեան ՀՀ Դեսպանութեան աշխա-

Չարթերսը, որմէ յետոյ երգչախումբը կատարեց նահատակներուն ձօնուած շարականը: Այնուհետեւ աղօթքներ կարդացին Հայոց Յեղասպանութիւնը վերապրածներու զաւակներ՝ Ասատուր Կիւզելեանը, Շաքէ Մեճըր-Չիլիկիրեանը, Էլէն Ադամեանը, ՀՀ Դեսպան Արմէն Սարգսեանը, ինչպէս նաեւ՝

տակազմին, յատկապէս դեսպան Արմէն Սարգսեանին՝ որուն անխոնջ ջանքերը, կազմակերպչական բացառիկ ունակութիւնը, միջազգային քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային շրջանակներու մէջ վայելած յարգանքն անտարակոյս մեծ դեր ունեցան նման աննախընթաց ձեռնարկի միջոցաւ:

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱԸ
ՓԱՍԱՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ԵՈԳԻ ԸԱՄԱՐ)
ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ԸԱՄԱՐ
1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104
ՄԱՆՐԱՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝
ԸՆՈՒՁԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

Bedros S. Maronian 818/500-9585   **Siamanto B. Maronian 818/269-0909**

SERVING THE COMMUNITY SINCE 1975
More locations and more ways to service your insurance and financial needs

6300 Wilshire Blvd. Suite 1900 Los Angeles, CA 90048	805 East Broadway Glendale, CA 91205	300 N. Lake Ave. Suite 500 Pasadena, CA 91101
---	---	--

- Life Insurance
- Health Insurance
- Group & Individual
- Long Term Care
- Disability
- Estate Planning
- Will & Living Trust
- Full Annual Review
- Mortgage Protection
- College Planning
- Workman's Compensation
- Employee Benefits
- Annuity
- IRA
- 401K & 403B

NEW YORK LIFE   **Anthem**   **BlueShield**   **Aetna**   **HealthNec**   **CIGNA**   **KAISER PERMANENTE**

Seniors 65 & Up Medicare Supplements • Insurance • Prescriptions Drugs RX • Benefits

A.B.A. INSURANCE SERVICES

Insurance coverage can help you financially!
Ապահովագրութիւնը Անհրաժեշտ է

Coverage & Protection should be on the top of your priority list.

ՔՍԱՆ ՀԱԶԱՐՆԵՐԻ ԿԵՐԱՓՈՒՆՈՒՈՂ ՔՍԱՆԻ ԱՌԵՂՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

Վերջին տարիներին, նկատի ունենալով նաև Եղեռնի մեկզարեայ տարելիցը, Հայրենիքում թէ Սփիւռքում, բնականաբար, գրողներն աւելի յաճախակի են անդրադառնում մեր պատմութեան ինչպէս ողբերգական ու ցաւոտ էջերին, այնպէս էլ հերոսական դրուագներին, ազատամարտիկների, վրիժառուների մասին գեղարուեստական պատմություններին: Շատ անգամ շեշտում է նաև այդ երկերը այլ լեզուներով թարգմանելու անհրաժեշտութիւնը, քանի որ մեր պատմութիւնը, կարծում ենք, մենք մեզ չենք ներկայացնելու, այլ՝ օտարներին, առաջին հերթին աշխարհի հզօր տէրութիւններին ու ժողովուրդներին: Քանի որ, ի վերջոյ, մեր բուն ինդիւրը միայն պատմութիւնը ներկայացնելը չէ, այլ՝ պատմական արդարութեան վերականգնումը, Յեղափոխութիւն կոչուող Չարիքի նորանոր դրսևորումների կանխարգելումը, նաև մեր պահանջատիրութիւնը, պատմական հայրենիքը վերադարձնելու ուղիների որոնումն ու դրա իրական հնարաւորութիւնների ստեղծումը:

Դա, իհարկէ, ճիշտ մօտեցում է: Բայց արի ու տես, որ մեր պատմութիւնը, նրանում գործած ուժերին ու հերոսներին հենց մեզ՝ հայերիս, ըստ ամենայնի ներկայացնելու պէտքը կա՛յ: Դրանում համոզուելու համար բաց Գրիգոր Զանիկեանի վերջերս հրատարակուած «Բասանի ու քսան հազարները» գրքի 254-րդ էջը ու կարդայք է ԱՍԱԱ-ի ազատամարտիկ Գէորգ Գիւզելեանի օրագրութեան հետեւեալ հատուածը՝ (Արցախեան շարժման օրերին Երեւանի Ազատութեան հրապարակում) «Մի խումբ երկրպագներ նոյնիսկ առաջարկեցին, որ իրենց մարտախումբը ես գլխավորեմ, հրամանատարը լինեմ:

- Մի պայմանով,- ասացի,- որ շոկատը «Մեծն Մուրատ» կոչուի:

- Մեծն Մուրատն ո՞վ է,- զարմացան:

- Հնչակեան կուսակցութեան նշանաւոր լեզափոխականն է ու ապստամբապետը:

Աւելի զարմացան.

- Ի՞նչ Հնչակեան կուսակցութիւն»:

Միանգամից ասեմք, որ գիրքը հայ ազատամարտի նշանաւոր դէմքերից մէկի՝ Փարամազի (Մաթեոս Մարգարեան) եւ 1915-ի Յունիսի 15-ին Պոլսի Բայազետի հրապարակում կախաղան հանուած հնչակեան քսան ազատամարտիկների մասին է: Վերնագրի համար հիմք է ծառայել Քսանի անդամներից բժիշկ Պեննէի (Պետրոս Թորոսեան)՝ թուրք դահիճներին նետուած խորհրդանշական արտայայտութիւնը՝ «Դուք մեզ՝ քսաններս, կը կախէք, բայց քսան հազարներ պիտի հետեւին մեզի»: Իրականում, սակայն, ընդգրկման սահմանները շատ աւելի լայն են: Գրքի աւելի քան մէկ տասնեակ գլուխներում գրողն ընթերցողին տանում է ժնեւու Փարիզ, Պոլիս ու Թիֆլիս, Մասուն ու Կիլիկիա, Մուսա լեռ ու Արցախ՝ ներկայացնելով աւելի քան մէկ դարի հայ ազգային-ազատագրական պայքարի իւրատեսակ տարեգրութիւնը:

Ստեղծագործական շրջադարձը դէպի ազգային ճակատագրի,

Յաւի եւ Յոյսի, Պայքարի ու Մաքառման թեմատիկան Գրիգոր Զանիկեանի ներաշխարհում սկսուել է դեռ տասնամեակներ առաջ՝ «Ուղեւորութիւն դէպի մանկութիւն» վիպակից, երբ նրա հայեացքը շրջուեց դէպի իր ներսը, հոգեկան խորքերը՝ սրելով ինքնաճանաչման կենսական պահանջը. ո՞վ եմ ես իրականում, որտեղի՞ց եմ գալիս եւ ո՞ւր եմ գնում:

Անձնական-տոհմային պատմութիւնը աստիճանաբար ընդարձակեց իր սահմանները՝ գրողի ջանքերը սեւեռելով Մեծ եղեռնի սարսափների եւ ազգային ինքնապաշտպանութեան, ընդհուպ մինչեւ Արցախեան ազատամարտի հերոսական դրուագների բացայայտմանն ու նկարագրութեանը, ազգային վրիժառուների ու նուիրեալ «արդարամարտիկների», քաջագունների իրական կերպարների ստեղծմանը («Մահապարտները», «Եւաբուր», «Յաղթագէտները», «Ապրիլ 11 (24)» եւ այլն):

Ինչ վերաբերում է ներկայ գրքին, ապա կարող եմ վկայել, որ այն Գրիգոր Զանիկեանը մտայդացել է դեռ քառորդ դար առաջ՝ 90-ականների սկզբին, երբ նրա առաջարկով Մեղրիում այցելեցինք Փարամազի հայրական օճախ: Այն ժամանակ արդէն, ազատամարտիկի հարազատների հետ անկեղծ զրոյցների ու հարցովորձերի միջոցով, վստահ եմ, նրա մէջ խմորում էր ապագայ վիպապատմի ուրուագիծը: Գրքի ստեղծման նպատակադրումը, բովանդակութիւնը եւ գեղարուեստավաւերագրական ժանրը թեւորում են իրենց պայմանները: Ըստ այդմ՝ ընթերցողը նախ եւ առաջ ուշադրութիւն է դարձնում, թէ ինչ ինդիւրներ եւ հիմնահարցեր են շեշտադրում պատմի մէջ (թէ՛ հերոսների եւ թէ՛ հեղինակի կողմից): Դրանցից առաջինը, իհարկէ, ազգային-ազատագրութեան ուղիների ինդիւրն է: Յատկանշական է այս իմաստով, որ 1887 թ. ժնեւու լեզափոխական երիտասարդների նպատակադրումը շատ լուրջ ու հայրենապաշտական էր, բայց եւ չափազանց ռոմանտիկ՝ «Արեւմտահայաստանի ազատագրութիւնն այդ զիշեր այնքան մօտ էր թուում»: Բայց ահա առաջին իսկ քայլերը դէմ են առնում իրականութեան պատնէշին. Մարտի «Արմենիա» լրագրի խմբագրի Մկրտիչ Փորթոյանի խմբագրութեանը ոչ միայն չի խրախուսում, այլև յորդորում է հետ կանգնել իսլամի դժբաղդերից: Ու ծագում է հարցը՝ որտեղի՞ց կարելի է կազմակերպել ու ղեկավարել ազատագրական շարժումը:

Ռուբէն Կարապետեանը (Խանազատ) չի հաւատում ժընեւից Հայաստանում լեզափոխութիւն անելու գաղափարին եւ, ի վերջոյ, դուրս է գալիս շարքերից, մեկնում Պոլիս եւ այնտեղ վերջնականապէս համոզուած, որ դա հնարաւոր չէ. «ժընեւում ծրագրել էին փրկել Արեւմտահայաստանն ու արեւմտահայութեանը, բայց ո՛չ մէկի, ո՛չ էլ միւսի մասին գաղափար չէին ունեցել: Որտեղի՞ց ունենային, չէին եղել, չէին տեսել»: Ի դէպ, Քրիստափոր Միքայէլեանն ու Սիրոն Զաւարեանն էլ Թիֆլիսից էին ուղում լեզափոխութիւն անել, բայց իրենց կուսակցութիւնն ստեղծելով՝ Պարզում է նաև, որ յաջողութեան համար պէտք է

դիմել ոչ թէ մեծատուններին, մտաւորականներին կամ հոգեւոր գործիչներին, այլ հենց տառապեալ, գաղթական, կեղեքուող ժողովրդին:

Գրքում կայ մի դրուագ, որտեղ Մասունի վրայ թուրքական արշաւի նախաշէմին Մուրատը գալիս է Թիֆլիս՝ Ղազարոս Աղայեանի, Ատրպետի հետ հարուստներից գէնքի գումար հայթայթելու, սակայն՝ «Ոչ մի քսակ չի բացում»: Բայց հեղինակի համար դա այնքան էլ միանշանակ չէ, քանզի բերում է նաև հակառակ օրինակը, երբ Օդեսայի մեծահարուստ այրի Անուշ Հերեանը մեծ գումարներ է տալիս Մուսա լեռան հերոսամարտիկներին զինելու համար: Այնուամենայնիւ, գլխաւոր հարցերից մէկը, ինչպէս այս, այնպէս էլ թեմատիկային նուիրուած շատ այլ երկերում, մնում է հայոց պարտութիւնների պատճառի ինդիւրը (Մուշեղ Գալոյեանը կ'ասէր՝ պատճառը, պատճառների պատճառը):

Գրքում մատնանշուողները մի քանիսն են՝ անհատականից մինչեւ զբաղեցրած աշխարհաքաղաքական: Այսպէս՝ Մուրատի համոզմամբ, բոլոր ճակատամարտերը «տանուլ ենք տուել մատնիչների պատճառով: Հա՛յ մատնիչների»: Եւ ապա՝ աւելի ընդհանրացուած բանաձեւում. «Յաւօք, դաւաճանութիւնը անձ է՛ր, ազգային արատ է՛ր»: Ու թէեւ գրքում կան այդպիսի մի քանի «հերոսներ», այդ թւում՝ հանրայայտ Արշաւիր Սահակեանը (նոյն Արթուր Եասեանը), կարծում ենք, այս հարցում պէտք է շատ զգուշ լինել: Ի վերջոյ, դաւաճաններ կան բոլոր ազգերի մէջ (ցորենն առանց որոմի չի լինում, եւ մենք էլ բացառութիւն չենք), բայց համոզուած ենք, որ հիմքեր չկան նման առանձին դէպքերը որակելու որպէս ազգային արատի դրսևորումներ:

Գրքի մէկ այլ դրուագում՝ պատանի հայ մատնիչի միջոցով, թուրքերը ձերբակալում են նշանաւոր գործիչ Միհրան Տամատեանին, բայց այստեղ կարելու է մեկնաբանութիւնը՝ «Տասը տարեկան այդ տղան դաւաճանութեան մասին գաղափար չունէր, խոշոր գլխազինն ի՞նչ է՛ չգիտէր, ուղղակի տատից լսել էր, որ սասունցիները բնակակիցների՝ թուրքերի ու քրտերի հետ միշտ հաշտ, համերաշխ են ապրել, դրսից եկած լեզափոխականներն են իրենց թշնամացրել, կոխ գցել»: Այս տեսակետը մեր գրականութեան մէջ ունեցել է իր յայտնի կիրառութիւնները (չէ՛նք, թէ՛կուզ, Գ. Մահարու «Այրուող այգեատաններ»-ում քոմիթաճիւնների շուրջ եղած կարծիքները): Պատճառների թւում նշուած է նաև հայութեան գործողութիւնների անհամաձայնեցուածութիւնը: Նոյն Գիւզելեանի օրագրութեան

մէջ այսպիսի տողեր կան. Արցախում, Մարտակերտում «ազատամարտիկներն անձուրաց, անձնագորս պաշտպանում էին, բայց պաշտպանուած էին առանձին ջոկատներով, չէին համագործակցում: Ինչպէս հայրուկային մարտախմբերը Արեւմտահայաստանում: Դա չեղա՞ պատճառը, որ Յեղափոխութեան տարիներին թուրքական բանակը կարողացաւ գատ-գատ ջախջախել վանի, Մուսա լեռան, Շապին Գարահիսարի, Մասունի, Ուրֆա-Եղեւսիայի ըմբոստ ընդգումները»: Վերջապէս, թերեւս ամէնից գլխաւորն ու գորաւորը՝ «Աշխարհի գերտէրութիւններն իրենց նենգ, ծաւալապաշտական նկրտումներն ունէին, ձգտեցին հերթական ջարդի առիթը շահարկել»: Մասնաւորապէս, Ֆրանսան, օգտագործելով Կիլիկիայում Հայկական լեզոնի ուժերը, ի վերջոյ, դաւաճանեց հայերին, Կիլիկիան զիջեց թուրքիային, իսկ Միհրան Տամատեանի գլխաւորած «Կիլիկիայի Հայկական Հանրապետութիւնը հազիւ մի օրու կեանք ունեցաւ»: Ասպատապետ Գրիգոր Նալբանդեանի (Ս. Վահագնի) յուսահատ բղաւոցին՝ «Հէ՛յ, Ֆրանսիա, էդ ո՞ւմ հողն ես ում տալիս: Ֆրանսան չպատասխանեց: Աշխարհն էլ» (ընդգծումները մերն են - Պ.Դ.):

Թուրքուած պատճառներից իւրաքանչիւրը, անշուշտ, կատարել է իր դերը, սակայն այսօր մեր նպատակը պատմական իրողութիւնների հետաքննութիւնը չէ, համոզուած ենք, որ այդ ամէնի քաջիմացութիւնը մեզ պէտք է մեր ժողովրդի լեռնապաշտպանութեան հասնելու ռազմավարութիւնը ճշտելու համար: Մինչ այժմ պատմական տարբեր հանգամանքների պարտադրանքով, Արդարութեան վերահաստատման հայոց ջանքերն ուղղուել են առանձին անհատների, խմբերի կամ կառույցների՝ ազգային նուիրեալների, կողմից որոշակի գործողութիւնների իրականացմանը՝ դաւաճանների պատժում, թուրք եղեռնագործների նկատմամբ պատմականօրէն արդարացուած մահապատժի իրագործում, բռնարարքների միջոցով հայ ժողովրդի մեծագոյն ողբերգութեան միջազգայնօրէն դատապարտման անհրաժեշտութեան հետապնդում եւ այլն:

1984-ին Ֆրանսայում թուրքիայի հիւպատոսարանի գրաւման եւ 50 հոգու պատանդ վերցնելու գործով դատաւարութեան ժամանակ դատարանի նախագահի հարցին՝ «Կարծում էք, որ բռնարարքներից բացի այլ լուծում չկա՞յ», Գէորգ Գիւզելեանը պատասխանում է. «Եթէ գոնէ մէկ այլ արդիւնաւէտ միջոց լինէր, գէնք չէինք

ՄԵՆՔ ԵՆՔ ՄԵՐ ԳԱՆՁԵՐՈՒՆ ԻՐԱԻՍՏԵՐԸ

ՈՍԿԱՆ ՄԻՄԻԹԱՐԵԱՆ

Թէեւ հայկական առածը կ'ըսէ որ «երկաթը տաք տաք կը ծեծեն», բայց այս պարագային կարելի էր որդեգրել նման մօտեցում մը, երբ հարցը կը վերաբերի իրաւաբանականօրինականութեան դաշտին, որ լուրջ ու մանրագնին փնտրտուքի, հետազոտութեան եւ վերլուծումի կը կարօտի:

Արդարեւ յստակ է համաձայնութեան վերջնական պատկերը, որուն մասին լայնօրէն անդրադարձած էր Լոս Անճէլըս Թայմզ (Los Angeles Times) օրաթերթը: Կիլիկեան Աթոռի Արեւմտեան Թեմի Ազգային Առաջնորդարանին եւ Լոս Անճէլըսի Փօլ Կեթի Թանգարանին (Paul Getty Museum) միջեւ տեղի ունեցած «վերջնական համաձայնութեան» հիման վրայ, Ազգային Առաջնորդարանը՝ հանրաժանօթ, ազգային հարստութիւնն առթող, 13 րդ դարու հայկական ձեռագիր «Ջէյթունի Աւետարան»-ին՝ Թորոս Ռոսլինի ձեռքով նկարազարդուած առաջին ութ էջերը, գործա Փօլ Կեթի Թանգարանը գնած էր 1994 թուականին, վերապրողի մը ժառանգորդներէն, երկարաշունչ ծախսալից դատական գործողութիւններէ ետք՝ սկուտեղի վրայ կը վերադարձնէ Փօլ Կեթի Թանգարանին, ըսելով. «գրոյս ի քոյց քեզ մատուցանեմ» - դուք մեզմէ աւելի լաւ կրնաք ինամել մեր ազգային մշակութային արժէքները եւ հոգ տանիլ անոնց: Ո՛հ ինչ ողբերգութիւն:

Վերլուծելէ առաջ այս «մութ օրինական համաձայնութիւնը» կը փափաքիմ գուղահեռական մը գծել մէկ ա'յլ տխուր իրողութեան հետ, որուն դէմ յանդիման կրնանք գտնուել օր մը: Եթէ պատահի որ մօտիկ ապագային Թուրք կառավարութիւնը մեզի ըսէ. «ես Աղթամարի Ս. Խաչ Եկեղեցիին աւելի լաւ կրնամ հոգ տանիլ, քան Պոլսոյ Պատրիարքութիւնը», ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր պատասխանը: Պիտի հրաժարի՞նք արդեօք մեր մշակութային կոթողներէն, որովհետեւ չունինք կամ քն ու կորովը հոգալու եւ տէր կանգնելու մեր մշակութային գանձերուն:

Առիթը ունեցած եմ մօտէն տեղեակ ըլլալու սկզբնական աշխատանքներուն-նպատակներուն, երբ 2004 թուականին տակաւին կը գործակցէի իրաւաբան Վարդէ Եղիայեանի գրասենեակին հետ որպէս հետազոտող աշխատակից: Այդ առիթով, ի նշու հայ ժողովուրդին պատկանող ա'յլ մշակութային գանձերուն, որոնք այսօր կը գտնուին օտար թանգարաններու մէջ, յա-

տուկ կերպով շօշափեցինք «Ջէյթունի Աւետարան»-ին հարցը որ կը գտնուէր Լոս Անճէլըսի Փօլ Կեթի Թանգարանին մօտ, եւ որուն համար հաւաքուած էինք Մարք Կիրակոսի եւ Պրայըն Գապաթէքի իրաւաբանական գրասենեակին մէջ, ուր ներկայ էր, բացի փաստաբաններէն, յատուկ այս առաքելութեամբ եկած՝ հայկական ձեռագիրներու մասնագէտ Տիար Գարեգին Չուգասրգեան, որուն աշխատանքային մասնակցութիւնը ապահովելու համար՝ խորհրդակցութեան աւարտին Մարք Կիրակոս դրամական նախնական հատուցում մըն ալ կատարեց անմիջապէս:

«Ջէյթունի Աւետարան»-ին հարցը երկար ատեն շօշափեցինք ժամանակին՝ իրաւաբան Եղիայեանի հետ: Նկատի ունենալով որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը իրաւատէրն էր այս Աւետարանին - աւելի ուղիղ պիտի ըլլար ըսել պահապանը, որովհետեւ ազգային մշակութային հարստութիւն մը չի՛ կրնար հաստատութեան մը սեփականութիւնը ըլլալ, հետեւաբար անհարժեշտ էր որ իրաւատէրը ինք դատարանի միջոցաւ պահանջէր հայ ժողովուրդի մշակութային սեփականութիւնը: Նկատի ունենալով սակայն որ Ամբրիկեան դատարանի առջեւ Կաթողիկոսութիւնը իրաւունք չունէր ուղղակի կերպով պահանջելու, որովհետեւ արտասահմանի մէջ գտնուող հաստատութիւն մըն էր, հետեւաբար անհարժեշտ էր դատական հարց ներկայացնել Արեւմտեան Ազգային Առաջնորդարանի անունով, որ օրինական ներկայացուցիչն է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան:

Հակիրճ պատմական մը ներկայացուցի մեր ընթերցողներուն, որպէսզի իմանան թէ ինչո՞ւ Ազգային Առաջնորդարանը յարոյց դատել եւ ո'չ թէ Կաթողիկոսարանը, եւ նոյն ատեն բացայայտելու սա ճշմարտութիւնը թէ այս աշխատանքին մէջ իր առիւծի բաժինը ունէր Եղիայեան իրաւաբանական գրասենեակը, որուն անունն անգամ չտեսայ յիշատակուած Լոս Անճէլըս Թայմզ օրաթերթին մէջ: Քիչ մը խորհրդաւոր եւ գարմանալի...

Արտաքննապէս հանրութեան ներկայացուած «ծածուկ համաձայնութիւնը» կ'առաջնորդէ ընթերցողը գանազան խորհրդածութիւններու: Հակամարտ երկու խումբերու կողմէ կատարուած պաշտօնական յայտարարութիւնները ո'չ միայն կը վրդովեն գիտակից հայը, այլեւ կանկաճի տակ կ'առնեն Ազգային Առաջնորդարանի ծածուկ գործունէութիւնը, այլ խօսքով թա-

փանցիկութեան բացակայութիւնը: Ի վերջոյ ազգային մշակութային հարստութիւններու պահպանումը կը մտահոգէ եւ կը մտատանջէ իւրաքանչիւր գիտակից հայ, անկախ իր դաւանական կամ քաղաքական պատկանելիութենէն:

Ըստ Փօլ Կեթի Թանգարանի տնօրէն Թիմոթի Բօթցի (Timothy Potts), պաշտօնապէս յայտարարուած եւ արձանագրուած «համաձայնութեամբ», «երկու հակամարտ կողմերն ալ հաւասարապէս ուրախ են, որովհետեւ երկու կողմերն ալ շահաւոր են, տարբեր առումներով»:

ա. Փօլ Կեթի Թանգարանը պաշտօնապէս կը յայտարարէ որ «Ջէյթունի Աւետարան»-ին՝ Թորոս Ռոսլինի ձեռքով նկարազարդուած առաջին ութ էջերուն պաշտօնական իրաւատէրը Ազգային Առաջնորդարանն է:

բ. Փօլ Կեթի Թանգարանը, ինչպէս անցեալին, նոյնպէս եւ այսօր պիտի շարունակէ պահել իր հաւաքածոներուն մէջ «Ջէյթունի Աւետարան»-ին՝ Թորոս Ռոսլինի ձեռքով նկարազարդուած առաջին ութ էջերը: Թէեւ պաշտօնական յայտարարութեան մէջ կը նշուի որ այդ փոխանցումը թանգարանին՝ պիտի կատարուի Յունուար 1, 2016 թուականին:

Ինչպէս հայկական առածը կ'ըսէ. «այս փիլաւը տակաւին շատ ջուր կը վերցնէ»: Ազգային Առաջնորդարանի փաստաբանին՝ Լի Պոյտ-ի (Lee Boyd) յայտարարութիւնը ո'չ մէկ ձեռով համոզիչ է երբ հարցը իր բոլոր կողմերով իրաւական դաշտ իջնելէ ետք՝ դատավարութեան չներկայացաւ: Անգամ մը եւս կը մղուինք մտածելու թէ արդեօ՞ք փաստաբաններուն ձեռնտու էր համաձայնութեան գալ եւ ստանալ իրենց աշխատանքի «արդար» հատուցումը, նկատի ունենալով որ այդ գումարը պիտի վճարուէր Փօլ Կեթի Թանգարանին կողմէ, ինչպէս պաշտօնական յայտարարութիւնը կը վկայէ: Պէտք կա՞յ աւելի խորհրդածութեան, թէ ի՞նչ կրնար պատահիլ եթէ դատական ճակատամարտը առաջ երթար հսկայական ծախսերով, եւ թէ ո՞վ պիտի վճարէր այդ ծախսերը: Մեր ընթերցողներուն կը թողունք այս մասին աւելի խորհրդածել եւ յանգիլ եզրակացութեան:

Նոյնպէս, անարգական կը գտնենք «համաձայնութեան» պաշտօնական յայտարարութիւնը, երբ կ'ըսուի որ Փօլ Կեթի Թանգարանը մեր գանձերը աւելի լաւ կրնայ պահել: Հապա ո՞ւր մնաց արժանապատուութիւնը մեր հայրենիքի Ազգային Մատենադարանին, ուր վերջին հարկումեակին արդիական բոլոր միջոցներով ինամուած-պահուած են մեր հազարաւոր ձեռագիրները, որոնց շարքին է նաեւ նոյն ինքն «Ջէյթունի Աւետարան»ը: Ո՞ւր մնացին արժանապատուութիւնը մեր այլ հաստատութիւններուն - Երուսաղէմ, Վենետիկ, Վիեննա - ուր նոյնպէս պահուած են մեր հազարներու հասնող ուրիշ ձեռագիրները:

Նոյնքան անարգական է նաեւ Ազգային Առաջնորդարանի փաստաբանին՝ Լի Պոյտ-ի (Lee Boyd) սա յայտարարութիւնը. «Մեր գլխաւոր նպատակը այս ձեռագրի էջերը Փօլ Կեթի Թանգարանին խլել էր. ընդհակառակն կը հաւատանք որ թանգարանը լաւագոյնս ինամած էր գանձը եւ տակաւին կը շարունակէ պահպանել ցուցադրելով գանձը: Հարաւային Քալիֆորնիոյ ստուրակ հասարակութեան, որուն մաս կը կազմեն նաեւ հայ ընտանիքներ»: Ա՛յսքան սոփեստութիւն

եւ անպարարութիւն՝ ո'չ միայն անհաղուրթելի է, այլեւ խիստ դատապարտելի:

Ու կը շարունակէ Լի Պոյտ, յատարարելով որ «մեր նպատակը ուղադրութիւն հրաւիրել էր եւ ցոյց տալ որ տակաւին անլոյծ եւ չաւարտած հարցեր կան, որոնք տակաւին լուծումի կը կարօտին», ակնարկելով Յեղասպանութեան տարիներուն կողոպտուած մշակութային գանձերուն: «Ասիկա առաջին քայլ մըն էր մշակութային գանձերու վերականգնումին (restitution) եւ կը յուսամ որ վերջինը չ'ըլլար»: Որքան խղճալի եւ ամօթալի է նման մօտեցում մը մեր դարաւոր ազգային գանձերուն նկատմամբ:

Հանրային արձանագրութիւն (public record) է որ նախ քան այս տիրահոլակալ «համաձայնութիւնը», Ազգային Առաջնորդարանը կը պահանջէր \$35 միլիոն տոլարի փոխհատուցում, սակայն՝ անհասկանալի պատճառներով հատուցումը վերածուեցաւ «մութ համաձայնութեան», որուն ծալքերուն մասին հաւանաբար պիտի կարողանանք աւելի մանրամասն գրել յառաջիկային՝ Յունուար 1, 2016 թուականէն ետք, երբ պաշտօնապէս, դատարանային համաձայնութեամբ, «Ջէյթունի Աւետարան»-ին՝ Թորոս Ռոսլինի ձեռքով նկարազարդուած առաջին ութ էջերը կրկին յանձնուին Փօլ Կեթի Թանգարանին:

Այս տիրահոլակալ «համաձայնութիւնը» արդարացնելու համար, յառաջ կը բերուի ա՛յն առարկութիւնը, որպէս թէ Փօլ Կեթի Թանգարանը յայտարարած է որ 1943 եւ 1952 թուականներուն տպագրուած յօդուածներուն մէջ (ո՞վ կամ որո՞նք են այդ յօդուածները գրողը կամ գրողները առ այժմ մեզի անծանօթ կը մնան) ցոյց կը տրուի որ հայ Եկեղեցիին պաշտօնապէս տեղեակ էր թէ Մէնէջուսթ նահանգի մէջ ապրող հայ ընտանիքի մը մօտ կը գտնուէին «Ջէյթունի Աւետարան»-ին՝ Թորոս Ռոսլինի ձեռքով նկարազարդուած առաջին ութ էջերը եւ սակայն ո'չ ոք իրաւական քայլ մը առած էր գանձնք վերստանալու: Այս յայտարարութիւնը ո'չ մէկ ձեռով կրնար նուազեցնել Ազգային Առաջնորդարանի պահանջատիրութեան հզօրութիւնը, որովհետեւ վերեւ յիշատակուած թուականներուն՝ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը հաստատուած ներկայացուցչութիւն իսկ չունէր Միացեալ Նահանգներու մէջ, այլ խօսքով՝ Կիլիկեան Թեմ գոյութիւն չուներ Միացեալ Նահանգներու մէջ 1957-էն առաջ, եւ հետեւաբար՝ Փօլ Կեթի Թանգարանին մարտահրաւէր պատճառաբանութիւնը ո'չ մէկ դրական արդիւնքի կրնար հասնիլ:

Վերեւ յիշատակուած բոլոր բացատրութիւններու լոյսին ներքեւ, մենք չենք համոզուած որ Ազգային Առաջնորդարանը իրաւունք ունէր նման տիրահոլակալ համաձայնութիւն կնքելու Փօլ Կեթի Թանգարանին հետ: Չմոռնանք յիշատակելու այստեղ այն բացարձակ ճշմարտութիւնը թէ, ինչպէս Կարօ Արմէնեան վերջերս յայտարարեց, մեր սրբութիւնները անձնական սեփականութիւններ չեն: Այս պարագային ալ նոյնը բարձրաձայն պէտք է կրկնել եւ յայտարարել՝ թէ մեր մշակութային գանձերուն իրաւատէրը մենք ենք, այսինքն՝ հայ ժողովուրդը եւ ո'չ թէ կրօնական եւ կամ աշխարհական հաստատութիւն մը. արդարեւ՝ պէտք է ըլլանք հաշուետու եւ թափանցիկ՝ մեր բոլոր գործառնութեան մէջ:

Massis Weekly

Volume 35, No. 41

Saturday, November 7, 2015

Moscow-Yerevan Bus Crash: Eight Armenians Killed, Many Injured

YEREVAN -- A commercial bus en route from Moscow to Yerevan, the capital of Armenia, capsized in the small hours of Tuesday 221 km south of Moscow, TASS reports.

At least eight Armenians were killed and 42 others injured, the press service of the Tula regional main department of the Interior said.

Citing authorities in Russia, Armenia's Ministry of Emergency Situations said that 34 of the injured passengers were rushed to hospitals in nearby Russian towns. "According to doctors' evaluation, nine of the injured persons are in a severe condition," the ministry said in a statement. "There were no children on the bus."

The accident occurred at the

221st kilometer of the M4 Don federal road at around 02:40 Moscow Standard Time on Tuesday. The bus was carrying 59 passengers aboard, Andrey Yartsev, a duty spokesman for Tula regional Interior Department told TASS. The bus belongs to an Armenian transport company King Deluxe.

The RIA Novosti news agency cited Russian police officials in Tula as suggesting that the Chinese-made Higer bus may have broken down during a Moscow-Yerevan service. They also did not rule out the possibility of the bus driver having fallen asleep at the wheel.

"The bus was moving in the

Continued on page 4

Three Armenians Re-Elected to Turkish Parliament

Selina Dogan Markar Esayan and Garo Paylan

ANKARA -- Three Armenians have been reelected to the Turkish Parliament as a result of the Sunday's preterm parliamentary election. They are HDP Istanbul MP Garo Paylan, CHP Istanbul MP Selina Dogan and AKP Istanbul MP Markar Esayan were re-elected to the parliament.

According to the unofficial results, Armenian, Syriac, Mhalmit, Yazidi and Roman minority groups MPs who were elected to the parliament on June 7 remain in the parliament. Only Azeri minority representative form HDP list lost her seat.

The Islamic-rooted Justice and Development Party (AKP) won nearly 50 percent of the vote in the November 1 elections, enough to ensure 315 seats in the 550-member parliament and form a single-party government. Preliminary results showed the main opposition CHP party on track to win just

over 25 percent.

Another opposition party – the MHP - and the pro-Kurdish Peoples' Democratic Party (HDP) crossed the 10 percent threshold needed to claim seats.

In June, the MHP won 16.3 percent of the vote but with Sunday's vote its share had collapsed to 11.6 percent. It wasn't alone in suffering: the AKP attracted back enough Kurdish voters to depress the vote of the HDP, which appeared to have seen its support drop to about 10 percent from just over 13 percent in June.

Some analysts said the HDP likely suffered from the renewed hostilities between Kurdish separatist and Turkish authorities.

The preterm elections were called after the AKP lost in June its parliamentary majority for the first time in 13 years and attempts to form a coalition.

Fethullah Gülen's Movement Secretly Funded 200 Trips to Turkey for US Lawmakers and Staff

WASHINGTON (USA TODAY) -- Fethullah Gülen's movement has secretly funded as many as 200 trips to Turkey for members of Congress and staff since 2008, apparently repeatedly violating House rules and possibly federal law, a USA TODAY investigation has found.

The group has been accused by the Turkish government of attempting a coup in that country. Turkish leaders have asked the United States to extradite Gülen from the remote compound in rural Pennsylvania where he has lived for 20 years.

A dozen different Gülen groups have sponsored congressional travel since 2008 and have filed forms with the House certifying that they were paying for the trips. But a USA TODAY investigation found many of those disclosures were apparently false. Some of the Gülenist groups claimed to be certified nonprofits, but they do not appear in state or IRS databases of approved charities. Groups that did register with the IRS filed tax forms indicating that they did not pay for congressional travel. And five of the groups admitted to congressional in-

Fethullah Gülen

vestigators earlier this year that a Gülenist group in Turkey was secretly covering the costs of travel inside Turkey for lawmakers and staff.

Congressional disclosures show the Gülen-backed trips totaled more than \$800,000 in free travel for lawmakers and staff.

In July 2015 BuzzFeed website revealed that the supporters of the ideology of the Gülen movement in Turkey and the U.S.A. in the last 8 years have spent 1.5 million dollars for lobbying against the Armenian Genocide recognition.

Armenia-NATO Unique Cooperation Contributes to Peace and Stability

YEREVAN -- NATO Liaison Officer to the South Caucasus Region, William Lahue has stressed the importance of Armenia-NATO relations, calling them unique.

"Armenia is the only CSTO member state which is involved in the NATO-led international peacekeeping missions. It indicates that NATO respects its partners' sovereign decisions", stated William Lahue during a press conference in Yerevan.

According to Lahue, NATO builds relations with Armenia on the basis of partnership interests, rather than a competitive basis, and the aim of Armenia-NATO cooperation is to contribute to peace and stability not only in the region, but also around the world.

"We are not only going to main-

tain the achieved in Armenia-NATO relations but we are seeking for new areas of cooperation. As far as relations between NATO and its partners are concerned, it's important to remember that it's the partner states that determine the level of their involvement", noted William Lahue

"Armenia makes full use of all the NATO's tools meant for its partners. Armenian peacekeepers' participation in the NATO-led missions is a vivid example of it", said William Lahue.

Armenia Welcomes Paraguay Senate's Recognition of Armenian Genocide

YEREVAN -- Armenia has welcomed the recognition of the Armenian Genocide by the Senate of Paraguay.

The Chamber of Senators of Paraguay unanimously adopted a declaration Thursday recognizing the Armenian Genocide committed by the Ottoman Empire between 1915 and 1923 and denouncing it as crime against humanity according to the Senate's website.

The bill was presented by Senators Pedro Santa Cruz, Victor Bogado, Arnoldo Wiens, Eduardo Petta San Martin, Carlos Amarilla, Miguel Abdon Saguier, Arnaldo Giuzzio, Roberto

Acevedo and Sixto Pereira.

Expressing appreciation of this step, Armenia Foreign Minister Edward Nalbandian said that the Paraguay Senate has made an important contribution to the international community's efforts to prevent crimes against humanity.

The minister said that the continuous expansion of the recognition of the Armenian Genocide proves that crimes against humanity do not have statute of limitations and even a century after the Armenian Genocide the humanity continues to recognize and condemn that hideous crime.

Two Ethnic Armenians Among Victims of Russian Plane

MOSCOW -- According to the latest reports, two ethnic Armenians – both citizens of Russia – were killed on board the Russian passenger jet that crashed in Egypt on October 31.

Kogalymavia/Metrojet Flight 9268 en route to St. Petersburg is thought to have broken up in midair shortly after takeoff from the resort city of Sharm el-Sheikh, killing all 224 people, including seven crew members, aboard the Airbus A321-200.

Armenia's Ministry of Foreign Affairs said there were no Arme-

nian citizens on the plane. Later it was reported that two ethnic Armenians were also killed in what became Russia's worst-ever aviation disaster.

One of the victims is Leonid Mnatsakanov, a 39-year-old native of Russia's Volgograd oblast. The other is Armen Vishnev, a 27-year-old resident of St. Petersburg.

Most of the victims on the plane were citizens of Russia. Among the victims were also citizens of Belarus and Ukraine.

Italian Abruzzo Region Recognize Armenian Genocide

YEREVAN -- At a sitting held on October 27 the Regional Council of Abruzzo unanimously adopted a resolution, expressing solidarity with the Armenian people on the 100th anniversary of the Armenian Genocide and with their struggle for the

recognition of historic truth and protection of human rights.

"Today we wrote a beautiful page in the political history of our region," author of the bill Luciano Monticelli from the ruling Democratic Party declared after the adop-

Armenian, Georgian Presidents Discuss Economic Cooperation, Regional Security Issues

TBILISI (RFE/RL) -- President Serzh Sarkisian discussed with Georgia's Prime Minister Irakli Gharibashvili joint energy projects and praised their impact on Georgia-Armenian relations during a working visit to Tbilisi on Friday.

Official statements on the talks suggested that they focused on economic issues. Gharibashvili's office said the two men discussed "prospects for enhancing economic cooperation" between the two neighboring states. It gave no details.

A statement by the Armenian presidential press service said Sarkisian and Gharibashvili "stressed the importance of the implementation of infrastructure projects, including on energy, of regional significance." It said they agreed that those projects "will considerably strengthen economic ties between Armenia and Georgia."

The statement most probably referred to the unfolding construction of a fourth Armenian-Georgian electricity transmission line which is supposed to synchronize the two countries' power grids. The \$115 million

project is financed by Germany's state-run development bank KfW and the European Union.

Gharibashvili and Georgian Energy Minister Kakha Kaladze discussed the issue with their Armenian counterparts when they visited Yerevan last year. The Armenian Ministry of Energy and Natural Resources said at the time that two sides will be able to more than triple mutual electricity supplies after the new line goes on stream in 2018.

Sarkisian's latest trip to Tbilisi comes as the Georgian government is exploring the possibility of diversifying the sources of natural gas supplied to Georgia. The bulk of that gas is currently imported from Azerbaijan.

Georgia could specifically start buying gas from Russia or Iran. Kaladze said on Wednesday that he will visit Tehran next month to discuss the matter with Iranian officials.

A deal with Iran would make Armenia a potential transit route for Iranian gas deliveries to Georgia. Armenia has been importing relatively modest volumes of Iranian gas through a pipeline built in 2007.

Armenia Wins Top Award at OGP International Competition

YEREVAN -- Armenia has won a top prize at the Open Government Partnership's annual award event being held in Mexico City.

This year Armenia participated for the first time in the competition and won a top award among the countries of the Asian-South Pacific region. The ceremony was attended by President of Mexico Enrique Peña Nieto, who handed in the honorary award.

Armenia was awarded for the "Creation and introduction of community management and development-oriented information systems in regional administrations" initiative. A program referred to as "Smart community" (Smart Municipality) was presented to the jury. The program is meant to increase efficiency in the activities of Armenia's local self-governance authorities and improve public services based on the principles open governance.

This year's event, which opened on Thursday, addresses the

mechanisms of improving public services through open governance principles. It attracted participation bids from 35 of the 66 members of the initiative.

tion of the document.

"The unanimous adoption of a resolution on such an important issue is an evidence of the maturity of

the Council," he said.

Abruzzo Regional Council became the 99th self-government body in Italy to recognize the Armenian Genocide.

100 Lives and NEF Launch \$7 Million Fund for At-Risk Middle East Children

NEW YORK -- 100 Lives and Near East Foundation (NEF) have established a new eight-year educational scholarship to benefit one hundred at-risk children from the Middle East.

The new 7 million dollars program was announced at the Near East Foundation's (NEF) Centennial Gala before an audience of humanitarian aid leaders and members of the Armenian community.

100Lives and NEF developed the program together as a way to express gratitude on behalf of the Armenian community to the people of the Middle East who offered shelter and food to the survivors of the Armenian Genocide a century ago.

The 100 Lives and Near East Foundation Gratitude Scholarship Program will provide children affected by conflict, displacement and poverty the opportunity to study at UWC Dilijan, an international co-educational boarding school currently hosting students from over 60 countries, or other UWC network schools around the world.

The program will be administered through the Scholae Mundi Foundation, which aims to provide students with opportunities to develop the knowledge, skills and attitudes needed to contribute to the international community and catalyze social change.

The 100 Lives initiative was founded this year to celebrate those who helped destitute Armenians one hundred years ago, allowing their descendants to survive and thrive. This Scholarship is one of the many ways 100 LIVES seeks to continue in their spirit by supporting people and organizations working to keep the legacy of gratitude alive today.

"We are proud to be able to help parents experiencing great hardship and uncertainty to secure a better future for their children, as our parents and grandparents were able to do for us. It is with great pride that we an-

nounce our partnership with the Near East Foundation, and with eager anticipation that we look to identify the scholarship recipients." said Ruben Vardanyan, co-founder of 100 Lives.

"By providing crucial access to education, we truly hope to be able to provide these children opportunities to have the successful future they deserve-much like the extraordinary work the NEF has been committed to these past hundred years," said Armine Afeyan - daughter of 100 Lives co-founder, Nouban Afeyan.

NEF will facilitate this scholarship as a part of its larger mission to deliver education, community organization and economic development throughout the Middle East and Africa. Originally founded in 1915 as the American Committee for Armenian and Syrian Relief and later incorporated as the Near East Relief through an act of Congress, NEF has played a crucial role over the past 100 years in assisting the world's most vulnerable populations.

"The Near East Foundation is proud to celebrate its centennial anniversary by enabling a 100 driven and in-need students to receive a world-class education. We are excited to join 100 Lives in rewarding talented students and future leaders the opportunity to excel and succeed." said NEF President Dr. Charles Benjamin.

The first recipients of the scholarship will be enrolled in UWC schools in 2016.

Old Armenian Cemetery Restored in Indian City of Hyderabad

HYDERABAD -- The Armenian cemetery in the Indian city of Hyderabad will soon be open for visitors after lying in a state of neglect for decades.

The Department of Archaeology and Museums, which is the custodian of the cemetery, decided to renovate

the Armenian cemetery in the administrative center of Telengana, Southern India, The Hindu reports.

19 Armenians, including two Armenian priests, who died in the 17th and 18th centuries, are buried in the cemetery.

Armenians first came to India in

Westminster Abbey Service Remembers Armenian Genocide Martyrs

WESTMINSTER ABBEY -- President Serzh Sarkisian, Prince Charles of Wales, and Catholicos Karekin II, attended a Special Service to celebrate the lives of the newly-sainted Armenian Martyrs of 1915 at Westminster Abbey on Wednesday 28th October 2015. The National Anthem of the United Kingdom and that of the Republic of Armenia were sung.

In his Bidding, the Dean of Westminster, the Very Reverend Dr John Hall, said: 'Cain rose up against his brother Abel and killed him. Then the Lord said to Cain, 'Where is your brother Abel?' He said, 'I do not know; am I my brother's keeper?' And the Lord said, 'What have you done? Listen; your brother's blood is crying out to me from the ground!'

'The ancient account in the holy Bible of Cain killing his brother Abel rings down through the centuries and generations. The blood of countless men, women and children, split through crimes of passion and of hate, intercommunal rivalry, civil conflict and warfare continues to cry out to God from the ground. And the blood continues to be spilt.

'This evening we call to mind the killing of innocent Armenians a hundred years ago. With sorrow we remember so much blood spilt. With thanksgiving we celebrate the Holy Martyrs and ask for their prayers. With longing we pray for peace and reconciliation between peoples divided.'

The Reverend Professor Vernon

White, Canon in Residence read Hebrews 4: 14-16 and His Grace Bishop Hovakim Manukian, Primate of the Armenian Church in the United Kingdom and Ireland, read St Mark 10: 35-45.

The Address was given by The Right Reverend and Right Honourable Dr Richard Chartres KCVO, Bishop of London.

Prayers were led by the Reverend Christopher Stoltz, Minor Canon and Precentor of Westminster, and read by Baroness Cox; Shakeh Major Tchilingirian, mother of a great-grandchild of survivors from Cilicia; Ellen Adamian, great-granddaughter of survivors from Moush and Sassoun; His Excellency Dr Armen Sarkissian, Ambassador of the Republic of Armenia to the Court of St James's, former Prime Minister of Armenia (1996-1997) grandson of survivors from Erzerum and Alashkert; and the Reverend Professor Vernon White, Canon in Residence.

At the invitation of the Dean, the Bishop of London, representing the Archbishop of Canterbury, and the Catholicos of All Armenians, pronounced the Blessing.

The service was sung by the St Yeghiche Armenian Church Choir, directed by Aris Nadirian. Music during the service was accompanied by Arthur Bovikyn, Organist, St Yeghiche Armenian Church. Music before and after the service was played by Martin Ford, Assistant Organist.

16-17th centuries: these were mainly traders travelling through Persia, Afghanistan and Tibet. "A large number of Armenians settled in Hyderabad during the 17th century. Though there are no written records of their activities, traditions and social conditions, the Armenian epitaphs acknowledge their presence," the former Deputy Director of the Department M.A. Qayyum said.

Armenian-Cemetery-Hyderabad-3webThe graves of the two priests Rev Johannes, who died in 1680, and Rev. Margar, who died in 1724, are also here. A single dome on the premises representing the Qutb Shahi style of architecture and two mandapalike structures, one square and the other octagonal, are distinct features of the cemetery.

The existence of the Armenian cemetery became known thanks to the historian Mohammed Ziauddin Ahmed Shakeb. He came across a letter dating from 1907, in which there was a mention about the cemetery.

"Dr. Shakeb chanced upon a letter written by British Resident W. Haig in Hyderabad to a government official in 1907 about the Armenian cemetery. Soon, officials were informed about it and the place was identified," Qayyum explained.

The local authorities have already cleared the territory and are renovating the wall. The tough task for them is the restoration of engravings on the graves. The government may seek the help of Armenian authorities to establishing the identity of those buried in the cemetery, the article reads.

Canadian Armenian Ice Dancer Tina Garabedian to Represent Armenia in 2018 Olympics

LAVAL, CANADA -- 18-year-old Canadian Armenia Tina Garabedian, who has been skating with the Laval Figure Skating Club since she was four, will be wearing the colors of Armenia in the 2018 Olympics in Pyeongchang, South Korea, The Suburban reports.

Garabedian, holding dual citizenship, realized she had a small chance of representing Canada's national team in 2018 given the strength of the Canadian team in the figure skating world. She put all the odds in her favor and will represent Armenia.

Her debut ice dance was with her long-standing partner Alexandre Laliberté in 2012. Garabedian changed partners six months ago and will ice dance with Simon Proulx-Senecal, former dance partner to Laval's Mélissande Dumas.

The duo recently took home a bronze medal in the short program, senior dance at the Lake Placid Ice Dance Championships in New York.

The team also impressed the judges with a short program at the George-Ethier Memorial Competition held in Beauport this September taking home second place. During this competition, they also qualified for the European Championships to be held from Jan. 25

to 31, 2016, in Bratislava, Slovakia.

They will also compete in Austria and Croatia before Christmas and hope to earn 29 points (short) and 49 points (long) for technique in both competitions, in order to qualify for the World Championships. They need to finish 24th to qualify for the Olympics in 2018.

The duo trains 20 hours a week at Pierrefonds' Sportplexe 4 Glaces under the coaching skills of Elise Hamel, Shawn Winter and choreographer Shae Zukiwsky.

17th Annual Peace Through Music Concert Dedicated to the Armenian Genocide

PASADENA-- The Pasadena Human Relations Commission proudly presents its 17th annual Peace Through Music concert a dedication to "Centennial Armenian Genocide and Human Rights".

The concert will take place on Saturday November 7, 2015, 7:30 PM- 9:00 PM at the First church of Nazarene of Pasadena, 3700 East Sierra Madre Blvd., Pasadena 91107.

This year multi-talented of National and International caliber Artists are taking part in this important concert to pay tribute to the CENTENNIAL ARMENIAN GENOCIDE AND HUMAN RIGHTS.

The Artists consist of: Scott Priest, National and International Tenor, Ying Ying Huang, concert pianist, Raffi Kerbajian, Tenor, Arpy Panossian-Aintablian, vocal, Suzy Baghdoyan, pianist, Dr. Svetlana Oganessian, violinist, Steve Richards, cellist, Serna Wang, pianist and famous and celebrated Hamazkayin Ani Dance Company.

"Everyone should attend this important concert and cause. This is an opportunity for everyone to unite on Saturday November 7th in honor of the Centennial Armenian Genocide and stand

up for: peace, harmony, unity, love and Human Rights among all people." stated Pasadena Human Relations Commissioner and Event Chair Nat Nehdar, "May God bless the souls of all the Armenian Genocide victims in Heaven."

The Peace Through Music concert was founded in the wake of the shootings at Columbine High School in Littleton, Colorado on April 20, 1999, and has become an annual cornerstone for the City of Pasadena Human Relations Commission that allows us to find common bonds through music the universal language of love.

Armenian Genocide Movie 'The Cut' to Screen at Fresno Film Festival

By Yvette Mancilla
(Hye Sharzhoom)

A historical epic seven years in the making about the Armenian Genocide will make its Central Valley debut at the 2015 Fresno Film Festival.

"The Cut" will screen at 3 p.m. on Saturday, Nov. 14 at the historic Tower Theatre, as part of the Nov. 13-15 Festival, which celebrates independent voices in cinema.

Beginning in Armenia in 1915, "The Cut" follows one man's journey through the Ottoman Empire after surviving the Genocide. Nazaret (Tahar Rahim), a young blacksmith from Mardin, Turkey, is ripped from his family and is forced to work as a slave laborer. Years later, he begins a continent-crossing quest to reunite with his twin daughters.

Turkish-German filmmaker Fatih Akin directed and co-wrote the film with Armenian-American screenwriter Mardik Martin. Martin—best known for writing the Martin Scorsese films "Raging Bull," "New York, New York" and "Mean Streets"—will make a special appearance to discuss the film, presented by Fresno Filmworks and co-sponsored by the Armenian Studies Program at Fresno State.

With few films touching on the genocide, let alone depicting it, Martin said in a news release: "A story about survivors of the Armenian Genocide is a sensitive subject to tackle. I never imagined anyone would have the courage to do it. Fatih has that courage. ... I can only hope that the audience is able to delve into the feel of the era and its turbulence and upheaval. For me as an Armenian, this is an incredible adventure movie."

With a large Armenian community in the Central Valley, Fresno Filmworks president Jefferson Beavers reiterated the importance of the screening.

"In this 100th anniversary year of the Genocide, I cannot think of a more culturally relevant or historically

important film we could possibly show," Beavers said. "It's an honor and our duty, not just to our Armenian brothers and sisters, but to our entire community, to show this movie in Fresno."

"It is wonderful that such an important film is being screened in Fresno. The Armenian Studies Program is please to be a co-sponsor. The film is especially timely and I think it will be well received in the community," said Armenian Studies Program Coordinator Barlow Der Mugrdchian.

Dr. Sergio La Porta, Berberian Professor of Armenian Studies at Fresno State, said it can also be seen as a reflection of positive change within the Turkish community of artists and intellectuals.

"The idea that you have Armenian and Turkish people working together on this film—I think is a wonderful way in which art can bring two communities that have this historic injustice standing between them to bring them closer together to a point of mutual understanding," La Porta said. "It's especially great to have a Turkish director to be involved in this."

Visit FresnoFilmworks.org for details on the showing of the film and to buy tickets.

Moscow-Yerevan Bus Crash

Continued from page 1

southward direction," Yartsev said. "For the reason that's yet to be established it began to wobble from one guardrail to another over a distance of about 200 meters and eventually tumbled on the right board."

The regional division of the Ministry for Emergency Situations and Civil Defense dispatched a group of operatives to clear out and coordinate the situation.

Andrey Yartsev did not rule out, however, that the number of the injured might grow eventually.

The driver was not injured but was in a state of shock and unable to give any explanations for or details of the accident.

President Serzh Sarkisian, meanwhile, offered his condolences to the victims' families in a special statement

issued later on Tuesday. "Our people, each of us, suffered a great loss last night," he said.

Sarkisian said he has instructed Armenian law-enforcement officials to identify the causes of the accident jointly with their Russian colleagues. He said he has also told "relevant bodies" to come up with a set of measures that will "substantially increase" the safety of international bus travel to and from Armenia.

It was announced afterwards that the Armenian government has formed an ad hoc interagency commission "in connection with" the accident. The commission headed by Transport Minister Gagik Beglarian was quick to hold its first meeting in Yerevan. Beglarian announced at the meeting that he will fly to Tula on Tuesday evening to "coordinate work on at the scene with Russian colleagues."

ՓԱՍՏԻՆԱ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ Ի ՊԱՏԻ ԶՄՄԻ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒՆ

Մարգիշ Markes Valentine-ը Հ.Մ.Մ.ի մարզիկներուն հետ

Հ.Մ.Մ.ի Փաստինայի եւ Կլէնտէյլի մարզիկներուն ի պատիւ ընդունելութիւն-հաւաքոյթ մը տեղի ունեցաւ Ուրբաթ 23 Հոկտեմբերի երեկոյեան փաստինայի Կարօ Սողանալեան սրահին մէջ:

բարձր գնահատեց մեր երիտասարդ մարզիկներու կարգապահութիւնն ու յարատեւութիւնը, ինչպէս նաեւ անոնց շարունակական ձգտումը դէպի նորանոր նուաճումներ:

մարզական դիւանի պատասխանատուները:

Կազմակերպիչ յանձնախումբին անունով ներկաներուն ողջունի ջերմ խօսքերով բարի գալուստ մաղթեց օրուան հանդիսավար ՀՄՄի վարչութեան ատենապետ ընկ. Վարդան Գօճապապեան: Ան

ցաղրուեցաւ Հ.Մ.Մ.ի ֆուտպոլի խումբերու վերջին շրջանին ունեցած բարեկամական մրցումներէն տեսարաններ, որոնք մեծ բաւարարութիւն պատճառեցին դիտողներուն:

Մարգիշ Markes Valentine-ը Հ.Մ.Մ.ի վարչութեան եւ մարզիկներուն հետ

րուն: Ներկաները բարձր գնահատեցին սփիւռքի այս հիւրընկալ ամերուն վրայ հայ նորահաս սերունդին ջամբուող մարմնամարզական եւ կրթա-դաստիարակչական աշխատանքները: Այս բոլորը կը պարտինք տեսիլք ունեցող նուիրեալ դեկավարութեան յարատեւ ճիգերուն:

Այս առթիւ կատարուեցան սրտաբուխ նուիրատուութիւններ, քաջալերելու համար Հ.Մ.Մ.ի բարգաւաճման յառաջիկայ ծրագիրները:

Ս տ ե դ ծ ու ա ծ խանդավառ մթնոլորտին ներքեւ Հ.Մ.Մ.ի Պատուոյ գիր յուշատախտակով պարգեւատրուեցաւ սիրուած մարգիշ Markes Valentine-ը: Նմանապէս յուշանուէրներ սրուեցան Հ.Մ.Մ.ի բոլոր ֆուտպոլիստներուն:

Վարդան Գոճապապեան Markes Valentine-ին կը յանձնէ յուշատախտակը

Երեկոյթի աւարտին փակման խօսքը կատարեց Մարզական Դիւանի պատասխանատու ընկ. Վահէ Աջապահեան: Ան իր սրտաբուխ շնորհակալութիւնները յայտնեց մարգիշին, խմբապետներուն եւ մարզիկներուն, որոնք իրենց օգտակար ներդրումը կը բերեն Հ.Մ.Մ.ի վերելքին եւ յաջողու-

թիւններուն համար: Յատուկ շնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ ծնողներուն, որոնք իրենց զաւակները վստահած են Հ.Մ.Մ.ի ընտանիքին, որուն նշանաբանն է «Միշտ Պատրաստ» դաւանանքը:

Գնահատելի ձեռնարկ մըն էր, որուն համար կը շնորհաւորենք մարզական դիւանն ու Հ.Մ.Մ.ի վարչութիւնը:

Ներկայ մը

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

1060 North Allen Ave
Pasadena, CA 91104

Գրասենեակները վերանորոգուած եւ յարմար վարձքերով

հեռաձայնել՝ (626) 398-0506

ԿԱՅԾ ԵՐԻՏԱՍԱՐԳԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՅՆԵ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԻՇԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՄ

“ԲԱՐԻ ԳԱԼԷՍ”

Տեղի կունենայ Հինգշաբթի 12 Նոյեմբեր 2015 Երեկոյան ժամը 7:30-ին
ՀԿԲՄ Կարօ Սողանալեան Սրահէն Ներս 1060 N. Allan Avenue, Pasadena, CA
Մուտք՝ \$10 ներառիալ ընթրիք

GAIDZ YOUTH ORGANIZA PRESENTS GAIDZ MOVIE NIGHT

“WELCOME TO AMERICA”
Armenian Comedy

Thursday, November 12, 2015 at 7:30 pm
AEBU Garo Soghanalian Hall
1060 N. Allan Avenue, Pasadena, CA
Fee \$10, dinner included

**ԴՈԿՏ. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԱՐՄԱՐԱՆԵԱՆԻ՝
«THE GOLGOTHA OF THE ARMENIAN
CATHOLIC CLERGY»
ԳՐՔԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵՎՈՅԹ**

ԱՆԹՈՒԱՆ ԳԱՐԱՄԱՆԵԱՆ

Հովանաւորութեամբ Հիւսիսային Ամերիկայի Հայ Կաթողիկէ առաջնորդ՝ Միքայէլ եպսկ. Մուրատեանի, Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 16, 2015, երեկոյեան ժամը 7:30, Կլենտէյլի հայ կաթողիկէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ աթոռանիստ եկեղեցւոյ «Ռէյմոն եւ Անի Գուլգոթան» սրահին մէջ, գրասէր հասարակութեան ներկայութեան (մօտաւորապէս 150 հոգի), տեղի ունեցաւ գրական երեկոյթ մը, նուիրուած՝ դոկտ. Յովհաննէս Աճմարանեանի "The Golgotha of the Armenian Catholic Clergy" (Հայ Կաթողիկէ Կղերին Գողգոթան) նորատիպ հատորին:

Օրուան հանդիսավարը՝ Համբիկ Տէքիրմէնեան, կատարեց իր բացման խօսքը եւ հանգամանօրէն վարեց երեկոյթը: Ապա բեմ հրաւիրեց եկեղեցւոյ աշխոյժ հովիւ՝ Հայր Անտոն Նորատունկեանը, որ իր սրտի խօսքը ներկաներուն ուղղելով ըսաւ. «Հայոց Յեղասպանութեան 100-ամեակին նուիրուած զանազան ձեռնարկներու շարքին, Կլենտէյլի հայ կաթողիկէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ աթոռանիստ եկեղեցւոյ ժողովրդապետութիւնը այսօրուան երեկոյով ուզեց նշել յատուկ իրողութիւն մը, այն է՝ ցեղասպանութեան քաղաղական երեւոյթի կողքին, նաեւ ներկայացնել կրօնական քրիստոնէական նահատակութեան պատկերը: Այս իրողութիւնն է որ Դոկտ. Յովհաննէս Աճմարանեան, իր լուրջ ու բծախնդիր ուսումնասիրութեամբ պարզած է իր գիրքին մէջ:

Ծանօթ է որ 100 տարի առաջ մեր թշնամին չինայեց նաեւ Աստուծոյ խօսքին տարածման նուիրուած հայ հոգեւորականներու կեանքը: ցեղասպանութեան զոհ գացին հարիւրաւոր եկեղեցականներ, դպրոցներ, վանքեր, եպիսկոպոսներ, վարդապետներ, քահանաներ եւ կրօնաւորուհիներ: «Մուրատեան»,

Հայ Կաթողիկէ համայնքի գաւազան, Դոկտ. Յովհաննէս Աճմարանեան առանձին հատորով մը ներկայացուցած է հայ Կաթողիկէ հոգեւորականներու գողգոթան:

Ահաւասիկ այս երեկոյթը ներկայացնելու նպատակով է, որ մեր եկեղեցւոյ մշակութային յանձնախումբը կազմակերպեց այս երեկոյթը, որուն իր հովանաւորութիւնը շնորհեց մեր թեմին առաջնորդը՝ Արհի. Միքայէլ եպիսկ. Մուրատեան», եզրափակեց Հայր Անտոն իր հակիրճ պատգամը:

Տրուած ըլլալով որ գիրքը անգլերէն գրուած է, օրուան ելոյթները մեծ մասամբ եղան անգլերէնով: Յատկապէս հատորին ներկայացումը արհեստավարժօրէն կատարեց իրաւաբան Տիկ. Նարիս Խալաթեան-Պեթել, որ սահիկներու եւ քարտէսներու ցուցադրութեամբ, մանրամասնօրէն զննեց գիրքին գլուխները, եւ աւելի յստակ դարձուց ցեղասպանութեան զոհ, այս պարագային Հայ Կաթողիկէ կղերին ցեղասպանութեան տուած զոհերուն պատկերը:

Այսպէս, ան իր շնորհակալութիւնը ու հպարտութիւնը յայտնելէ ետք Արհի. Սրբազան Հօր եւ Հայ

Կաթողիկէ համայնքին՝ "The Golgotha of the Armenian Catholic Clergy" գիրքին ներկայացումը իրեն վատահելուն համար: Ան պատառի վրայ կանոնաւոր, համակարգուած եւ արհեստավարժ մօտեցումով տուաւ ընդհանուր գոհերուն պատկերը: Այսպէս՝ 6 եպիսկոպոսներ՝ Լեւոն Քէջէճեան, Իգնատիոս Մալոյեան, Միքայէլ Խաչատուրեան, Յակոբ Թօփուզեան, Անդրէաս Չէլչեան եւ Ստեփան Իսրայէլեան, 26 կուսաններ եւ 140 վարդապետներ, քահանայ հայրեր եւ սարկաւակներ իրենց կեանքը գոհեցին հաւատարիմ մնալու համար. այսինքն՝ 167 հայ կաթողիկէ ծառայող հոգեւորականներ:

Բանախօսը եզրակացուց իր ելոյթը, շնորհակալութիւն յայտնելով Առաջնորդ Սրբազան Հօր, եկեղեցւոյ հովիւ՝ Հայր Անտոն Նորատունկեանին, եւ եկեղեցւոյ մշակութային յանձնախումբին, իրեն վատահելուն համար այս երեկոյեան բանախօսութեան պատիւը: Նոյնպէս շնորհակալութիւն յայտնեց Տիկինաց Միութեան ժրջան անդամուհիներուն, որոնք յանձն առած էին հիւրասիրութեան բաժինը:

Մերթ ընդ մերթ հանդիսավար Համբիկ Տէքիրմէնեան կարդաց օտար եկեղեցականներէն ղրկուած զնահատագիրներ:

Ապա հանդիսավարը բեմ հրաւիրեց "The Golgotha of the Armenian Catholic Clergy" գիրքին հեղինակ՝ Դոկտ. Յովհաննէս Աճմարանեանը, որ յուզուած բեմ բարձրացաւ եւ շնորհակալութիւն յայտնեց նախ առաջնորդ Սրբազան Հօր Արհի. Միքայէլ եպսկ. Մուրատեանին, ինչպէս նաեւ եկեղեցւոյ հովիւ Հայր Անտոն Նորատունկեանին, օրուան բանախօսուհիին՝ Տիկին Նարիս Խալաթեանին, Մշակութային յանձնախումբի անդամներուն, Տիկինաց Միութեան, եւ իր կնոջ՝ Սեդա Աճմարանեանին, որ թիկունք կանգնած էր եւ օրինակելի համբերութեամբ սատարած էր գիրքին տպագրութեան: Նոյնպէս շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն, որոնք իրեց ներկայութեամբ քաջալերած էին գիրքը:

Հուսկ Արհի. Միքայէլ եպս. Մուրատեան ամփոփ եւ իմաստալից յաւուր պատշաճի իր պատգամը յղեց ներկաներուն:

«Միւրեւի քոյրեր եւ եղբայրներ, Այսքան չարիքի դիմաց մարդ արարածը անբան կը մնայ, սակայն հիմնուելով Սուրբ Գրոց Մակաբայեցւոյ խօսքին վրայ «Թէ չիշեսցիք գործքն հարցն ձերոց եւ ժառանգեալիք անուն յաւիտենական», նոյնպէս ալ մենք, երբ կը չիշենք մեր նահատակներուն անվեհեր կեցուածքը մահուան դիմաց, մենք կը զօրանանք մեր հաւատքին մէջ եւ մեզմով կ'անմահանան անոնց լուսապսակ ճակատները: Եթէ մենք՝ Հայ Կաթողիկէ համայնքը, որ կը կազմենք 10-11 առ հարիւրը, այսքան մեծ կորուստ տուած ենք մեր կղերականներու բնաջնջումով, եկեղեցիներու, դպրոցներու եւ վանքերու քանդումով, ապա որքան աւելի մեծ է եւ ահաւոր՝ կորուստը քոյր եկեղեցիներուն, մանաւանդ՝ Հայաստանեայ Առաքելական Եկեղեցւոյ որ կը կազմէ 80-85 առ հարիւրը հայութեան: Մեզի հա-

**ԻՐԱՆԱՐԱՅ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՄԵՐԳՈՒ
«ԶՕՆ ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ»
ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 100րդ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ**

Կիրակի, Հոկտեմբեր 25ին, 2015, երեկոյեան ժամը 7ին, Կլենտէյլի Presbyterian եկեղեցւոյ սրահին մէջ, կայացաւ Իրանահայ Միութեան սիմֆոնիկ նուագախումբի եւ երգչախումբի համերգը՝ «Զօն Հայաստանի»: Այն ճոխ եւ բացառիկ ծրագրով իրապէս մի բացառիկ երեկոյթ էր մեր գաղութում:

Երգչախումբը եւ նուագախումբը ղեկավարում էր տաղանդաւոր խմբավար Միքայէլ Աւետիսեանը: Իսկ մանկական երգչախումբի ղեկավարն էր Լուսինէ Մելիքսէթեանը: Համերգի մենակատարներն էին անուանի երգիչ-երգչուհիներ Նունէ Գէնճոյեանը, Սուրէն Մկրտիչեանը, տուտուկահար Ռուբէն Յարութիւնեանը, քանոնահար Լիլիթ Խոջոյեանը եւ սրնգահար Գէորգ Կարապետեանը, որոնք իրենց գեղեցիկ ելոյթներով յատուկ փայլ տուցին երեկոյթին:

Բացման խօսքով հանդէս եկաւ Միութեան նախագահ Յովիկ Գաբրիելեանը (հայերէն) եւ փոխ նախագահ Փիթըր Տարագճեանը (անգլերէն) բարի գալուստ մաղթելով ներկաներին:

Յեղասպանութեան 100 ամեակին նուիրուած սոյն համերգին ողջոյնի խօսքով հանդէս եկաւ Հայաստանի Հանրապետութեան հիւպատոսարանի ներկայացուցիչ

մար հպարտալից ուրախութիւն եւ մխիթարութիւն է, որ վերջերս, Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին արբանապետութեան արժանացուց ցեղասպանութեան զոհ 1.5 միլիոն հայ նահատակները: Հիմա գիտենք որ աշխարհացրիւ հայ ընտանիքներէն ամէն մէկը իր պահապան սուրբը ունի երկիրքին մէջ եւ անոնք կը բարեխօսեն մեզ համար:

Մենք վերջերս ունեցանք կորուստ մը: Մեր երիտասարդ վար-

Արմէլլա Շաքարեանը: Իսկ անուանի ասմունքող Նունէ Աւետիսեանն արտասանեց հատուածներ Յովհաննէս Շիրազի «Հայոց Տանթէականը» պոէմէն: Ապա երգչախումբն ու նուագախումբը կատարեցին տաղանդաւոր երգահան Խաչատուր Աւետիսեանի եօթը բաժիններէ բաղկացած «Տաղերգութիւն» (օրաթորին): Մեր երաժիշտը տարիներ առաջ սոյն սքանչելի ստեղծագործութիւնը յօրինել էր Հայաստանում ու ձօնել Մեծ Եղեռնին:

Ծրագրի երկրորդ բաժնում կատարուեցին ազգային եւ ժողովրդական երգեր, որոնք բացառիկ խանդավառութիւն ստեղծեցին սրահում եւ արժանացան բուռն ու երկարատեւ ծափահարութիւններին: Ծրագրի վերջում կատարուեց տաղանդաւոր երգահան Էտկար Յովհաննիսեանի եւ անկրկնելի բանաստեղծ Պարոյր Սեւակի «Երեւան» աննման երգը, որ կրկնուեց երկար ծափերին ընթացք տալով:

Շնորհակալական խօսքերով հանդէս եկան Միութեան պատասխանատուներ Թոմիկ Ալեքսանեանն ու Յովիկ Գաբրիելեան:

Այս բացառիկ համերգը մեծապէս զնահատուեց հազարից աւելի հանդիսականների կողմից, որոնք սրահը թողին զոհ եւ տպաւորուած:

դապետներէն՝ Հայր Միքայէլ Քայեալ, որ հազիւ ձեռնադրուած նորօծ վսարդապետ էր, 63 տարի առաջ առեւանգուեցաւ Սուրիոյ մէջ, եւ տակաւին իրմէ որեւէ տեղեկութիւն չուներինք»:

Միքայէլ եպիսկ. եզրափակեց իր խօսքը, ըսելով. «Եթէ մեր յոյսը դնենք միայն մարդկային իշխանութիւններուն վրայ, յուսախաբ պիտի մնանք, սակայն 301 թուա-

Շար.ը էջ 19

**Հայոց Յեղասպանութեան 100-րդ Տարելիցին
Նուիրուած Ոգեկոչման Երեկոյ**

Հովանաւորութեամբ՝
ԳԵՐԱՇԵՆՈՐ՝ ՏԵՐ ՅՈՎՆԱՆ ԱՐՔ. ՏԵՐՏԵՐԵԱՆԻ
Առաջնորդ՝ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ Արևմտեան Թեմի

Կազմակերպութեամբ՝
ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Շրջանային Վարչութեան
Կից՝
«ՄԻՆՉԵՒ 100-ԱՄԵԱԿ ԵՒ 100-ԱՄԵԱԿԷՆ ՅԵՏՈՅ»

Բանախօս՝
Տոքթ. ԳՐԻԳՈՐ ԱՏԱՆԱԼԵԱՆ
Բժշկական Գիտութիւններու Դոկտոր(PhD)

Խօսք կ'անել
Տոքթ. ՌԱՅՅԻ ՊԱԼԵԱՆ
ՌԱԿ Շրջանային Վարչութեան Ասեմբլեան

Գեղարուեստական Յայտագիր
ԿԱՐՕ ԱՐԱԳԵԱՆ Tenor (Երեսնի Կաներվատորիայի շրջանապարտ)
ՆԱՏԻՄԱ ԱՈՒԳԵԱՆ Soprano (Երեսնի Կաներվատորիայի շրջանապարտ)
ԶՈՒԱՐԹ ԶՈՒԻՆԱՅԵԱՆ Flute (Երեսնի Կաներվատորիայի շրջանապարտ)
Հանդիսավար՝ Պր. ՎՊԱՉ ՄԵՓԵՔՃԵԱՆ

Տեղի Կ'ունենայ
Երեքշաբթի, 10 Նոյեմբեր 2015
Երկրորդեան ժամը 7:30-ին
Հայոց Առաջնորդարանի Գաղտնեան Սրահին մէջ
3325 N. Glencaks Blvd., Burbank, CA 91504

Հարասիրութիւն Մտադր՝ ազատ

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՆ

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՆԵՐ
ՆԱՀԱՏԱԿ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԴՈԿՏ. ԶԱԽԷՆ ԱԻԱԳ ՔՀՆՑ.
ԱՐՋՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

Արդէն սրբացած են անոնք, հազարաւոր հայ եկեղեցականներ, որոնք աստուածահաճոյ իրենց գործին վրայ, օր ցերեկով խաբեպատիր ձերբակալուեցան ու անխնայ սպանուեցան: Ցեղասպանութիւնը եթէ մի լիոն մը եւ աւելի հայրորդիներ գաղթի եւ աքսորի մատնեց եւ սպաննեց, բոլորը միասին, հոգեւորականներու պակար իրենց գլուխներուն վերեւ, այսօր սրբացան Հարիւրամեակի ներկայ տարւոյս Ապրիլի 23-ին Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի մէջ: Այսօր մեզի ամենամօտիկ Սուրբերն եղան խորով եպիսկոպոս Կեսարիոյ, Սմբատ եպիսկոպոս Կարնոյ, Կոմիտաս Վարդապետ Մայր Աթոռոյ, եւ այլ երանաշնորհ հոգեւորականներ, եպիսկոպոսներ, վարդապետներ եւ քահանաներ, որոնց այս երեկոյցան յուշահանդէսը կարեւոր մէկ մասը թող կազմէ Հարիւրամեակի լրումին: Պիտի չիշեցնէի նաեւ որ երեկոյ մըն ալ Հայ վանքերու եւ Հայերէն ձեռագիր Մատենաներու եղեւնը եւս անմոռաց չմնայ Հարիւրամեակի ծիրէն ներս:

Երբ նահատակ հոգեւորականներու մասին կը խօսինք, խօսած կ'ըլլանք նաեւ այն հոգեւոր կեդրոններուն մասին, վանք եւ դպրեւանք, ուր անոնք սնան եւ թրծուեցան հոգեւոր եւ մշակութային ծառայութեան ճամբուն վրայ: Կործանեցաւ առաջին հերթին Կ. Պոլսոյ ԱՐՄԱՇՈՒ ԴՊՐԵՎԱՆՔԸ որ միայն 25 տարի կեանք ունեցաւ (1889-1915), ու Ցեղասպանութեան տարին հիմնադրուեցաւ եւ վերջին դասարանի ուսանողները բռնի աքսորուեցան: ԿԻԼԻԿԻՅ ՍԻՍԻ Կաթողիկոսարանի Դպրեւանքը եւս դադարեցաւ չնչեղ: Երուսաղէմի ԺԱՌԱՆԳԱՌՈՒՄՆԵՆ ու ԸՆԾԱՅԱՐԱՆԸ մնացին Ա. աշխարհաւէր Պատերազմի արհաւիրքին ներքեւ՝ մինչեւ 1921, երբ Եղիշէ Դուրեան, Արմաշի շուկն ու հոգին եղող ուսումնասիրող, Երուսաղէմի Պատրիարք ընտրուելով Արմաշը հոն «փոխադրեց» որպէս «սրբազան վրէժխնդրութիւն», ինչպէս ինք ըսած էր այն ատեն:

Ականատես Զաւէն Պատրիարք Տ. Եղիաբեան եւ ժամանակակից պատմագրող Թէոդիկ հաստատած են թէ առնուազն 4,000 հայ հոգեւորականներ, միայն Հայ Առաքելական Եկեղեցիէն, զոհ գացին ցեղասպանութեան: Հարիւրաւոր հայ կաթողիկէ եւ բողոքական եկեղեցականներ եւս դասուեցան նահատակ հոգեւորականներու շարքին: Առաջին հաւաստի չարաղէտ լուրը կը լսուի Պատրիարքին որ 1915 Յուլիս 13 թուակիր նամակով Պուլկարիոյ առաջնորդ Ղեւոնդ եպս. Դուրեանին կը հաղորդէր թէ հայ եկեղեցիներն ու վանքերը կողոպտուած էին, եւ թէ Պրուսայի Արմաշական Պարզեւ Վրդ. Դանիէլեան, Տրապիզոնի Գէորգ Վրդ. Թուրեան, Կեսարիոյ առաջնորդ խորով եպս. Պէհրիկեան, Շապին Գարահիսարի Վաղինակ Վրդ. Թորիկեան, Չարսանձաքի Գէորգ Վրդ. Նալպանտեան առաջնորդները, բոլորն ալ Արմաշի Դպրեւանքի ընտիր սերունդներէն, բանտարկուած էին եւ պատերազմական ատենաներու յանձնուած:

Նոյն նամակէն կը հաստատուի որ Տիգրանակերտի տեղապահ

Մկրտիչ Վրդ. Զլղատեան բանտի մէջ ծեծի տակ եւ ապա կրակներու բոցերուն մէջ նահատակուած է: Զաւէն Պատրիարքի Օգոստոս 15 թ. նամակէն՝ Բաբերդի առաջնորդ Անանիա Մ7 Վրդ. Հազարապետեան կախաղան հանուած է, եւ խարբերդի առաջնորդ Պասկ Վրդ. Տէր խորհրդեան Մայիսի սկիզբը ճամբայ հանած են եւ անգթօրէն սպաննած:

Պատրիարքի յաջորդ նամակէն կը տեղեկանանք որ Սեպտեմբերին սոսկալի Չարդ մը տեղի ունեցած է Էնկիւրիի մէջ, ուր նախ այլ մարդիկ, թիւով 500, Չարդած են իրենց առաջնորդին՝ Թէոդորոս վարդապետին, քահանաներուն, եւ Հայ Կաթողիկ տասը քահանաներու հետ միասին: Պատրիարքը նմանապէս կը տեղեկացնէ, եւ այս բոլորը իր յետագային գրած ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ՅՈՒՇԵՐՄ հատորին մէջ ամփոփելով, թէ Բաղէշի երիտասարդ Արմաշական Սուրէն ՄՎրդ. Գալմեան 1400 տուն հայերու հետ միասին նահատակուած է: Նահատակուած են նաեւ Մուշէն 6500 տուն հայեր, եւ Ս. Կարապետ վանքի վանահայր՝ Վարդան Մ7 Վրդ. Յակոբեանը՝ իր 400 աշակերտներով:

Մուշի Առաքելոց վանքի վանահայր Յովհաննէս վարդապետ իր 40 միաբաններով եւ 200 աշակերտներով նահատակուած են: Նաեւ Մշոյ հայ կաթողիկէներու գերապայծառ Թօփալեան առաջնորդը: Նոյն նամակով Զաւէն Պատրիարք կը հաղորդէ Կարնոյ կացութիւնը, ուրկէ կ'ըսէ հինգերորդ կարաւանը ճամբայ հանուած է 1915 Յուլիս 18-ին վեցէն եօթը հարիւր հոգիներով, իրենց առաջնորդ՝ Արմաշի առաջին սերունդէն Սմբատ եպս. Սասնիթեանի գլխաւորութեամբ, Կարին-Էրզրումէն դուրս կը քշուին, եւ իբր թէ Սրբազանը Պոլիս պիտի դրկուէր՝ ձեռքն ալ ճամբորդութեան արտօնագիր մը տալով: Սմբատ եպիսկոպոս բացատրութիւն պահանջած է անակնկալ եւ մտահոգիչ տեղահանութեան մասին, եւ էրզրումի կուսակալ Թահսին կեղծաւորաբար ըսած է թէ՝ «հայերը պիտի դրկուին այնպիսի ապահով տեղ մը, ուր ժողովուրդը չի կրնար գէշութիւն ընել հայերուն»: Սմբատ եպիսկոպոսն ու հետեւորդներ անվերադարձ կը մեկնին:

Զաւէն Պատրիարք իր բոլոր թղթակցութիւնները եւ պատրիարքարանի լրիւ դիւանը իր օրով Մարտիլիոյ ճամբով, մի քանի սնտուկներով, ծովու ճամբով ուղարկած էր Երուսաղէմի Հայոց վանքը որպէս ապահովութիւն: Հոն կը մնան մինչեւ այսօր, եւ երբ Զաւէն Պատրիարք իր կեանքի վերջին շրջանին գրի առաւ իր ՅՈՒՇԵՐՄ, անձամբ Երուսաղէմ երթալով պրպտեց իր ուղարկած նամակներն ու հաստատագիրները եւ հրատարակեց զանոնք Գահիրէի մէջ: Ասկէ տաս տարիներ առաջ գիրքը անգլերէնի թարգմանուեցաւ որպէս մնայուն վաւերագրութիւն: Զաւէն Պատրիարքէն աւելի մանրամասն ու լրիւ գրի առաւ Թէոդիկ, երբ հրատարակեց իր ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՂ-ԳՈՒՄԸ նշանաւոր գիրքը՝ անուններով արձանագրելով 4000-է աւելի նահատակ հայ հոգեւորականներու եւ մանաւանդ Թուրքիոյ տարածքին պաշտօնի վրայ եղող ԲՈՂՈՐ քահանաներուն սպանդը, կեն-

սագրական մանրամասնութիւններով իւրաքանչիւրի մասին: Զաւէն Պատրիարքի եւ Թէոդիկի գոյգ ժամանակակից աղբիւրներէն քաղելով կուտամ նահատակ եպիսկոպոսներու եւ վարդապետներու շատ ամփոփ կենսագրականը, զանց առնելով թէ ինչ խժողուժ եւ անմարդկային կերպով նահատակած են մերօրեայ Սուրբ Հոգեւորականները: Գազանային այդ արարքները արձանագրուած կը մնան: Զանոնք արտայայտել կարելի չէ, սիրտ եւ լեզու պէտք է:

Նահատակ վեց
Եպիսկոպոսներ

Խորով Եպս. Պէհրիկեան, 46 տարեկան: Արմաշական առաջին սերունդէն, Առաջնորդ Կեսարիոյ թեմին, եւ 1914 թուին եպիսկոպոս ձեռնադրուած, եւ Ս. Էջմիածնէն դարձին ամբաստանուած որպէս թշնամի երկրէն գրգռութիւն բերած ըլլալու յանցանքով: Բանտարկուած եւ դէպի Տիարպեքիր ճամբուն վրայ նահատակուած թուրք ոստիկաններու ձեռքով:

Սմբատ Եպս. Սասնիթեան, 44 տարեկան: Արմաշական՝ օծակից Խորովի: Եպիսկոպոս ձեռնադրուած 1910-ին որպէս Կարին-Էրզրումի Առաջնորդ: 1915 Յուլիս 15-ին Կարինի կառավարիչէն կանչուած է անորոշ պատճառով, եւ ամբաստանուած իբրեւ թէ Երզնկայի հայոց թեմին գէնք փութացնել առաջարկած ըլլալով: Բացայայտ այդ սուտէն ետք, Երզնկայ տարուած է, իր հետ նաեւ վեց քահանայ հայրեր անուններով յայտնի: Բոլորն ալ նահատակուած:

Ներսէս Եպս. Դանիէլեան 47 տարեան: Սիսի Կիլիկեան Աթոռի միաբան: Բանտարկուած Հայկալի եւ Դամասկոսի մէջ, եւ Մաղաքիա Օրմանեան Պատրիարքի երաշխաւորութեամբ Կ. Պոլիս տարուած: 1911-ին եպիսկոպոս ձեռնադրուած որպէս թեմակալ Ատանայի Թեմին: 1914-ին Առաջնորդ կարգուած Երզրաթի Թեմին: Յայտնի գրական հոգեւորական մըն էր Ներսէս եպիսկոպոս՝ «Սասկան Վարդապետ» ծածկանունով: 1919-ին կը ձերբակալուէր 500 մտաւորականներու եւ առեւտրականներու հետ միասին, եւ բոլորը կը նահատակուէին Սեբաստիոյ մօտ Թաշլըտերէ կոչուած տեղը:

Խորէն Եպս. Դիմաքսեան 50 տարեկան: Միաբան Սիսի Աթոռին, եւ եպիսկոպոս ձեռնադրուած 1911-ին՝ Երզրաթի թեմին վրայ, եւ յաջորդ տարին՝ միանգամայն Առաջնորդ Կիւրինի, ուր կը նահատակուէր Վեր. Պետրոս Սուղալեանի հետ:

Յակոբ-Աշոտ Եպս. Փափագեան 67 տարեկան: Վարած է Եգիպտոսի Թեմին առաջնորդութիւնը, եւ 1915-ին տառապանքի տակ վախճանած իզմիրի գիւնտերական բանտին մէջ՝ Կիլիկիոյ 1909 թուականի աղէտի մասին մատուցած իր տեղեկագրին մէկ պատճէնը իր թուղթերուն մէջ գտնուած ըլլալուն համար:

Եգնիկ Եպս. Գալիաքեան 55 տարեկան, ձեռնադրուած Արմաշ, եւ եպիսկոպոս՝ 1912-ին որպէս Առաջնորդ Բալուի Թեմին, ուր եւ կը նահատակուէր:

Նահատակ 12 Արմաշական
Վարդապետներ

Կոմիտաս Վրդ. Սողոմոնեան, երաժշտագետ Մեծն Կոմիտաս, Մայր Աթոռի միաբան, եւ ապա փոխադրուած Կ. Պոլիս: Թէեւ բռնամահ չեղաւ, եւ սակայն աքսորուեցաւ 1915 Ապրիլ 24-ին, եւ աքսորէն

վերադարձին մնաց հիւանդանոց մտքի եւ հոգեկան մեծ ցնցումներու հետեւանքով: Վախճանեցաւ 1935-ին:

Մկրտիչ Վրդ. Զլղատեան Առաջնորդ Տիարպեքիրի: Մահակ Վրդ. Օտպաշեան Առաջնորդ Երզնկայի: Արտաւազ Վրդ. Գալինտէրեան Առաջնորդ Երեսիոյ: Պարզեւ Մ. Վրդ. Դանիէլեան 27 տարեկան Առաջնորդ Նիկոմիդիոյ եւ Պրուսայի: Պասկ Մ. Վրդ. Տէր խորհրդեան 33 տարեկան Առաջնորդ խարբերդի: Շաւարշ Վրդ. Մահակեան Առաջնորդ Սեբաստիոյ եւ Եվդոկիայի: Սուրէն Մ. Վրդ. Գալմեան 29 տարեկան Առաջնորդ Բաղէշի: Գեղամ Վրդ. Թէվէթէլեան 28 տարեկան Առաջնորդ Բաղէշի: Համբաստ վրդ. Եղիսէան 51 տարեկան Առաջնորդ Մամոսնի եւ ձանիկի: Գէորգ Մ. Վրդ. Թուրեան 43 տարեկան Առաջնորդական Տեղապահ Տրապիզոնի: Վարդան Մ. Վրդ. Յակոբեան 69 տարեկան Վանահայր Մշոյ Ս. Կարապետ Վանքին: Անանիա Մ. Վրդ. Հազարապետեան 54 տարեկան Առաջնորդ Երեսիոյ եւ Բաբերդի:

Վերապրող
Հոգեւորականներ

Միւս կողմէն իրենց գերագոյն ձիգը ըրին հերոս այն բարձրաստիճան հոգեւորականները, որոնք մի կերպ վերապրեցան թուրքի եպիսկոպոսներէն: Նոյն նահատակներուն Արմաշի Դպրեւանքի հարազատ դասակիցներն ու վերապրող հոգեւոր եղբայրները, որոնք Երուսաղէմի եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան նորահաստատ կալքին՝ Անթիլիասի մէջ վերակերտեցին ընկճուած Հայ Եկեղեցին՝ բացառիկ նուիրումով եւ գիտակցութեամբ:

Պատրիարք կը չիշեմ զանոնք մէկ առ մէկ: Բոլորին գլուխն ու ամենէն տարեցը՝ ՍԱՀԱԿ ԽԱՊԱՅԵԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՅ: ՄԱՂԱՔԻԱ ՕՐՄԱՆԵԱՆ, հիմնադիր վերատեսուչ Արմաշի, եւ Պատրիարք Կ. Պոլսոյ: ԵՂԻՇԷ ԴՈՒՐԵԱՆ, եպիսկոպոս, ուսուցչապետ Արմաշի եւ Պատրիարք Երուսաղէմի: ԲԱԲԳԷՆ ԿԻԼԻԿԻՅԻՐԵԱՆ եպիսկոպոս, դաստիարակ եւ կաթողիկոս Տանն Կիլիկիոյ: ԹՈՐԳՈՍ ԳՈՒՇԱԿԵԱՆ եպիսկոպոս, Առաջնորդ, եւ Պատրիարք Երուսաղէմի: ԶԱԽԷՆ Տ. ԵՂԻՍԵԱՆ, Պատրիարք Կ. Պոլսոյ: ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՅՈՎԱ-ԿԻՄԵԱՆ, Առաջնորդ: ԳԱՐԵԳԻՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ, Առաջնորդ եւ Պատրիարք Կ. Պոլսոյ: ՄԵՍՐՈՊ ՆԱՐՈՅԵԱՆ, Պատրիարք Կ. Պոլսոյ: ՓԱՌԷՆ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ, Առաջնորդ: ՂԵԻՌԵՂԻ ԴՈՒՐԵԱՆ, Առաջնորդ Ամերիկայի: ԳՐԻԳՈՐԻՍ ՊԱՄԲԵԱՆ, Առաջնորդ: ԳՆԷԼ ԳԱԼԵՄՔԵԱՆ, Առաջնորդ: ՇԱՀԷ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ, Առաջնորդ եւ վերատեսուչ Դպրեւանքի: ՄԱՄԲՐԷ ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ, Առաջնորդ: ԵՐՈՒԱՆ ԳՐԵՏԱՃՅԵԱՆ, Առաջնորդ: ՊԵՏՐՈՍ ՍԱՐԱՃԵԱՆ, Առաջնորդ եւ Կաթողիկոս Տանն Կիլիկիոյ: ԵՂԻՇԷ ԿԱՐՈՅԵԱՆ, Առաջնորդ: ԽԱՂԱՊԱՅԵԱՆ, Առաջնորդ եւ Տեղապահ Տանն Կիլիկիոյ: ԱՐՏԱԻԱԶԳ ՍԻՐՄԷՆԵԱՆ, Առաջնորդ: ԵՓՐԵՄ ՏՈՂՄՈՒՆԻ, Առաջնորդ: ՄԿՐՏԻՉ ԱՂԱԻՆՈՒՆԻ, Առաջնորդ: Ահա հոյլ մը վերապրող բարձրաստիճան հոգեւորականներ, որոնք «Սրբազան վրէժը լուծեցին» Եղիշէ Պատրիարք Դուրեանի բառերով:

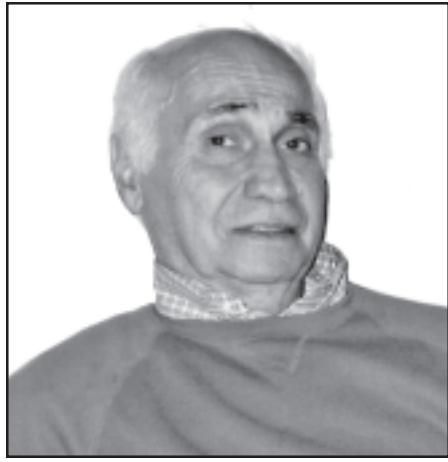
Իբր թէ պատուաւոր կերպով, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ ձերուսագարդ Սահակ Բ. Նապայեան կաթո-

ՅՈՎՅԱՆՆԵՍ (ՇԻՐԱԶ) ԵՐԵՎԱՆ (ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐ)

ՍԱՐԳԻՍ ՄԱՃԱՌԵԱՆ

Յովհաննէս Շիրազ ձեռնագրերը ծնած է 1935-ին Պէյրութ, Լիբանան: Յեղապահութեան հրաշքով ազատուած հաճընցի տարագիր իր հայրն ու մայրը Հայկազի որբանոցին մէջ ծանօթացած են և յետագային ամուսնանալով, ունեցած են 4 տղայ և 3 աղջիկ զաւակներ: Տղաներէն մէկը փոքր տարիքին կը մահանայ:

Յովհաննէս իր նախակրթութիւնն ու երկրորդական ուսումը ստացած է Պէյրութի Սահակեան վարժարանին մէջ: Պատանի հասակին մաս կազմած է Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Տիրուհի ուսանողական միութեան, իսկ յետագային անցնելով շարքերը, ետուն մասնակցութիւն փերած է կուսակցութեան գաղափարական և հայրենասիրական գործունէութեան տասնամեակներ շարունակ: Յատկապէս 1975-ին սկսած և գրեթէ մինչեւ 90-ական թուականները շարունակուող Լիբանանի քաղաքացիական կռիւներու ընթացքին անձնուիրաբար մասնակցած է՝ միասնական ճակատով հայկական թաղերու պաշտպանութիւնն ու անվտանգութիւնը ապահովող հայապաշտպան գործունէութիւններուն:

Պատանի հասակէն, որքան ազգային-կուսակցական աշխատանքներուն, նոյնքան սէր ու նուիրում տածած է լուսանկարչութեան հանդէպ, գոր յետագային պիտի հասցնէր արուեստագիտութեան մակարդակի: Արդարեւ, 1946-1947 շրջանին, հանրածանօթ գեղանկարիչ Փօլ Կիրակոսեանը եղած է իր գծագրութեան ուսուցիչը: Նոյն շրջանին աշակերտելով Ֆօթօ Սարոյին, առաջին իսկ վայրկեանէն սկսած է մօտէն շփուիլ ու խորանալ լուսանկարչութեան գաղտնիքներուն մէջ: Յետագային աշխատանքի անցնելով Պէյրութի ամենայայտնի լուսանկարչական հաստատութիւններէն՝ Սարաֆեան եղբայրներու, Ֆօթօ Փարամաունթի, Տէրունեաններու և Ֆօթօ Մանուկի մօտ, բնական ձիրքին միացուցած է ասպարէզին յատուկ լայն փորձառութիւնն ու զարգացումը: Հազիւ քանի մը տարի անց, այդ փորձառութիւնն ու զարգացումը պիտի յանգէր իր իսկ սեփական հաստատութիւնը եղող Ֆօթօ Շիրազի ծնունդին, որ տասնամեակներ շարունակ պիտի դառնար իր լուսանկարչական պրոֆեսիոն, ներշնչումներուն և նոր ուղիներուն հիմնաքարը:

Լիբանանեան կեանքէն վերցնուած և լուսանկարչական ինքնուրոյն արուեստի կնիքը կրող իր լուսանկարներուն գտած ճանաչումին շնորհիւ, 1964-ին կը հրաւիրուի Մոսկուայի երիտասարդական ֆորումին, ցուցադրելու համար զանոնք Մոսկուայի մէջ: Այդ առթիւ, շատերու կարգին ցուցահանդէս այցելած և զինք շնորհաւորած են Նիքիթա խրոշչեւը, Անաստաս Միկոյեանը, Երկիր մոլորակի շուրջ դարձած առաջին աստղանաւոր Եւրի Կակարինն ու կին աստղանաւորը Վալենտինա Թերեշչովան: Մոսկուայէն Հայաստան հրաւիրուելով, Յովհաննէսը եղած է առաջին սփիւռքահայը, որ 1964-ին լուսանկարչական ցուցահանդէս տուած է մայր հայրենիքի մէջ:

Յետագայ տարիներուն, քանի մը անգամ դէպի Արեւմտեան Հայաստանի ու Կիլիկիոյ զանազան

շրջաններն ու քաղաքները ճանապարհորդութիւններ կատարելով նկարած է պատմական Հայաստանի և Կիլիկիոյ դարաւոր ամրոցները, կոթողները, տաճարները, վանքերը, եկեղեցիները, խաչքարերը, լեռնային ու դաշտային բնական, գեղեցիկ տեսարանները, մերթ ընդ մերթ դիմակայելով թուրք ոստիկանութեան ձեռքաւորներու, բանտարկուելու և նոյնիսկ մահուան թափարկուելու սպառնալիքները: Վերոյիշեալ վայրերէն առնուած իր բազմաթիւ լուսանկարներուն նուիրուած ցուցահանդէսներ կազմակերպած է 70-ական, 80-ական թուականներուն ինչպէս Հայաստանի, Արցախի, նոյնպէս և սփիւռքի զանազան հայազգութիւններուն մէջ: Հայաստանեան ցուցահանդէսներուն ներկայ եղած և գրաւոր գնահատականներ տուած են հայրենի այնպիսի անուանի դէմքեր, ինչպիսիք են՝ ամենայն հայոց կաթողիկոս Վազգէն Առաջինը, Վիկտոր Համբարձումեանը, մարշալ Բաղդասարեանը, Կարէն Դեմիրճեանը, Մարտիրոս Սարեանը, Սիլվա Կապուտիկեանը, Յովհաննէս Շիրազը, Պարոյր Սեւակը, Վարդգէս Համազասպեանը, դոկտ. փրոֆ. Վարդգէս Յարութիւնեանը, դոկտ. փրոֆ. Ղաֆադարեանը և ուրիշներ: Իսկ Լիբանանի, Սուրիոյ, Քուէյթի, Արաբական Միացեալ Էմիրութիւններու, Կիպրոսի, Յունաստանի, Ֆրանսայի, Անգլիոյ և Միացեալ Նահանգներու մէջ կազմակերպած իր ցուցահանդէսներուն ներկայ գտնուելով իրենց գնահատանքը յայտնած են՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Խորէն Առաջինը, նախ Տան Կիլիկիոյ, ապա Ս. Էջմիածնի ամենայն Հայոց կաթողիկոս Գարեգին վեհափառ Սարգիսեանը, երեսփոխան Խաչիկ Պապիկեանը, նկարիչ Փօլ Կիրակոսեանը, ՄԱԿ-ի կողմէ հայկական ցեղասպանութեան ճանաչման սատարող առաջին ռահվիրա՝ Շաւարշ Թորիկեանը, Երուանդ Պապայեանը, Գէորգ Գանտահարեանը, Սարգիս Վահագնը, Թորգոմ Փօթթաճեանը, Պէպօ Սիմոնեանը, Արմէն Դարեանը, Անդրանիկ վրդ. Կոստեանը, Թորոս Թորանեանը, Սվետլանա Տօնապետեանն ու մտաւորական, հասարակական այլ դէմքեր:

Յովհաննէս ձեռնագրերն ու պատմական Հայաստանէն, այսինքն՝ Վան, Վասպուրականէն, Տարօնէն, Մուշէն, Սասունէն, Պիթլիսէն, Տիգրանակերտէն, Պալազիտէն, Կարսէն, Անիէն, և Կիլիկիայէն, այսինքն՝ Սիսէն, Զէյթունէն, Հաճընէն, Կեսարիայէն, Ատանայէն, Մարաշէն, Այնթապէն, Քեսապէն, ինչպէս նաև Սուրիոյ Տէր-Չօր, Շէտտէտիէ շրջաններէն պատմաբժէք հրաշալի լուսանկարներ արած է: Սակայն, իր գլուխ-գործոցը՝ 1964-ին Մարտիրոս Սարեանի ընկերակ-

ԸՆԿԵՐՈՋՍ՝ ԶԱԻԷՆ ԱՐՍԷՆ ՏԵՄԻՐԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

(ԻՐ ՄԱՐՈՒԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻՆ ԱՌԹԻ)

ՄԵԹՐ ՊԱՐԳԵՒ ԴԱԻԻԹԵԱՆ

Մեր հայրերու ուղղափառ հնչակեանութիւն դաւանող եւ կիրարկող նկարագրի արդիւնք եղող բարեկամութեան պատճառաւ Ջաւէնն ու ես ծանօթացանք իրարու անցեալ դարու վաթսուական թուականներուն եւ սերտ ընկերներ դարձանք: Ջաւէնի լրջութիւնն ու շիտակը տեսնելու եւ ընելու կարողութիւնը եղած է իր շրջանակին պատիւ բերող յատկութիւն մը որուն պատճառաւ զինք ճանչցողները յարգանքով եւ մեծարանքով կը վարուէին իր հետ: Ջաւէնի յատկութիւններէն ամենէն յիշատակելին իր ընկերասիրութիւնն ու ծառայասիրութիւնն էր: Ջաւէնը զիս ներկայացուց իր ընկերներուն եւ իր միջոցաւ ծանօթացայ ՀՄՄ ՄԱՄԻՍ ակումբի շրջանակին եւ իր հետ միասին մաս կազմեցի գիշերային ժամանց նկատուող Պասքէթպոլի խաղերուն՝ Սին Ըլ Ֆիլի դաշտերուն վրայ: Ու երբ Փաստաբան դարձայ, Ջաւէնի խնդրանքով ծառայեցի շատերուն իր ծառայասիրութիւնը գոհացնելու համար:

Յաճախ կ'այցելէի Ջաւէնին իր ծնողքին Մար Միխայէլի բնակարանը գտնուած շրջանին եւ հօրը՝ Պրն. Արսէնի հետ, ու եղբայրներուն՝ Նազոյի եւ Վանիկին հետ, կ'ունենայինք դաստիարակչական երեկոներ "մարդ ճանչնալու" կամ աւելի ճիշդը "մարդ կշռելու" նիւթեր արծարծելով:

Մեր ընկերութիւնը ընդհատուեցաւ երբ 1975-ին սկսած Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմին պատճառաւ ես ստիպուեցայ լքել Լիբանանը եւ հաստատուեցայ Գանատա: Ջաւէնը սակայն կապը չկտրեց հետս եւ ամէն անգամ որ

Պէյրութէն Թորոնթօ այցելող բարեկամ մը կամ ծանօթ մը գտնէր, անոր հետ ինծի կը դրկէր հայկական եւ լիբանանեան գրքեր կամ մշակութային արժէք ներկայացնող առարկաներ: Ու երբ 2008 թուականի Նոյեմբեր ամսուան մէջ այցելեցի Լիբանան, Ջաւէնը եղաւ իմ անբաժան ընկերակիցը ու զիս Թրիփոլի տարաւ հոն հանդիպելու հօրս ու ընտանիքիս ամենէն մտերիմին՝ Հրայր Կարապետեանին հետ:

Այցելութեան տարի մը ետք, 2009-ին, Ջաւէնն ու ես կորսնցուցինք մեր մտերիմ ընկեր՝ Հրայրը: Ու անցեալ տարի Յունաստանի մէջ Ջաւէնին հետ տեսնուելու ու հանդիպելու մեր ծրագիրը դժբախտաբար չիրականացաւ եղբօրս կնոջ մահուան պատճառաւ, եւ ահա, տարի մը ետք, "Արարատ" օրաթերթի online լրատուութեան մէջ կարդացի սիրելի ընկերոջս՝ Ջաւէնի մահագրը: Ամբողջ էութեամբ ցնցուեցայ եւ կեանքիս խորանը լուսաւորող մարած մոմերուս աւելցաւ մոմ մը եւս ու լացի բախտիս համար որ Ջաւէնի մահուան թափօրին մասնակից չեղայ ծաղիկ մըն ալ ես գետեղելու անոր դագաղին վրայ ու հրաժեշտի խօսքս տայի:

Եղբայրական արցունքախառն համբոյրներով կ'ուզեմ դրոշմել ճակատը Ջաւէնի կնոջ՝ ամենաբարի եւ ամենահամեստ Ջարուկին, իր զաւակներուն, եղբայրներուն ու քրոջ, եւ զինք սիրելով սզացող բոլոր հարազատներուն եւ բարեկամներուն:

Իսկ՝ դուն, սիրելի ընկերս՝ Ջաւէն, իսկապէս կը սզամ քեզ, եւ քառասունքիդ առթիւ, ընդունելու յայ տողերս որպէս խունկ ու աղօթք եւ ծաղիկ թարմ շիրիմիդ վրայ:

ցութեամբ Արարատեան դաշտէն լուսանկարած Արարատն է, նկարին մէջ երեւցող երկու բարդիններով: Լուսանկար մը, որուն այսօր կարելի է հանդիպիլ աշխարհի բոլոր կողմերը, սակայն դժբախտաբար շատ քիչեր գիտեն, որ այդ եզակի նկարին հեղինակը Յովհաննէս (Շիրազ) ձեռնագրերն է: Ի դէպ նշեմ, որ «Շիրազ» միջնանունը ընդգրկած է՝ Յովհաննէս Շիրազի հանդէպ ունեցած իր անսահման հիացումին պատճառով:

Վերջացնելէ առջը պէտք է ըսել, որ հայրենասիրական, ազգասիրական, պահանջատիրական, նուիրումի ու գոհողութեան բարձր գիտակցութեան տէր, և այդ բոլորին կամաւորագրուած Յովհաննէսը, նոյնքան արժանաւոր մարդ էր, ամուսին, հայր, մեծ հայր, հօրեղբայր, մօրեղբայր, հարազատ ու ընկեր: Ունէր խղճամիտ, մաքուր սիրտ, անկեղծ, վստահելի, յարգալից նկարագիր: Բացառիկ սիրով կապուած էր իր ընտանիքին, զաւակներուն, թոռներուն, հարսին, հարազատներուն և շրջապատին: Կը ցուցաբերէր հանդարտ ու խոհական կեցուածք մը կեանքի անակնկալներուն հանդէպ: Իր յիշողութեան մէջ առանձին տեղ ունէին, յատկապէս, Լիբանան թողած իր

ընկերները, որոնցմէ կարիքի մէջ եղողներուն, ատեն-ատեն չէր զլանար իր նիւթական օգնութիւնը:

1965-ին հանդիպելով իր ապագայ կեանքի ընկերուհիին՝ Սօնային, կ'ամուսնանան և կ'ունենան երկու զաւակներ՝ Տարօնն ու Մարալը, որոնք յետագային իրենց կարգին ամուսնանալով, Յովհաննէսին ու Սօնային կը պարգեւեն հինգ թոռնիկներ՝ Արին, Փաթիլ, Նարեկ, Դալար, Սարին, որոնց հանդէպ բացառիկ սէր կը տածէր հանգուցեալը: Առանձին շնորհակալութեամբ ու երախտագիտութեամբ կը լինէր իր կնոջ՝ Սօնային, տղուն՝ Տարօնին, դստեր՝ Մարալին և հարսին՝ Շաքէին, իր նկատմամբ ցուցաբերած ջերմ խնամքն ու գուրգուրանքը:

Սիրելի Յովհաննէս, հիմա որ ազգիդ, հայրենիքիդ, կուսակցութեանդ, ընտանիքիդ ու հարազատներուդ հանդէպ լիուրի կատարելէ ետք պարտականութիւններդ, բնաւորութեանդ հաւատարիմ, սուսիկփուսիկ հրաժեշտ տուիր աշխարհին, սիրելիներուդ և ընկերական շրջապատիդ, մեր խնդրանքն է և մաղթանքը, որ Աստուած լոյսերու օթեւանին մէջ հանգչեցնէ քեզ և ամերիկեան հիւրընկալ հողը թեթեւ գայ վրայդ:

www.massispst.com
daily news updates

ԽՕՍՔԵՐ, ՈՐՈՆՔ ԿԱՐԵԼԻ Է ԸՍԵԼ ԸՆԿՃԱԽՏԵ ՏԱՌԱՊՈՂ ՄԱՐԴՈՒՆ ՕԳՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ընկճախտը (depression) սարսափելի հիւանդութիւն է, որ ամբողջովին կրնայ քայքայել մարդը: Անիկա կը վնասէ մարդուն թէ՛ հոգեպէս, թէ՛ ֆիզիքապէս: Ամենասարսափելի զգացումը, որ կ'ունենան ընկճախտով տառապող մարդիկ չհասկացուած ըլլալն է: Անոնց կը թուի, թէ աշխարհի վրայ ոչ ոք կը հասկնայ զիրենք:

Եթէ կը ճանչնաս մէկը, որ կը տառապի ընկճախտէ եւ դուն կը փափաքիս օգնել անոր, պէտք է նախ գիտակցիս, որ ընկճախտը հիւանդութիւն է:

Մտային առողջութեան մասնագէտները խորհուրդ կու տան՝ ընկճախտով տառապող մարդոց օգնելու համար՝ գործածել հետեւեալ արտայայտութիւնները:

-«Միշտ կողքիդ եմ»- Երբեմն ամենափոքր ժեստը կրնայ չափազանց կարեւոր ըլլալ: Միայն ըսելը, որ ոեւէ մէկուն կողքին ես ու գործով ատիկա ցոյց տալը կրնայ այնքան շատ օգնել, որ չես կրնար պատերազմել:

-«Դուն միմիայն չես»- Ընկճախտը կրնայ քեզի այնպիսի զգացում փոխանցել, կարծես առանձին ընթացքով փապուղիի մէջը: Կարեւոր է, որ սիրելի անձնաւորութեան ցոյց տաս, որ ան այդ ճանապարհը առանձին չ'անցնիր:

Շատ կարեւոր է ցոյց տալ անոր, որ իր զգացածը ժամանակակարգ է, եւ ան աւելի լաւ պիտի զգայ, երբ իր կողքին ըլլաս եւ զգայ, որ կրնայ վստահիլ եւ յոյսը վրադ դնէ:

-«Ասիկա քու սրբալի չէ»- Նախ դուն պէտք է գիտակցիս, որ ընկճախտը ընտրութիւն չէ եւ այնուհետեւ պէտք է ցոյց տաս ընկճախտով տառապող մարդուն, որ ան մեղք չունի իր այդ պարունակներուն համար: Այդպիսով դուն պիտի օգնես անոր յաղթահարելու այն զգացումը, որ ունի, քանի որ յաճախ անոր կը թուի, որ ինքը այդպէս կը զգայ: Երբ օրինակ՝ հարբուխով հիւանդ ես, դժուար է չիշել այն զգացումը, երբ առողջ էիր. այդպէս է նաեւ ընկճախտի ժամանակ, իսկ երբ ուղեղդ է հիւանդութեան հիմնական թիրախը, աւելի բարդ կը դառնայ յաղթահարել խնդիրը ու քեզի կը

թուի, թէ ամէն ինչ քու մեղքովդ է: Կրկին, չափազանց կարեւոր է գիտակցիլ, որ անոնք կը տառապին հիւանդութենէն այնպէս, ինչպէս՝ հարբուխէն:

Մասնագէտները կը նշեն, որ շատ կարեւոր է գիտակցիլ, որ ընկճախտը մարդու ընտրութիւնը չէ, այնպէս, ինչպէս հարբուխով հիւանդանալը ընտրութիւն չէ: Եթէ դուն չհասկնաս ասիկա, ընկճախտով մարդը կրնայ աւելի շատ տառապանք պատճառէ ինքն իրեն:

-«Ի՞նչ կրնամ ընել քեզի համար»- Ընկճախտով տառապող մարդուն օգնելու այլ միջոց է ցոյց տալը, որ ան կրնայ վստահիլ քեզի եւ որ դուն միշտ պատրաստ ես իրեն հետ ըլլալու, անկախ ամէն բանէ: Անոր առաջարկել որեւէ բան ընել: Կարեւորը ան պէտք է զգայ, որ դուն միշտ պատրաստ ես ամէն բան ընելու իրեն համար: Կարեւոր է, որ ան ինքզինք հանգիստ զգայ քեզի հետ:

-«Ի՞նչ կը մտածես»- Մասնագէտները կը նշեն, որ շատ կարեւոր է խօսիլ անոնց հետ, որոնք կը տառապին ընկճախտէ ու թոյլ տալ անոնց արտայայտել այն, ինչ կը զգան ու կը մտածեն:

Մի վախճան հարցնել անոր, թէ ինչ կը մտածէ:

Ընկճախտը կրնայ մահացու հիւանդութիւն ըլլալ: «Մի՛ հարցներ ու մի՛ պատմեր» մօտեցումը կրնայ ընկճախտով հիւանդ մարդոց մահացու վտանգի մէջ դնել: Հարցնելը երբեք մարդոց վատ դրութեան մէջ չի դնէր, անիկա կրնայ չափազանց կարեւոր ըլլալ ընկճախտով տառապող մարդուն օգնելու համար:

-«Ոչինչ ըսէ»- Երբեմն միայն ներկայութիւնդ կրնայ արդէն իսկ չափացանց մեծ աջակցութիւն ըլլալ մէկուն համար, որ կը տառապի այս հիւանդութենէն: Այն, ինչ կը կարծես, թէ աննշան բան մըն է, իրականութեան մէջ մեծ ազդեցութիւն կրնայ ունենալ:

Մարդոց օգնելու լաւագոյն միջոցը երբեմն պարզապէս անոնց կեանքին մէջ յայտնուելն է: Ատիկա թոյլ կու տայ մարդուն տեսնել, որ դուն միմիայն չես ձգեր զինք, որ անոր կողքին ես, ինչ ալ ըլլայ ու պատրաստ ես մինչեւ վերջ անոր կողքին ըլլալու:

ԴԵՂԵՐԸ ՓՈՒՍԱՐԻՆՈՂ ՀՐԱՇՔ ՈՒՏԵԼԻՔՆԵՐ

Ճիշդ ուտելու միջոցով կարելի է շատ հիւանդութիւններ, եթէ ոչ բուժել, գոնէ առնուազն «մեղմել» մարմնին վրայ անոնց ունեցած ազդեցութիւնը:

Դեղերու փոխարէն, յաճախ, հանդէս կու գան սովորական ուտելիքները: Պէտք է միայն գիտնալ, թէ որ ուտելիքին յատկապէս ուշադրութիւն դարձնել: Կը պարզուի, որ անոնք ոչ պակաս արդիւնաւէտ կրնան ըլլալ, քան դեղերը եւ կ'օգնեն բուժուիլ առանց կողմնակի ազդեցութիւններու եւ դեղարան-

ներ այցելելու անհրաժեշտութեան:

Որպէսզի ուտելիքներէն օգուտ ստացուի, նախ անհրաժեշտ է գիտնալ, թէ ինչ հիւանդութիւններէն անոնք կրնան ազատել: Ասիկա կ'օգնէ այդ ուտելիքները ընդունիլ ամենամանրամասն պահուելու եւ ստանալ առաւելագոյն արդիւնք:

Աւանդական ուտելիքներ, որոնք կարելի է օգտագործել իբրեւ բնական դեղեր:

Ձմերուկն ու կասիան՝ ասիիրիսի փոխարէն. Ասիիրիսը բնական չուժեան մէջ ամենատարածուած

ԿՆՈՋ ԴԱԲԱՃԱՆՈՒԹԵԱՆ 7 ՅԱՅՏԱՆԻՇ

Կարծիք կայ, որ, եթէ ամուսինը կը դաւաճանէ, ուստի անոր կինը այդ մասին կ'իմանայ ամենավերջինը: Սովորաբար նման պարագաներու տղամարդիկ ընդհանրապէս տեղեակ չեն ըլլար ատոր մասին:

Պատճառը այն է, որ ուժեղ սեռի ներկայացուցիչները պակաս ուշադիր են մանրուքներու նկատմամբ:

Կնոջ դաւաճանութեան 7 հիմնական յայտանիշ:

1. Հետաքրքրութիւններու կտրուկ փոփոխութիւն. Եթէ կինը սովորաբար անտարբեր եղած է ֆուլթպոլի հանդէպ եւ յանկարծ դարձած է այդ ոլորտին գիտակ կամ աշխույժ երկրպագու, ուստի մտածելու տեղ կայ:

2. Ճաշակներու փոփոխութիւն. Եթէ քանի մը տարուան համատեղ կեանքէ ետք կինը կը սկսի նկատել, որ ամուսինին ինքնաշարժը այդքան ալ յարմարաւէտ չէ, իսկ իրերը արդէն նորաձեւ չեն, կ'արժէ ատոր ուշադրութիւն դարձնել: Յատկապէս, եթէ կինը երբեք ինքնաշարժներով չէ հետաքրքրուած, եւ դեռ երկու շաբաթ առաջ այդ նոյն իրերը անոր համար յարմարաւէտ ու ոճային էին:

3. Ոճի փոփոխութիւն. Կինը անսպասելիօրէն ներկած է մազերը եւ փոխած սանտրուածքը: Կամ, հաւանաբար, ան սկսած է սննդականոն պահել եւ բաւական նիհարցած է:

ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ, ԶՈՐՍ ԿԻՆԵՐԸ Կ'ԱԿՆԿԱԼԵՆ ՏՂԱՄԱՐԴՈՑՄԷ

1. Ինչպէս կնոջ, այնպէս ալ տղամարդու մարմինը պէտք է ըլլայ խնամուած:

2. Կիները նոյնպէս կը փափաքին, որ իրենց կողքին կանգնած տղամարդը ըլլայ բարետես, բարեկազմ, մկանուտ եւ ուժեղ:

3. Տղամարդը պէտք է հաճելի բուրէ:

4. Չծխել եւ ծամօն չծամել: Շատ տհաճ է նայիլ ծամօն ծամող տղամարդուն: Կիներ չեն սիրեր նաեւ իրենց կողքին տեսնել մշտապէս հաչոցող տղամարդ:

5. Կիներ չեն սիրեր, որ տղամարդիկ զարդեր կրեն: Կարելի է բարակ վզնոց դնել, բայց ամէն ինչ պէտք է չափի մէջ ըլլայ: Գոհեցուցիչ չէ, որ մէկուն հաճելի է:

Ուշադիր եղէք: Ատիկա կնոջ դաւաճանութեան ակնառու յայտանիշներէն մէկն է:

4. Լաւ տրամադրութիւն. Կնոջ վարքագիծը շատ բան կը մատնէ: Եթէ ամուսինը արդէն շաբաթներ է, որ կը խոստանայ նորոգել որեւէ իր, սակայն այդպէս ալ չէ կատարած զայն, իսկ, այսուհանդերձ, կինը կը շրջի սենեակներուն մէջ ու երգեր կ'երգէ, տուն կը վերադառնայ անսովոր կենսաբախտութեամբ, ուրեմն՝ սխալ բան կայ:

5. Սէր. Հետաքրքրական է, երբ կինը կը սկսի ամուսինին հանդէպ դրսեւորել ոչինչի հետ կապուած յատուկ հոգատարութիւն եւ սէր: Կամ՝ դադարած է սղոցել ամուսինի ջիղերը եւ կը ձգէ, որ ան հանգիստ ֆուլթպոլ դիտէ: Ամենայն հաւանականութեամբ՝ այդ փոփոխութիւնները ամուսինին համար չեն:

6. Զղային պատասխաններ՝ պարզ հարցերուն: Երբեմն, պատասխանները յստակօրէն մտածուած են, եւ կը չիշեցնեն դպրացական դասագիրքերու պատմուածքները:

7. Հեռախօսի նկատմամբ սուր հետաքրքրութիւն. Կինը անընդհատ կը հետաքրքրուի՝ արդեօ՞ք իրեն ոեւէ մէկը չէ գանգահարած: Ան սկսած է յաճախակիօրէն հեռախօսով առանձնանալ, իսկ երբ ամուսինը խօսակցութեան ժամանակ կը մօտենայ, կինը կ'ամ կ'անջատէ կամ ալ անփութօրէն կ'ըսէ, որ սխալ գանգահարած էին:

6. Տղամարդը նոյնպէս ցանկալի է, որ միշտ ժպտայ: Անոր ակունակը պէտք է միշտ առողջ ու ճերմակ ըլլալ: Ասիկա կը յուշէ տղամարդու առողջ եւ գրաւիչ ըլլալու մասին:

7. Ուժեղ սեռի ներկայացուցիչները նոյնպէս պէտք է հետեւին իրենց մազերուն:

8. Գեղեցիկ կեցուածք եւ քալուածք: Տղամարդու քալուածքը պէտք է հաստատուն, վստահ ու թեթեւ ըլլայ: Կիներ նոյնպէս մեծ ուշադրութիւն կը դարձնեն այս երկու հանգամանքներուն:

9. Կիներ չեն սիրեր, որ տղամարդիկ պայուսակ կրեն:

10. Տղամարդը պէտք է ունենայ զեղեցիկ մորթ:

դարձնեն իրենց ոտքը կամ շտապելու պահուն ոտքով կը հարուածեն գրասենեակային կահույքին:

Տուրմը՝ «Խթանիչներ»-ու փոխարէն. Գեղեցիկ փաթեթաւորումով քաղցր հակաընկճախտային, շատերս արդէն գիտենք, թէ ինչով պէտք է յաղթահարենք յանկարծահաս ճնշումը եւ եղանակի հետ կապուած ճնշախտը: Բժիշկները կը հաստատեն տուրմին նման ազդեցութիւն ունենալը:

Ստեպղինը եւ իւզոտ ձուկը՝ իբրեւ հակօքսիտանդ. Ձեր երիտասարդութիւնը հինգ տարիով երկարաձգելու կրնայ օգնել սովորական ստեպղինով եփած ձուկը:

Պատրաստեց՝ ՆԱՐԻՆԷ Ն.

ԱՄՈՒՍՆԱՑԵԱԼՔ
ՊՐՆ. ՍԵՐՈՔ ԳԱԼԹԱՔԵԱՆ ԸՆդ ՕՐԴ. ԱՄԱՆՏԱ ՍԼԵՅ
31 Հոկտեմբեր 2015, Պաթոն Ռուժ, Լուիզեանա
Սեր Զերմ շնորհաւորութիւնները նորապսակ զոյգին եւ մասնաւորաբար ՍԴՀԿ Կեդրոնական Վարչութեան անդամ Տէր եւ Տիկ. Ընկ. Վազգէն եւ Հայկօ Գալթաքճեաններուն

SYRIAN ARMENIAN RELIEF FUND
Save Support Sustain
Syrian Armenian Relief Fund
P. O. Box 1948
Glendale, CA 91209-1948
www.syrianarmenianreliefund.org

ԱՍՏՂԵՐԸ Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ

ԽՈՅ Մարտ 21-Ապրիլ 19
 Այս շաբաթ նախկին բարեկամ մը կարելի է պատահմամբ հանդիպի քեզի: Սիրալիր վերաբերմունքով դիմադարձե՛ հակառակորդներուդ, որոնք միայն կը փափաքին քեզի նեղութիւն տալ: Լաւ շաբաթավերջ մը կը սպասէ քեզի:
 Բախտաւոր թիւերդ են: 1,9,17,25,33

ՅՈՒԼ Ապրիլ 20-Մայիս 20
 Այս շաբաթ բարիք ընելով շատ պիտի ուրախանաս: Դրական ձեւով դիմագրաւէ քեզի վերաբերող հարցերը եւ մի գանգատիր: Ձաւակներուդ նկատմամբ հոգատար եւ ներող եղիր: Առողջութեանդ լաւ նայէ:
 Բախտաւոր թիւերդ են: 3,11,21,30,37

ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ Մայիս 21-Յունիս 20
 Այս շաբաթ կեանքիդ կարելոր մէկ շրջանը պիտի բաժնեկցիս անձի մը հետ: Հակամէտ ես մեղադրելու շուրջիններդ դուն քեզ արդարացնելու համար: Այցելութիւն մը պիտի կատարես:
 Բախտաւոր թիւերդ են: 5,14,25,33,35

ԽԵՅՉԳԵՏԻՆ Յունիս 21-Յուլիս 22
 Այս շաբաթ ազդեցիկ պատահարներ քեզ պիտի զգաստացնեն հասկնալու կարգ մը իրականութիւններ: Կասկածամիտ ըլլալով վստահութիւնդ տկարացած է: Լաւ խօսքերով բարձրացուր քեզմէ տկարները:
 Բախտաւոր թիւերդ են: 8,10,20,25,30

ԱՌԻԺ Յուլիս 23-Օգոստոս 22
 Այս շաբաթ գործի դրութիւններդ քիչ մը պիտի ծանրանան առաւել յոգնեցնելով քեզ: Կողակիցիդ հետ ունեցած կապդ աւելի պիտի ամրանայ: Կենցաղդ կրնաս բարեփոխել շատ պարզ քայլերով եւ լաւատեսութեամբ:
 Բախտաւոր թիւերդ են: 8,12,18,22,26

ԿՈՅԱ Օգոստոս 22-Սեպտեմբեր 22
 Այս շաբաթ շատ մօտէն պիտի ճանչնաս գործակիցներդ մին եւ ընտանեկան յարաբերութիւն պիտի հաստատես հետը: Ճամբորդութեան մը ընթացքին, աթոռակից պիտի ըլլաս համբաւաւոր անձնաւորութեան մը հետ:
 Բախտաւոր թիւերդ են: 2,10,14,25,29

ԿՇԻՈՔ Սեպտեմբեր 23-Հոկտեմբեր 22
 Այս շաբաթ մտերմաբար, անձնական հանդիպում մը պիտի ունենաս հակառակ սեռի անձի մը հետ: Ծածուկ գանձերուդ վրայ շատ խորհելով, երբեմն քունդ կը փախցնես: Բախտդ շուտով պիտի ժպտայ:
 Բախտաւոր թիւերդ են: 3,16,17,24,33

ԿԱՐԻՃ Հոկտեմբեր 23-Նոյեմբեր 21
 Այս շաբաթ խօսակցութիւններ պիտի ունենաս ապագայիդ նկատմամբ, առիթը օգտագործէ ապագադ ապահովելու: Քաղաքական գիտութիւնդ քեզ պիտի առաջնորդէ կեանքի ասպարէզի լաւ արդիւնքներու:
 Բախտաւոր թիւերդ են: 5,15,28,29,34

ԱՂԵՂՆԱՒՈՐ Նոյեմբեր 22-Դեկտեմբեր 21
 Այս շաբաթ շուրջը շատ առիթներ պիտի ներկայանան ունենալու ուրախ եւ խաղաղ ընտանեկան բոյն մը կազմելու: Մտիկ ընելը շատ կը սիրես, սակայն պիտի չկարենաս արտայայտուիլ զգացումներդ: Ինքնավստահ եղիր:
 Բախտաւոր թիւերդ են: 6,15,16,28,29

ԱՅԾԵՂԶԻԻՐ Դեկտեմբեր 22-Յունուար 19
 Այս շաբաթ միւսական եկամուտդ մեծապէս պիտի փոխուի: Շատ հարցումներ կան մտքիդ մէջ, որոնց պատասխանները դիրքին պիտի չըլլայ գտնելը: Տեսողութիւնդ տկարանալով, նեղութիւն պատճառէ քեզի:
 Բախտաւոր թիւերդ են: 3,5,11,27,36

ԾՈՎԱՆՈՅՇ Յունուար 20-Փետրուար 18
 Այս շաբաթ շատ յոգնածութեանդ պատճառաւ, ընդհանրապէս տանդ մէջ պիտի անցնես օրերդ: Նամակ մը շփոթութեան պիտի մատնէ քեզ, խորհելով թէ վաւերաթուղթի մը պահանջումն է: Լաւագոյն բարեկամդ քեզմէ երբեք հեռու չէ:
 Բախտաւոր թիւերդ են: 5,7,14,23,34

ՉՈՒԿ Փետրուար 19-Մարտ 20
 Այս շաբաթ պաշտօնական հրաւեր մը պիտի ստանաս, որմէ շատ պիտի քաջալերուիս: Դժուարին պայմանէ մը շուտով պիտի ձերբազատուիս եւ ինքզինքդ պիտի գորացնես: Մարգական խաղերու ներկայ գտնուիլը շատ կը սիրես:
 Բախտաւոր թիւերդ են: 6,9,18,26,33

ՔՍԱՆ ՀԱՋԱՐՆԵՐԻ ՎԵՐԱՓՈՒՍՈՒՈՂ ՔՍԱՆԻ ԱՌԵՂՈՒԱԾԸ

Շարունակուած էջ 7-էն

վերցնի: Մենք փակուողու առջեւ-լենք, ստիպուած ենք բռնարարք-ները դիմում եւ ոչ թէ այն բանի համար, որ գէնք ենք սիրում»: Եւ ապա, նոյն դատավարութեան ժամանակ՝ «վաթսուն տարուայ խաղաղ, սակայն անարդիւնք ջանքերից յետոյ կարծում ենք, որ զինուած պայքարը հիմնախնդիրները արծարծելու, այն շրջափակող լուծութեան պատը փշրելու գլխաւոր միջոցն է»:

Որքան էլ նման գործելակերպը առաջին հայեացքից անյարիր թուայ մարդասիրական գաղափարների տեսանկիւնից, այնուամենայնիւ, փաստ է, որ այն ծնւում է Պատմական արդարութեան նկատմամբ աշխարհի հզօրների՝ քաղաքական հաշուենկատութիւնից բխող քար անտարբերութիւնից: Մի բան, որ հաստատում է Սողոմոն թեհ-լերեանի նկատմամբ գերմանական դատարանի ընդունած արդարացման որոշումով, միջազգային մի շարք քաղաքական կառույցների ու շրջանակների կողմից հայ վրիժառուների նկատմամբ դրսեւորած ներողամիտ ու ըմբռնողական մօտեցումով:

Գրքում Գրիգոր Զանիկեանը բերում է հայոց խղճի մեծերի՝ Շարլ Ազնաւուրի, Անրի Վերնոյի, ինչպէս նաեւ Միսաք Մանուշեանի այլու՝ Մելինէ Մանուշեանի տեսակէտը եւս, ըստ որի՝ հայ վրիժառուները ոչ թէ հաբեկիչներ են, այլ՝ արդարամարտիկներ: Այնուամենայնիւ, բնորոշ է Գէորգ Գիւզելեանի օրագրային մի նկատառումը եւս՝ «Ես այնքան ողջախոհութիւն ունէի, որ հասկանայի՝ մեր յաղթանակը, եթէ անգամ յաղթանակ է, սոսկ բարոյական է»: Սակայն, ուշադրութիւն դարձնենք, այդ ամէնը այն ժամանակ, երբ մենք դեռ եւս լիովին անկախ պետականութիւն չունէինք: Բայց ժամանակները փոխուում են, եւ այժմ, երբ Հայաստանի անկախ Հանրապետութիւնն արդէն պատմական իրողութիւն է ու Հայոց ցեղասպանութեան 100-րդ տարելիցի հանգրուանում, ի լուր աշխարհի արդարամիտ հանրութեան, հանդէս է եկել Համահայկական հռչակագրով, որտեղ նախանշուած են Համազգային պահանջատիրութեան Ծրագրի կարեւորագոյն ուղղութիւնները՝ աշխարհում տեղի ունեցող արդիական խոշոր տեղաշարժերի հաշուառմամբ, կարծում ենք պէտք է լրջօրէն խորհել մոլորակի աւելի քան տասնիլիոնանոց հայութեան միասնական ռազմավարութեան շուրջ:

Ժանրային առումով Գր. Զանիկեանն իր գիրքը անուանել է վիպապատում: Ըստ հուլիան, այն կարելի է որակել նաեւ գեղարուեստավաւերագրական արձակ, քանզի նրանում օգտագործվել են ինչպէս գեղարուեստական պատկերների ու կերպարների ստեղծման, առանձին դրուագների նկարագրութեան, այնպէս էլ վաւերագրութեան (դատավարութեան սղագրութիւն, օրագրութիւն) տարրեր ու հատուածներ: Հետաքրքիր մտայնացում է, որ հայ ազատագրական պայքարի տարբեր դրուագները պատկերող գլուխները բացուած-ուղեկցւում են 20-ի կախաղան բարձրացնելու

նախապատրաստութեան դրուագներով՝ անընդհատ բուն նիւթի վրայ սեւեռելով ընթերցողի ուշադրութիւնը, միաժամանակ պահպանելով պատու մի թեմատիկ ու գեղարուեստական ներքին միասնութիւնը:

Գրիգոր Զանիկեանին չաջողուել է փաստավաւերագրական ժանրի սահմաններում ստեղծել իրական հերոսների գեղարուեստական ընդհանրացված կերպարներ, որոնց մէջ են Հնչակեան կուսակցութեան հիմնադիր-առաջնորդներ Աւետիս եւ Մարո Նազարբեկեանները, Մեծն Մուրատը, Փարամազը, Կովկասի փոխարքայ Գոլիցինի խորհրդական, ապա Պաքուի նահանգապետ հայտեսաց Նակաշիճէի նկատմամբ հայութեան արդար դատավճիռն իրագործած Դրօն, մարտնչող մուսալեռացիների փրկարար Ֆրանսական նախ սպայ Շառլ-Տիրանը՝ Վահան թեքէեանի եղբօր թոռը, 1984 թ. Փարիզում իրականացուած «Վան» գործողութեան հերոսներից Վազգէն Սիսլեանը, Գէորգ Գիւզելեանը...

Ուշագրաւ է, որ հեղինակը սուրբ չի տուել թուրքի կերպարի հասարակացուած մեկնաբանութիւններին, ըստ այդմ գրքում կան նաեւ խիղճը չկորցրած թուրքերի (թարգմանիչ Սիւրեյա պէյ, դատարանի փոխնախագահ Սուրշի պէյ) կերպարներ: Նկատելի է Զանիկեանի լեզուաշինական ջանքը եւս, որով շրջանառութեան մէջ են դրուել մինչ այժմ քիչ գործածական, կամ նորակազմ բառեր ու արտայայտութիւններ, ինչպէս՝ դեղձայտ հարսուկ, միջնամպած հայեացք, խտախտուկ, փափկանկողին, ոճրափորձ, համրանքախաղ, ընծավարձ, արկակոծութիւն, մակդիրային անակնկալ գործածութիւններ՝ անգոյն պատասխանեց, ձայնը մզացրեց, սորուն ժպտաց եւ այլն:

Ընդգծենք, որ Հայրենիքի ազատագրութեանը նուիրուած հերոսներից ոմանք նաեւ գրող, հրապարակագիր, թատերագիր էին, ինչպէս հենց Փարամազը, Միհրան Տամատեանը, երիտասարդ Հրանդ Եկաւեանը: Ի դէպ, նա արաբկիրցի Արամ Աչըզպաշեանի կրտսեր գինակիցն էր դեռ Արաբկիրից: Պահպանուել է Հրանդ Եկավեանի բանտում գրած բանաստեղծութիւնը՝ «Գաղափարս չմեռնի» վերնագրով, որն աւարտուում է հետեւեալ խորհրդանշական քառատողով. Ես մեծ վերքով խոցոտուած ազատութեան մոտն արի, Մէկ հարուածով պիտ մեռնիմ, բայց բռնութեան ընդվզող իմ հոգիէս թիւ տուող գաղափարս առ չաւէտ Կկուզեմ ապրիլ ազգիս հետ մինչ յաղթանակն փառապանծ: Բանաստեղծութիւնը մի թղթի մէջ ամփոփելով՝ Հրանդը յանձնել է իրեն այցի եկած քրոջը, որը եւ փրկել ու յետագայում հրապարակել է այն:

«Քսանն ու քսան հազարները» գրքով Գրիգոր Զանիկեանը հաստատում է Հայ դատի արդարացի լուծման պահանջատիրութեանը, ազգային ազատագրական պայքարի հերոսական դրուագների գեղարուեստական արտացոլմանը իր վաղեմի նուիրուածութիւնը, «ստիպելով» ընթերցողին հետաքրքրութեամբ սպասելու իր նոր գրքերին, որոնք, որպէս կանոն, շատ չեն ուշանում:

ՅՈՒՂԱՐԿԱԴՈՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԹԱՂՈՒՄ ԸՆԿԵՐ ՅՈՎՅԱՆՆԵՍ ԵՐԵՎԱՆԻ (ՇԻՐԱԶ)

Ս.Դ.Հնչակեան կուսակցութեան գաղափարանուէր եւ բազմամեայ գործիչ ու արուեստագէտ լուսանկարիչ ընկ. Յովհաննէս ձէրէճեանի (Շիրազ) յուղարկաւորութեան տիրուր արարողութիւնը տեղի ունեցաւ անցեալ Զորքաբերի Հոկտեմբերի 28ին, 2015, Պրայէնքի առաջնորդանիստ Սրբոց Ղեւոնդեանց Մայր Տաճարին մէջ: Տան կարգի արարողութեանց նախագահեց Արեւմտեան Թեմի առաջնորդ գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեան: Ներկայ էին նաեւ հանգուցեալի եղբայրը գերշ. Տ. Տարօն Եպս. ձէրէճեան (Մարտիրոսյէն), Գերշ. Եփրեմ Արք. Թապաղեան, Հայ Կաթողիկէ Համայնքի առաջնորդ Գերշ. Միքայէլ Եպս. Մուրատեան, Հոգշ. Տ. Տաճատ Մ. Վրդ. Եարամեան, արժանապատիւ քահանայ հայրեր, Ս.Դ.Հնչակեան կուսակցութեան Կեդրոնական Վարչութեան եւ Արեւմտեան Ամերիկայի Վարիչ Մարմնի անդամներ, այլ կառույցներու ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ հանգուցեալի հարազատներն ու բարեկամները:

Հանգուցեալ Յովհաննէս ձէրէճեանի մասին սրտի խօսքերով հանդէս եկաւ Արեւմտեան Թեմի առաջնորդ Գերշ. Յովնան Արք., Հայ Կաթողիկէ Համայնքի առաջնորդ Գերշ. Միքայէլ Եպս. եւ իր եղբայրը՝ Գերշ. Տարօն Եպս.: Բոլոր խօսք առնողներն ալ նշեցին Յ. ձէրէճեանի բարեմասնութիւնները որպէս իր ընտանիքին եւ ազգին նուիրուած անխոնջ մշակ, հասարակական բեղուն գործիչ եւ արուեստագէտ լուսանկարիչ:

Թաղման կարգը տեղի ունեցաւ Հոլիուու Ֆորէսթ Լոն գերեզմանատան մէջ: Այստեղ Հնչակեան դրօշով պարուրուած Յովհաննէս ձէրէճեանին դազողին առջեւ, Արեւմտեան Ամերիկայի Վարիչ

Մարմնի անուսով խօսք առաւ ընկ. Գաբրիէլ Մոլոյեան: Ան առանձնապէս շեշտեց մեզմէ անդարձ հեռացող ընկերոջ գաղափարանուէր անխոնջ գործիչի կարեւոր ներդրումները, 50-ական թուականներուն Տիրուրի Ուսանողական Միութենէն ներս ցուցաբերած նոր սերունդի հայրենասիրական դաստիարակութեան վսեմ գործին մէջ: Իսկ որպէս արուեստագէտ լուսանկարիչ խիզախութիւն ունեցաւ լիբանանահայ առաջին արհեստավարժ անձն ըլլալով, արեւմտեան Հայաստանի մեր բռնազրաւուած յուշարձանները լուսանկարելու:

Այնուհետեւ «Տուր ձեռք ընկեր» խմբերգով հողին յանձնուեցաւ վաստակաշատ ընկերոջ մարմինը:

Աւելի քան 200 հոգիներ ներկայ եղան Յովհաննէս ձէրէճեանի յիշատակին սիրոյ սեղան-հոգեճաշին, Կլենտէյլի «Գարուսէլ» ճաշարանին մէջ: Գերշ. Տարօն Եպս. ձէրէճեանի սեղաններու օրհնութեան աղօթքէն ետք հանգուցեալի կենսագրականը կարգաց հանրածանօթ լրագրող Մարգիս Մաճառեան: Հ.Մ.Մ.ի վեթերաններու անուսով խօսք առաւ ընկ. Տիրան Սարաֆեան: Սրտի խօսքով հանդէս եկաւ Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան ատենապետ՝ ընկ. Յարութ Տէր Դաւիթեան:

Անոնք հանգուցեալի մասին իրենց յուշերը պատմելով դրուատեցին իր բարեմասնութիւններն ու արժանիքները եւ յատկապէս ազգօգուտ եւ հայրենասիր ծառայութիւնները:

Աւարտին ներկաներն իրենց հետ տարին յատկապէս այդ միջոցառումին համար պատրաստուած ֆօթօ Շիրազի (Յ. ձէրէճեան) «Արարատ»ը յատնի լուսանկարէն մէկական օրինակ, որպէս մնացուց յիշատակ:

ՅԱՄԱԿՅԱԿԱՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՁԵՐԷՅԵԱՆԻ (ՇԻՐԱԶ) մահուան տիրուր առիթով Լոս Անձելոսի «Նոր Վերնատուն»ի անդամները իրենց խորագրաց վշտակցութիւնները կը յայտնեն հանգուցեալի աջրիին եւ համայն ընտանեկան պարագաներուն:

Առ այդ փոխան ծաղկեպսակի 140 տողար կը նուիրեն «Մասիս»ի բարգաւաճման ֆոնտին:

ԴՈՎՏ. ՅՈՎՅԱՆՆԵՍ ԱՅՍԱՐԱՆԵԱՆ

Շարունակուած էջ 14-էն

կանէն ի վեր հայ ազգը իր յոյսը դրած է խաչեալ Քրիստոսի վրայ, որ կենդանի է եւ առատօրէն կեանք կը պարգեւէ: Թող Քրիստոսի Սուրբ Խաչը պահպան ըլլայ ձեր վրայ»:

Ապա եպիսկոպոս հայրը շնորհակալութիւն յայտնեց եկեղեցւոյ հովիւներուն, օրուան բանախոսուհի՝ Տիկ. Նարիս Խալաթեան-Պեթելին, Մշակութային յանձնախումբին, Տիկնանց Միութեան եւ բոլոր ներկաներուն: Մասնաւորապէս գնահատեց արուեստական բաժնի «Երկնային Երազներ» արուեստագիտուհիներ՝ մայր ու աղջիկ Սօսի եւ Սալփի Քերթնեանները, որոնք մինչեւ հիւրասիրութեան

աւարտը իրենց մեղմ նուագով հաճելի մթնոլորտ ստեղծեցին սրահէն ներս:

Ապա տեղի ունեցաւ գինեձօնի արարողութիւնը, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին ներկայ հոգեւորականները:

Մասնաւորաբար կը շնորհաւորենք Տիկ. Նարիս Խալաթեան-Պեթելը իր կատարած բժախնդիր աշխատանքին համար եւ կը գնահատենք իր անսակարկ նուիրումը հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ եւ ուրախութեամբ կ'ըսենք. «վարձքը կատար Տիկին Նարիս»:

Ներկաները երկար ատեն յամեցան սրահին մէջ եւ լիցքաւորուած հոգիով վերադարձան իրենց տունները:

ՀՈԳԵՅԱՆԳԻՍ

ՆԱԶԱՐԷԹ ԱՂԱՊԱՀԵԱՆ

Հանգուցեալ ՆԱԶԱՐԷԹ ԱՂԱՊԱՀԵԱՆԻ մահուան առջին տարելիցին առիթով, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Կիրակի, Նոյեմբեր 8ին, Փասատինայի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, 2215 E. Colorado Blvd., Pasadena, յաւարտ Ս. Պատարագի:

- Սգակիրներ՝
- Նարինէ Աջապահեան
- Տէր եւ Տիկ. Սարգիս եւ Նորա Աջապահեան եւ զաւակունք
- Այրի Տիկին Անգինէ Աջապահեան եւ որդին
- Այրի Տիկին Մարիա Ղազարեան եւ զաւակները (Պէյրութ)
- Տէր եւ Տիկ. Վահէ եւ Մարօ Աջապահեան եւ զաւակները
- Հոգեհանգստեան պաշտօնէն ետք հոգեւորձ պիտի մատուցուի եկեղեցւոյ «Եկաւեան» սրահին մէջ:
- Յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ՀՈԳԵՅԱՆԳԻՍ

ՃՈՐՃ ԹԱԻՈՒԳՃԵԱՆ

Հանգուցեալ ՃՈՐՃ ԹԱԻՈՒԳՃԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առիթով, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, Կիրակի, Նոյեմբեր 8, 2015 Փասատինայի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, 2215 E. Colorado Blvd, Pasadena, յաւարտ Ս. պատարագի:

- Սգակիրներ՝
- Այրին՝ Տիկ. Ալին Թաւուզեան
- Ձաւակը՝ Շահէ Թաւուզեան
- Ձաւակը՝ Տէր եւ Տիկ. Մայք եւ Հերմինէ Թաւուզեան եւ զաւակները Արման եւ Քրիստին
- Եղբայրը՝ Տէր եւ Տիկ. Նուպար եւ Անի Թաւուզեան եւ դուստրը Շողիկ Թաւուզեան
- Եղբայրը՝ Տէր եւ Տիկ. Լեւոն եւ Ձապէլ Թաւուզեան եւ դուստրը Մէյրի
- Քոյրը՝ Նուարդ Թաւուզեան
- Եղբոր կին՝ Լորիս Թաւուզեան եւ զաւակը Տէր եւ Տիկ. Կրեկ եւ Հիլտա Թաւուզեան եւ դուստրը՝ Ժիզել
- Տէր եւ Տիկ. Մարք եւ Լինտա Թաւուզեան եւ զաւակները Նիքըլըս, Անտու, Մաթիւ եւ Մարք
- Տէր եւ Տիկ. Վիգէն եւ Վարդուհի Թաւուզեան եւ դուստրը՝ Վիքթորիա եւ Վիլիան
- Տէր եւ Տիկ. Սթիւ եւ Նաթալի Քինթանար
- Տէր եւ Տիկ. Կայ եւ Լենա Լոպիանքօ եւ զաւակները Արիանա եւ Կայ (Նիւ Եորք)
- Տէր եւ Տիկ. Յակոբ եւ Էմմա Կէտիկեան եւ զաւակները Հրանդ, Լենա եւ Անի (Լիբանան)
- Տէր եւ Տիկ. Աւետիս եւ Անահիտ Կէտիկեան (Լիբանան)
- Եւ համայն Թաւուզեան, Պալմանուկեան, Գազանճեան, Խաչատուր, Ֆաքիճեան, Մարգիսեան, Կէտիկեան, Միլզախանեան ընտանիքները եւ հարազատներն ու բարեկամները:
- Հանգուցեալի յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

SEROP'S CAFE
GREEK & LEBANESE FOOD
 SERVING BATON ROUGE SINCE 1979

Ձեր Ծանուցումները Վստահեցէ՛ք
«Մասիս» Շարաքաթերթին
 T: (626) 797-7680 F: (626) 797-6863
 massis2@earthlink.net

ՌՈՆԱԼԴՈՒՆ՝ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԹՈՓ-5 ԱՌԱՋՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԵՐՐՈՐԴ ԼԱԲԱԳՈՅՆ ՌՄԲԱՐԿՈՒ

Մադրիդի «Ռեալի» պորտուգալացի յարձակուող Կրիշտիանու Ռոնալդուն, Պրիմերայի 10-րդ տուրում գրաւելով «Լաս Պալմասի» դարպասը, երրորդ տեղ է բարձրացել Եւրոպայի 5 առաջատար (Անգլիա, Սպանիա, Գերմանիա, Իտալիա, Ֆրանսա) առաջնութիւնների բոլոր ժամանակների լաւագոյն ու բարձրակուների ցուցակում: Պորտուգալացի հաւաքականի աւագն իր գոլերի քանակը հասցրել է 317-ի՝ հաւասարուելով անգլիական «Դերբի» նախկին յարձակուող Ստիւէն Բուլմերին, փոխանցում է Mister Chip-ը:

30-ամեայ Ռոնալդուն Պրիմերայում խփել է 233 գոլ, իսկ Անգլիայի Պրիմեր լիգայում աչքի է ընկել 84 անգամ: Այդ ցուցակում նրան գերազանցում են միայն գերմանացի Գերդ Միւլլերն ու անգլիացի Զիմի Գրիւզը, իսկ «Բարսելոնայի» արգենտինացի յարձակուող Լիոնէլ Մեսին 288 գոլով 7-րդն է:

ՀԵՆՐԻԽ ՄԻԻԹԱՐԵԱՆԻՆ ՃԱՆԱՉԵԼ ԵՆ «ՎԵՐԴԵՐ» ԵՒ «ԲՈՐՈՒՄԻԱ» ԽԱՂԻ ԼԱԲԱԳՈՅՆ ՖՈՒՏՊՈԼԻՍՏ

Հայաստանի հաւաքականի կիսապաշտպան Հենրիխ Միիթարեանը Goal.com-ի եւ Whoscored.com-ի վարկածով ճանաչուել է Գորտմունդի «Բորուսիայի» եւ Բրեմենի «Վերդերի» միջեւ Գերմանիայի առաջնութեան 11-րդ տուրի խաղի լաւագոյն ֆուտպոլիստ:

Whoscored-ը 26-ամեայ ֆուտպոլիստին տուել է 8.5 միաւոր, իսկ Goal.com-ը՝ 4.5 (5 բալլային համակարգով):

Յիշեցնենք, որ Հենրիխ Միիթարեանի գոլի եւ 2 կոլային փոխանցումների շնորհիւ «Բորուսիան» 3:1 հաշուով արտագնայ յաղթանակ էր տարել Բրեմենում:

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԼԱԲԱԳՈՅՆ 5 ԱՌԱՋՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԼԱԲԱԳՈՅՆ ՌՄԲԱՐԿՈՒՆԵՐԸ

1. Զիմի Գրիւզ (Անգլիա) - 366 գոլ
2. Գերդ Միւլլեր (Գերմանիա) - 365
- 3-4. Կրիշտիանու Ռոնալդու (Պորտուգալիա) - 317
- 3-4. Ստիւէն Բուլմեր (Անգլիա) - 317
5. Դիքսի Դին (Անգլիա) - 310
6. Դեյւիտ Օնիս (Արգենտինա/Իտալիա) - 299
7. Լիոնէլ Մեսի (Արգենտինա) - 288
8. Գորդոն Հոջսոն (Անգլիա/ՀԱՀ) - 287
9. Ալան Շիրեր (Անգլիա) - 283
10. Սիլվիո Պրոլա (Իտալիա) - 274

ՅՈՒՐԱ ՍՈՎՍԻՍԵԱՆԸ ՅԱՋՈՐԴ ՇԱՐԱԹ ԿԸ ՎԵՐՍԿՍԻ ՄԱՐՁՈՒՄՆԵՐԸ

Մոսկուայի «Սպարտակի» գլխաւոր մարզիչ Դմիտրի Ալենիչեւն անդրադարձել է Հայաստանի հաւաքականի յարձակուող Յուրա Սովսիսեանին, որը շարունակում է վերականգնել վնասուածքից:

«Յուրա Սովսիսեանը յաջորդ շաբաթ կ'անցնի մարզումներին: Ռոմուլոն վաղը անհատական ծրագրով կը սկսի մարզուել խաղադաշտում, իսկ Մակիեւը վնասուածք ստացաւ այսօրուայ մարզմանը:

Կը շարունակեմ վստահել երիտասարդներին: «Ուրալի» դէմ խաղում նրանցից ոմանք կ'ընդգրկուեն մեկնարկային կազմում», - մարզիչը ասաց:

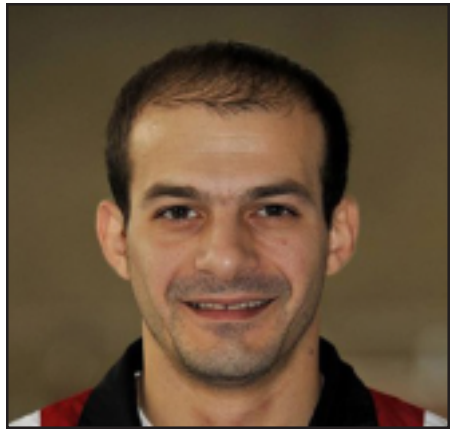
ՀԱՅ ԵՎԵՂԵՑԱԿԱՆՆԵՐ

Շարունակուած էջ 15-էն

դիկուսը Սիսի իր Կաթողիկոսարանէն աքսորուեցաւ եւ հալածուեցաւ, որ իր Աթոռը վերակերտեց նախ Հալէպի եւ ապա Անթիլիասի մէջ: Բարգէն Կիւլէսէրեան, 1914 թուին երբ առաջնորդն էր Անկիւրիոյ թեմին, առողջական պատճառներով, երկամներէն մին պէտք է հանէին, ու թելադրած Ամերիկա երթալ եւ բուժուել: Ազատեցաւ վերահաս սպանդէն: Թորոքոմ Գուշակեան նոյն տարին հրաժարած ըլլալով Սեբաստիոյ թեմի առաջնորդութեանէն, եզրափոխի Առաջնորդ ընտրուած էր եւ Գահիրէ մեկնած: Նոյնպէս վերեւ յիշեալ հոգեւորականները պաշտօններու բերումով Օսմանեան Թուրքիոյ սահմաններէն դուրս մեկնած ըլլալով՝ ազատեցան: Բոլորն ալ ազատելով ձեռնապահ չեղան սակայն: Երբեք: Ընդհակառակը մեկնեցան Երուսաղէմ, եւ ապա Անթիլիաս ուր վերակերտեցին Աթոռներն ու Ընծայարանները: Անոնց կարգին նաեւ Գարեգին Պատրիարք Խաչատուրեան որ վերակերտեց Կ.Պոլսոյ Աթոռը, հիմնելով նաեւ Ս. Խաչ Դպրեմանքը, ինչպէս նաեւ Կարապետ Արք. Մազմեան, Յունաստանի առաջին Թեմակալ Առաջնորդը, եւ Մկրտիչ Արքեպս. Աղաւնուներ որ Երուսաղէմ մնալով պատմաբանի իր կարեւոր բաժինը բերաւ Ս. Աթոռին: Կ'ուզեմ ցոյց տալ տասնեակ մը լուսապատկերներ ի պատիւ վերապրող այդ քաջարի հոգեւորականներուն:

ՕԼԻՄՊԻԱԿԱՆ ՈՒՂԵԳԻՐ ՆՈՒԱՃԱԾ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵՐԴԻՆԵԱՆ. ՈՒՐԱՆՈՒԹԻՒՆՍ ԿՐԿՆԱԿԻ Է

Ուրախութիւնս երկու անգամ աւելի շատ է, քանի որ 2 նուաճումներն էլ շատ լուրջ են: Կարիերայումս առաջին անգամ աշխարհի առաջնութիւնում արժանացայ մետալի: Բացի այդ, առաջին անգամ նուաճեցի Օլիմպիական խաղերի ուղեգիր եւ կը մասնակցեմ Ռիօ-2016-ին:

Այս մասին NEWS.am Sport-ի թղթակցի հետ զրոյցում Գլազգոյից ասաց Յարութիւն Մերդինեանը, որը Շոտլանդիայի մայրաքաղաքում անցկացուող սպորտային մարմնամարզութեան աշխարհի առաջնութեան նժոյգի թափեր վարժութիւնում նուաճած պրոնզէ մետալի շնորհիւ ապահովել էր Ռիօ Տը Ժանէրոյում կայանալիք 2016թ. ամառային Օլիմպիական խաղերի ուղեգիր: Հոկտեմբերի 31-ին կայացած եզրափակիչներին մասնակցել էր նաեւ Վահագն Դաւթեանը, որը 7-րդ տեղն էր գրաւել օղակների վարժութիւնում:

ԼԵՒՆ ԱՐՈՆԵԱՆԸ ՊԱՅՊԱՆԵԼ Է 7-ՐԴ ՏԵՂԸ

Հայկական ճատրակի առաջատար Լեւոն Արոնեանը ճատրակի միջազգային ֆեդերացիայի (ՖԻԴԵ) դասակարգման աղիւսակում պահպանել է 7-րդ տեղը: Հայ գրոսմայստերի վարկանիշը 2781 է:

ՖԻԴԵ-ի առաջատարը դարձեալ աշխարհի ախոյեան Մագնուս Կարլսենն է, որին յաջորդում են բուլղարացի Վեսելին Տոպալովն ու հնդիկ Վիշվանաթան Անանդը, իսկ ռուս Վլադիմիր Կրամնիկը բարձրացել է չորրորդ տեղ:

100 լաւագոյն գրոսմայստերների ցուցակում տեղ են գտել Հայաստանի հաւաքականի եւս 2 ներկայացուցիչներ, որոնք զգալիօրէն առաջադիմել են: Գաբրիէլ Սարգսեանը 52-րդն է, իսկ Սերգէյ Մովսէսեանը՝ 76-րդը:

ՖԻԴԵ, Նոյեմբերի դասակարգման աղիւսակ

1. Մագնուս Կարլսեն (Նորվեգիա) - 2850 վարկանիշ
  2. Վեսելին Տոպալով (Պուլկարիա) - 2803
  3. Վիշվանաթան Անանդ (Հնդկաստան) - 2803
  4. Վլադիմիր Կրամնիկ (Ռուսաստան) - 2796
  5. Հիկարու Նակամուրա (ԱՄՆ) - 2793
  6. Ֆաբիանո Կարուանա (ԱՄՆ) - 2787
  7. Լեւոն Արոնեան (Հայաստան) - 2781
  8. Դին Լիրեն (Չինաստան) - 2781
  9. Անիշ Գիրի (Հոլանդիա) - 2778
  10. Ուեսլի Սո (ԱՄՆ) - 2774
- 52 (62). Գաբրիէլ Սարգսեան - 2689
76 (88). Սերգէյ Մովսէսեան - 2666

Համակարգային Փոփոխութիւն Տանող

Շարունակուած էջ 2-էն

Ինչ խօսք, աւելորդ է ասել, որ իտալական տարբերակը բոլոր ընդդիմադիր ուժերի միաւորումը, միասնական պայքարն է, որը անխուսափելիօրէն կը բերի յաջողութեան: Բայց դա իտէալ է, որը գործնականում անհնար է եւ նաեւ օբիեկտիւօրէն անհնար է: Հետեւաբար յաջորդ օբիեկտիւ իրականութիւնը դառնում է գոնէ ընդդիմադիր ուժերի շրջանում մրցակցութիւնը՝ սեփական առաջարկներով հանրութեան համակրանքը վայելելու հարցում: Առաջին հայեացքից թոււում է, որ միմեանց հետ մրցելով, ընդդիմադիր ուժերը ընդամէնը հեշտացնում են իշխանութեան գործը:

Առաջին հայեացքից դա իսկապէս այդպէս է: Բայց, մեծ հաշուով, խորքային իմաստով, այլ զարգացում ընդդիմադիր դաշտում չկայ եւ չի կարող լինել՝ կ'ամ իդէալում միասնութիւն, կ'ամ էլ մրցակցութիւն, բայց արդէն ոչ թէ կեանքի ու մահուան, այլ գաղափարների, մեխանիզմների, առաջարկների, որոնք առաջ կը բերեն մրցակցային միջավայր եւ ընդդիմադիր ուժերի համար մոտիւացիա կ'առաջացնեն իրենք իրենց վրայ աշխատելու, տեխնոլոգիական, մեթոդաբանական աճի ուղղութեամբ աշխատելու, կատարելագործուելու, չճահճանալու: Եւ այդ մրցակցութեան էֆեկտը կը լինի քաղաքականութեան հանդէպ,

քաղաքական գործընթացի հանդէպ հանրային հետաքրքրութեան աճը: Դա, իհարկէ, ժամանակատար գործընթաց է, բայց կ'այլ ալընտրանք, եթէ որեւէ այլ գործընթաց չի ստացուում ու չի ստացուում ակնյայտօրէն օբիեկտիւ իրողութիւնների հետեւանքով, որքան էլ կան նաեւ իշխանութեան սուբիեկտիւ միջամտութիւնները:

Ի վերջոյ, ձեւաւորելով հանրութեան վստահութեան եւ համակրանքի համար այդ օբիեկտիւ եւ փոխհամաձայնեցուած մրցակցութեան մշակոյթը եւ քաղաքական նոր գործընթացը՝ թէկուզ ընդդիմադիր դաշտում, ընդդիմադիր ուժերը կարող են երկու կարեւոր բան. նախ հանրութեանը գործնականում ցոյց տալ, որ ունակ են իշխանութիւնից տարբեր եւ մի քանի գլուխ բարձր որակով ու մշակոյթով համակեցութեան, քաղաքական մրցակցութիւնը հանդուրժելուն, եւ երկրորդ՝ այդպիսով կարող են զուտ ֆիզիքական միասնութեան խնդիրը տեղափոխել արդէն համակարգային միասնութեան դաշտ եւ դրանով իսկ տեխնոլոգիական կամ մեթոդաբանական առումով միասնութեան վերացական եւ հռչակագրային գաղափարը բերել հողեղէն վիճակի կամ այսպէս ասած՝ դնել գետնի վրայ, կատարելով Հայաստանում համակարգային փոփոխութեան ուղղուած եզակի գործնական քայլ:

«ԱՌԱՋԻՆ ԼՐԱՏՈՒԱԿԱՆ»